

WELFARE REFORM AND IMMIGRANTS PARTICIPATION IN WELFARE PROGRAMS

George J. Borjas

Aquest article examina l'impacte de la reforma de la legislació de benestar de 1996 i l'ús del benestar en les llars d'immigrants. Encara que les dades indiquin que la participació dels immigrants en les taxes de benestar estan davallant en relació a la població nativa, aquesta tendència nacional és enterament atribuïble a les tendències de participació de benestar de Califòrnia. Els immigrants que viuen a Califòrnia han experimentat una forta davallada en la participació. Els immigrants que viuen fora de Califòrnia comencen a experimentar la mateixa davallada. L'impacte potencial de la reforma del benestar en els immigrants residents fora de Califòrnia es neutralitzava perquè molts estats responen a la legislació federal, oferint uns programes a la seva població immigrants i perquè els immigrants, per ells mateixos, responen amb la naturalització (nacionalització). Els canvis d'ús de la participació en el benestar és molt complexa d'entendre però podria ser el resultat dels canvis polítics i socials que varen prosseguir a la proposició 187. (1093)

El fet que els immigrants hagin esdevingut una càrrega pública ha estat sempre un component central de debat dins de la política d'immigració dels EEUU. Hi ha dos temes que han dominat en la recent discussió sobre el potencial del lligam entre immigració i benestar. La primera és la percepció de que hi havia un ràpid increment del nombre d'immigrants que rebien assistència pública entre 1970 i 1990. Malgrat que els estudis inicials sobre la participació dels immigrants en el benestar concloïen que els immigrants tenien una menor probabilitat de rebre ajuda que la població nativa, molts dels estudis que es produïren a la dècada dels noranta deien que les llars compostades per a immigrants eren més subjectes a rebre assistència, més que els nadius. (1093)

Borjas i Hilton (1996) deien que si un inclou els beneficis en cash i no cash (medicines, aliments) en la pròpia definició de benestar, aproximadament el 21% dels immigrants rebien algun tipus d'assistència mentre que els nadius aquesta proporció era del 14%. També es parla de la possibilitat de que la relativa generositat dels programes de benestar dels EEUU hagin esdevingut com un imant pels immigrants. La hipòtesis de l'imant té varies facetes. Seria possible, per exemple, que els programes de benestar atreguin a immigrants que en altres circumstàncies no migrarien als EEUU; a curt termini l'estat del benestar crea un imant que influencia a la decisió de migrar des del país d'origen, potencialment canviant la composició i localització geogràfica de la població immigrant als EEUU de maneres que no són desitjables. Els potencials efectes dels imants del benestar fan sorgir qüestions sobre la legitimació política i la viabilitat econòmica dels estats del benestar. (1094)

Al 1996 el congrés va respondre a les qüestions relacionades amb la immigració. La legislació especificava un nou conjunt de normes per a la determinació de la viabilitat de les persones nascudes a l'estranger de rebre pràcticament tot tipus d'assistència pública. (1094)

Perspectiva històrica;

Des de finals del segle XIX i durant el segle XX no ha deixat que els immigrants que podien arribar a ésser una càrrega per a l'estat (és a dir, necessitat d'assistència per manca de recursos per a sobreviure ell i la seva família) entressin al país. En alguns casos, si al cap de dos anys d'ésser als EEUU seguien necessitant d'assistència social, corrien el perill de ser deportats al país d'origen. (1096)

Cal dir que es considera que una persona és un càrrega estatal quan depèn de l'ajuda estatal per a la seva subsistència diària. Per definició, la persona que necessita ajuda per a menjar i per als medicaments no entra dins de la definició de persones que representen una càrrega per a l'estat (1097)

La llei firmada per Bill Clinton, 1996, tenia tres claus sobre els immigrants i la denominada càrrega estatal; i) La majoria dels no ciutadans que arribaven al país abans de firmar la llei havien de començar amb Seguretat Social i bonus de menjar amb els anys; ii) Els immigrants que arribaven després de la posada en marxa de la llei se'ls prohibia rebre qualsevol tipus d'assistència pública. La prohibició desapareixia quan es convertien en ciutadans americans; iii) Els immigrants de després de la posada en marxa de la llei estaven subjectes a estrictes regulacions. (1098)

Tendències dels receptors del benestar: 1994-1998

Percentatge de llars que reben assistència pública						
	Alguna assistència	Ajuda monetària	Ass. General	SSI	Medicaments	Bonus menjar
Natius						
1994	15.6	7.9	4.6	4.0	13.5	8.7
1995	15.0	7.6	4.2	4.0	13.2	8.1
1996	15.3	7.5	3.9	4.3	13.5	8.0
1997	14.0	6.6	3.1	4.1	12.5	6.8
1998	13.4	6.0	2.5	3.9	12.1	6.0
Immigrants						
1994	23.4	11.7	7.1	5.7	21.3	12.5
1995	23.8	11.6	6.8	5.8	21.9	11.7
1996	21.9	10.5	5.7	5.6	20.5	10.1
1997	20.2	9.2	4.6	5.3	18.7	9.3
1998	20.0	8.8	3.9	5.4	18.8	7.5

Pàg. 1101

Percentatge de llarg que reben algun tipus d'assistència pública

	Tots els ciutadans	Llars mixtes	No ciutadans	No ciutadans i no refugiats	No ciutadans ni refugiats ni mexicans
Tot el país					
1994	16.915.5	30.4	20.6	16.9	14.2
1995	1516.1.0	29.9	20.9	16.1	14.7
1996	15.213.9	28.2	17.1	13.9	13.3
1997	14.012.5	25.6	15.7	12.5	11.5
1998	13.512.4	25.0	15.4	12.4	11.1
Califòrnia					
1994	15.2	35.1	27.7	22.30	19.4
1995	14.5	37.8	25.1	19.7	17.8
1996	13.6	32.8	20.1	17.3	17.8
1997	13.5	30.2	17.2	13.7	12.8
1998	13.6	29.8	14.0	12.9	10.5
Fora Califòrnia					
1994	15.5	27.6	17.7	14.7	12.2
1995	15.0	25.6	19.2	14.6	13.8
1996	15.4	25.9	16.0	12.6	12.0
1997	14.1	23.5	15.2	12.1	11.1
1998	13.4	22.6	15.8	12.2	11.3

Pàg 1105

La reforma del benestar i la nacionalització

El fet que la reforma del benestar no donés res als no ciutadans i en canvi sí als ciutadans no, va portar a que molts immigrants optessin per a nacionalitzar-se com a americans.

IMMIGRACIÓ I ESTAT DEL BENESTAR. L'OPORTUNITAT EUROPEA A LA MITOLOGIA AMERICANA

Martín Baldwin-Edwards

La immigració i l'estat són dues àrees controvertides: els seus nexes atreuen la polèmica a tots els camps, i s'han fet pocs anàlisis rigorosos. En aquest document l'autor intenta fer una exploració d'aquestes relacions, centrant-se exclusivament en els països de la UE.

La literatura existent

Les contribucions teòriques;

Hi ha molt poca literatura sobre aquest tema. Un enfocament convencional fou adoptat per Freeman (1986) i argumentava que l'estat del benestar és inevitablement exclusiu, per tal de protegir als ciutadans més privilegiats. L'altre extrem és el presentat per Soysal (1994) i Jacobson (1996), els dos argumenten que des de la perspectiva sociològica, i diuen que els estats europeus estan obligats a garantir una expansió dels drets civils als residents immigrants mitjançant l'impacte de les lleis dels drets humans. En cap de les dues vessants s'han deduït evidències empíriques, un altre enfocament més ampli és l'adoptat per Baldwin-Edwards (1991), amb poques dades empíriques, suggerint que els drets socials dels immigrants i també la política d'immigració del continent europeu cau en grups a tot el continent. (2)

En la literatura més recent s'estan fent dos articles: Wenezel i Bos (1997) on diuen que els programes específics de benestar i les categories dels immigrants s'haurien d'examinar per tal de poder avaluar l'impacte de la migració a l'estat del benestar. (2-3)

Gran i Clifford (2000) examinen nou països de la OCDE durant el període 1960-1985. Fan un test de les relacions entre els drets socials i els nivells d'immigració. Posant les dues posicions extremes, la seva hipòtesis és que si l'exclusió és la norma, llavors els estats amb uns drets del benestar generosos pels immigrants intentaran restringir la immigració, mentre que en els països on els immigrants tenen un accés més restringit als drets socials no seran tan estrictes amb els fluxos migratoris. (3)

Suposicions utilitzades en els lligams entre la migració i el benestar:

- . Els estats de benestar nacionals i les polítiques d'immigració són dues variables independents;
- . Els diferents estats del benestar tenen un modus operandi semblants;
- . Els immigrants són un grup homogeni;
- . La raó de l'estat del benestar és una redistribució socioeconòmica. (3)

Així doncs, la literatura existent es basa en falses premisses.

La recerca empírica:

A Europa s'ha fet molt poca recerca empírica sobre la immigració i l'estat del benestar. El país que més ha treballat sobre el tema ha estat Alemanya, on s'han desenvolupat una gran varietat d'estudis econòmics. En general conclouen dient que els immigrants contribueixen molt més a l'estat del benestar del que en reben. Els estudis més recents han examinat una elevada dependència del benestar (assistència social) dels immigrants. Altres estudis que s'han fet sobre el tema conclouen dient que la dependència que els immigrants puguin tenir depèn molt, de les seves característiques socials, econòmiques, etc. A mesura que fa més anys que estan al nou país d'acollida cada vegada necessiten menys assistència social, és a dir, es van.

integrant millor a la societat. L'educació dels immigrants és molt important en aquest tema. (3-4)

Recentment s'han fet recerques d'aquest tipus a Suècia i Dinamarca, i han arribat a conclusions diferents de les descrites pel cas d'Alemanya. El problema el temen amb les persones refugiades, en ambdós països.(4)

Comentaris:

Hi ha un gran forat entre els models teòrics i la literatura empírica, que idealment hauria de ser capaç de comprovar la validesa de la teoria. Malgrat que la majoria de les recerques empíriques es centren en els beneficis (assistència social, atur, beneficis de les famílies i pensions), mentre ignoren la relació entre els immigrants d'altres parts i el sistema d'estat del benestar, com ara l'educació, l'atenció sanitària. Els immigrants que contribueixen amb les taxes generalment no són part de la investigació empírica. (5)

La forta relació entre migrant i dependència residual i els estats amb un benestar avançat és una reflexió d'una altre relació més forta, amb la regulació del mercat de treball. Els països que tenen una dependència residual baixa o nul·la són aquells països on bona part dels immigrants treballen en sectors informals i per tant, en l'economia informal o submergida. (5)

Estat del benestar Europeu

Mostra tres funcions diferents d'estat del benestar en el capitalisme modern, representat per països diferents;

Inversió social, per al funcionament eficient de l'economia. Aquest inclou educació, atenció sanitària, assistència, pensions, etc.

Redistribució dels guanys (incomes) sota la premissa de que l'elevada distribució desigual del benestar i dels guanys no és només una desigualtat social, sinó de desestabilització política: aquest es centra particularment amb els pobres, i inclou assistència social i atenció sanitària sense assegurança, algunes vegades cases i ajudes per a les famílies, dret a pensions, etc.

Redistribució horitzontal, està relacionada amb direcció dels guanys de la vida, pensions de jubilació, pensions d'atur.

El cost del benestar

Despesa social pública del PIB al 1997

País	Atenció Sanitària	Pensions	Atur	Despesa social bruta	Despesa social neta
Austria	5.8	13.0	0.9	25.4	20.9
Bèlgica	7.7	10.0	2.7	27.2	23.5
Dinamarca	6.8	7.0	3.8	30.7	22.9
Finlàndia		8.5	3.1	28.7	21.4
Alemanya	8.2	10.9	1.5	26.4	24.6
Irlanda	5.1	3.8	2.2	17.6	15.4
Itàlia	5.6	15.8	0.8	26.4	21.6
Holanda	6.0	7.3	3.2	24.2	18.2
Noruega	6.7	5.9	0.7	26.1	21.1
Suècia	6.8	8.4	2.1	31.8	25.4
Gran Bretanya	5.6	7.0	0.6	21.2	19.2

Règims de política social europea:

Seguint la pauta de Esping Andersen (1990) a Europa s'identifiquen quatre sistemes de benestar. Sociodemocràtic, conservador, liberal/social democràtic, i sud d'Europa:

Sociodemocràtic (Països escandinaus); té un enfocament universal. És un sistema car i necessita un nivell elevat de feina i de taxes.

Liberal/social democràtic (UK): els beneficis dels drets socials són dèbils. El finançament és una mescla de contribució i de taxes. Només són universals els serveis mèdics a través del Servei nacional Sanitari. drets socials.

Règim conservador (Europa continental) el principal mètode d'organització és l'assegurança social i els serveis d'atenció. També hi ha una sèrie de mesures per totes aquelles persones que estan fora de l'assegurança.

El model del Sud d'Europa es una barreja subdesenvolupada del règim conservador.

Conjunts i agrupacions dels règims d'assistència social

	Característiques del conjunt	Països
1	Extensiu, inclusiu, beneficis per sobre la mitjana	Austràlia, Irlanda GB
2	Poca extensió, exclusiu, beneficis per sobre de la mitjana	Àustria, Noruega Suïssa
3	Extensió per sota la mitjana, mitjana d'inclusió i exclusió dels beneficis	Bèlgica, França, Alemanya, Japó, Luxemburg, Espanya
4	Extensiu, moderadament inclusiu, beneficis per sota la mitjana	Canadà, EEUU
5	Extensió mínima, exclusiu, molts pocs beneficis	Grècia, Portugal
6	Extensió mitjana, mitjana d'inclusió i extensió, beneficis generosos	Dinamarca, Finlàndia, Suècia
7	Molt extensiu, inclusiu, beneficis per la mitjana	Nova Zelanda

Patrons de migració cap a Europa

Característiques de les migracions europees:

- . A Europa sempre hi ha arribat molt immigrants,
- . L'elevada taxa d'atur i l'increment de la participació de la població autòctona al mercat de treball es necessiten immigrants poc qualificats per acabar de cobrir totes les ofertes de feina;
- . Hi ha una demanda creixent de treballadors qualificats s'estan reclutant d'allà on es pot;
- . Des de 1974 la reagrupació familiar ha estat el principal tipus d'immigració a Europa;
- . Els que demanen asil o refugi també han estat molt importants,
- . La immigració il·legal s'ha anat incrementant;
- . Els països del sud han esdevingut receptors d'immigrants.

ECONOMIA CATALANA

Elements d'oferta

Els resultats de la producció industrial catalana el novembre de 2004 es mostraven novament positius, mantenint la tendència dibuixada la segona part de l'any. D'altra banda, l'indicador IPI és extremadament vulnerable al moment econòmic i per tant presenta continuades oscil·lacions extremes, que en qualsevol cas han de ser avaluades en el conjunt de l'any. En aquest context l'Índex de Producció Industrial va créixer un 2,7% interanual el passat mes de novembre. Si es descompta el sector de l'energia i l'aigua (IPPI) el creixement fou del 3,1%.(63)

La desgregació de l'indicador per grans sectors industrials presentava avenços positius en tots els sectors, que es situaven al voltant del 3%. Concretament la producció de béns intermedis va avançar d'un 3,5%, seguida del 2,9% dels béns d'equipament i del 2,8% en el cas dels béns de consum. (63)

Elements de demanda

Les matriculacions de turismes el novembre passat van recuperar la tendència alcista dels mesos anteriors. Es van incrementar en un 8,5% respecte a les dades de l'any anterior. (65)

Les dades sobre el sector exterior mostren un cert decreixement de vendes exteriors catalanes, que van assolir un valor de 3.559,1 milions d'euros, que suposen un -0,7 % interanual, davant del 4,0% del setembre. Les vendes a Europa i UE van avançar d'un 2,9% interanual d'octubre, i les corresponents a Amèrica Central i del Sud ha van fer d'un 2,9%. El Japó es va produir un increment de les vendes, 11% i la resta de països, especialment EEUU una caiguda de l'11%.(67)

Preus

Les darreres dades publicades al desembre mostren que l'Índex de Preus de Consum a Catalunya va presentar un resultat més moderat, amb un avenç del 3,6% interanual, després de gairebé set mesos consecutius de registres al voltant del 4%. Els capítols més inflacionistes van ser el dels transports, 7,1% interanual i ensenyament i begudes alcohòliques i tabac, 4,9%, mentre que els que presentaren increments de preus més moderats van ser l'esbarjo i la cultura 0,1% i la medecina 0,5%.(67)

Mercat de treball

Les dades de l'EPA corresponents al darrer trimestre del 2004 fan referència a una notable davallada en termes absoluts del nombre d'actius amb uns 25.6000 menys que el tercer trimestre de l'any. A Catalunya l'atur va caure de 1.300 persones amb un total d'aturats de 281.100 persones, situant la taxa d'atur en el 8,84%. (73)

En el conjunt, el mercat de treball català va presentar una dinàmica més moderada del ritme de generació d'ocupació, amb un avenç mitjà de l'exercici del 3,3% al 2003. (74)

L'afiliació a la Seguretat Social va avançar d'un 2,9· el darrer mes del 2004 en termes interanuals, caient d'un 1% respecte al novembre, amb un total de 2.646,4 milers de persones afiliades (68.500 més que un any enrere).

IPI = Índex de producció industrial

IPPI = Índex de producció de productes industrials a Catalunya

IPRI = Índex de preus industrials

SITUACIÓ I PERSPECTIVES DE L'ECONOMIA CATALANA

Caixa de Catalunya

El context internacional de l'economia catalana: expectatives de l'economia mundial, i els mercats financers i de divises

En els darrers sis mesos, l'entorn internacional de l'economia catalana s'ha vist afectat per un ràpid deteriorament de les expectatives de creixement, clarament menys positives que les de la primavera passada. El negatiu impacte en el creixement agregat del preu del petroli, les creixents dificultats de l'economia nord-americana, la baixa taxa d'augment del PIB europeu en el tercer trimestre i la contenció del creixement de la Xina, semblen trobar-se darrera d'aquesta nova revisió a la baixa. (9-10)

El creixement econòmic a Catalunya el primer semestre del 2004 i previsions per al conjunt del 2004 i 2005

L'economia catalana confirma la seva recuperació durant l'any 2004, amb un creixement del 2,7%, i manté expectatives de creixement similars per al 2005.

Des de la perspectiva de la demanda, l'element més rellevant del creixement econòmic català és la continuïtat dels factors que s'han estat expressant en el decurs del 2004. Així, la demanda interna continuarà essent el motor del creixement del PIB, amb un avenç esperat del 3,3% el 2005, mentre que el sector exterior agregat (resta del món i Espanya) restarà recursos (unes 6 dècimes el 2005). La progressió de la demanda interna reflecteix la prou intensa expansió del consum privat (2,8% el 2005) i del consum públic (3,8%), al temps que una certa recuperació de la inversió agregada (des del 3,0% el 2005) ateses les expectatives de canvi en els seus dos components. (20)

En síntesis, el mercat de treball català l'any 2005 presenta una estructura dual, amb un sector industrial a la baixa i una construcció amb dificultats per afegir gaires nous ocupats, mentre que els serveis continuen augmentant amb força. Tot plegat implica un manteniment del creixement de l'ocupació a una taxa anual de 1,8%, igual que l'esperada per a enguany. (23)

En termes absoluts, aquest augment de 1,8% reflecteix un creixement proper a 52.000 nous ocupats. Aquests avenços són prou importants, tot i situar-se lluny de la mitjana des de l'any 1996-2000. Al sector industrial, les expectatives de davallada impliquen una reducció propera a 9.000 llocs de treball. (25)

Juntament amb l'ocupació, un segon aspecte que està pressionant a favor d'augmentar el total de despesa en consum és el del creixement del nombre de llars

que, en especial els darrers anys i parcialment empès per la immigració, ha agafat una velocitat superior a la seva mitjana de les darreres dècades. Els registres que s'esperen per al 2005 se situen amb unes expectatives de creació d'unes 39.000 noves llarg i un avenç relatiu del 1,7%. (25)

Visió panoràmica de l'evolució conjuntural

Enquesta de conjuntura industrial per subsectors 2000 - 2004

	Índex general	Béns de consum	Béns d'equipament	Béns intermedis
2000	4.3	12.6	8.3	8.0
2001	-6.1	0.8	-7.8	11.3
2002	-9.6	-0.7	-18.3	9.9
2003	-5.4	6.9	-12.7	10.4
2003	-6.1	7.2	-15.3	10.4
2004	-3.4	8.2	-8.9	9.9

El sector de la construcció ha continuat essent el motor del PIB català, amb un ritme de creixement al llarg del segon trimestre del 3.2%. per al 2005 preveuen una taxa interanual del 4.4%. (31-32)

El consum privat català continua mostrant-se com el motor del creixement català amb un avenç previst del 3.1% enguany. (38)

La creació d'ocupació s'ha moderat, però el menor ritme d'incorporacions al mercat de treball permet reduir de forma significativa el total de població aturada.

Dades absolutes			
	Actius	Ocupats	Aturats
2001	3.018,8	2.765,1	253,7
2002	3.064,6	2.770	294,7
2003	3.154,3	2.861,8	292,5

CREIXEMENT						
	Absolut			Relatiu		
	Actius	Ocupats	Aturats	Actius	Ocupats	Aturats
2001	46.8	52.3	13.8	1.6	1.9	5.8
2002	45.8	4.9	41.0	1.5	0.2	16.1
2003	89.7	91.9	-2.2	2.9	3.3	-0.7

SITUACIÓ ACTUAL I DINÀMICA DE L'ECONOMIA A CATALUNYA.

Producció i renda

Al 1995 Catalunya va aportar el 19.1% del valor afegit brut del cost dels factors de l'economia espanyola i representava el 17.7% de la població activa. Durant els anys de la crisi econòmica fins al 1985, el ritme de creixement del PIB a Catalunya va ser inferior al del conjunt de l'Estat espanyol, com a conseqüència del major impacte de la crisi, bàsicament industrial. Posteriorment, i fins a finals de 1991, el clima econòmic favorable a nivell internacional i l'expansió de la demanda interna va permetre que l'economia catalana assolís uns ritmes de creixements elevats. (1)

Durant el període 1986 - 1990 el creixement econòmic de Catalunya va superar al del conjunt de l'estat espanyol. Amb això sembla confirmar-se que l'economia catalana pateix amb major intensitat els efectes de la crisi però que en etapes de creixement econòmic mostra signes de dinamisme comparativament majors de la resta d'espanya. (1)

Catalunya és una regió clarament industrial, i a pesar de que durant els darrers anys el sector industrial ha anat perdent pes en el conjunt de l'estructura productiva, al 1995 aquest sector representava encara el 31% del valor afegit generat a Catalunya i el 23% del VAB industrial espanyol. (1)

Una característica de l'economia catalana, comú a d'altres economies desenvolupades, és la progressiva importància del sector serveis en el conjunt de l'economia. El pes d'aquest sector tendeix a créixer tan en termes d'ocupació com de producció. (2)

	1986	1991	1997
Agricultura	2.2	2.3	2.2
Indústria	37.1	35.4	34.1
Construcció	5.2	7.1	6.4
Serveis	55.4	55.1	57.3

L'evolució del PIB al llarg del període comprès des de la integració d'Espanya a la UE reflexa unes taxes de creixement molt semblants a les existents per a la resta de l'estat espanyol.

	Espanya	Catalunya	Index de Catalunya. Espanya = 100	Index Espanya. Eur 15 = 100	Index Catalunya. Eur 15 = 100
1960	22.028	3.2200	146,18	57,2	86,3
1962	28.723	43.294	150,73	63,3	94,4
1964	36.531	51.108	148,12	65,9	97,6
1967	53.241	74.404	139,75	69,3	96,8
1969	65.208	89.260	136,89	71,6	98
1971	81.202	106.731	131,44	71,7	94,2
1973	111.937	144.640	129,22	75,1	97
1975	158.153	202.225	127,87	77,8	99,5
1977	238.577	302.764	126,9	75,8	96,2
1979	347.180	440.136	126,7	71,1	90,1
1981	447.932	567.319	126,65	70,1	88,8
1983	593.575	746.365	125,74	70,6	88,8
1985	732.859	904.881	123,47	69,8	86,2
1987	939.978	1.162.996	123,73	71,8	88,8
1989	1.193.826	1.537.251	127,77	73,6	94,8
1991	1.407.729	1.772.236	125,89	77,2	97,2
1993	1.562.497	1.916.705	122,67	76,3	93,6
1994	1.657.858	2.029.887	122,44	75,8	92,8
1995	1.792.024	2.210.890	123,37	76,2	94
1996	1.894.286	2.321.216	122,54	76,2	93,4

Mercat de treball

La crisi econòmica del 1973 va afectar de manera diversa als països més desenvolupats, però en pràcticament tots on es va plasmar la crisi fou en el mercat de treball. Entre 1977 i 1985 la població ocupada a la industrial catalana es va reduir a 196.900 persones (el 56% de pèrdua de llocs de treball, que fou de 350.600) i l'ocupació de la construcció també es va disminuir en 118.100 persones (el 33,7%). Aquesta gran contracció de l'ocupació fou simultània a dos fenòmens: l'arribada a l'edat de treballar de la generació nascuda durant els anys seixanta (període d'elevada natalitat) i un major grau d'incorporació de la dona en el mercat de treball. Aquesta situació va comportar un fort increment de l'atur. (4)

La crisi del mercat de treball va empitjorar molt més ràpidament i fou més intensa a Catalunya que no pas a la resta de l'estat. La principal diferència es troba en la destrucció de l'ocupació que fou molt més important a Catalunya. La població ocupada a Catalunya va reduir-se en un 175 mentre que a la resta de l'estat la pèrdua fou de 13,7%. (4)

Al llarg del període 1986-97 la taxa d'atur s'ha reduït en un 4,4 % a Catalunya mentre que a Espanya la reducció ha estat del 0,4%, això demostra la important capacitat de generar feines de Catalunya. (5)

Productivitat

La productivitat general de l'economia catalana és superior a la reflexada pel conjunt d'Espanya. Tot i que hi ha hagut una major diferència doncs en bona part de l'estat espanyol s'ha millorat molt la productivitat del món agrícola i dels sectors de construcció i de serveis i a Catalunya no. (6-7)

Els principals **desequilibris de l'economia catalana** poden sintetitzar-se de la forma següent:

Les taxes d'atur no són molt elevades, sinó que hi ha sectors especialment afectats. S'observa una rigidesa de la baixa taxa d'atur corresponent a les dones, els joves i les persones de major edat. La duració de l'atur acostuma a ser llarga, amb tots les problemes que comporta a la reinserció social i laboral. (8)

És preocupant la precarietat del mercat de treball, ja que bona part de la contractació es canalitza a través de contractes de treball temporal. (8)

Manca de fluïdesa en la relació entre formació i treball. (8)

El sistema educatiu segueix sense adaptar-se als canvis en el sistema productiu i en les innovacions tecnològiques, el que genera una manca d'adequació a les disponibilitats del mercat de treball. És necessari seguir motivant la formació ocupacional superior. (8)

L'adaptació de l'agricultura catalana als requisits exigits per la EU està exigint un esforç d'adaptació especialment intens per a les explotacions més dèbils i les petites i mitjanes empreses, que predominen en el sector agroalimentari. (8-9)

En relació a la industrialització, convé senyalar que s'ha produït una gran concentració d'empreses a l'àrea de Barcelona. L'estructura industrial de tipus tradicional no s'ha complementat suficientment amb nous sectors productius el que suposa un risc d'important fragilitat de la industrial catalana. En definitiva, el nivell de competitivitat de la indústria es encara limitat. (9).

Pel que fa al model turístic, es poden assenyalar com a principals factors negatius; concentració geogràfica de l'oferta, forta estacionalitat, dèficit d'ofertes

complementaries, insuficient professionalització en el sector, escassa inversió de manteniment. (9)

Sector comerç: predominen els establiments petits, desaprofitament de les economies d'escala, estructura empresarial de tipus familiar amb un baix nivell de professionalització, increment de la competència degut a la implantació d'empreses estrangeres, cadenes de franquícies, vendes a distància,... (9)

Projectes Investigació i Desenvolupament a Catalunya, són baixos. (9)

Conjunt de factors de potencialitat que han de permetre elaborar una estratègia de renovació i desenvolupament amb el recolzament adequat de les institucions i dels agents econòmics i socials:

A Catalunya hi ha una forta tradició empresarial que aporta experiència, mà d'obra qualificada i tècnicament preparada, capacitat d'iniciativa i capacitat d'innovació. (10)

Diversificació del teixit industrial català amb predomini de la indústria lleugera i poca presència de la pesada. La xarxa industrial de les empreses petites i mitjanes, diversificades i flexibles, constitueixen un mercat de subcontractació i elaboració d'inputs intermedis, essencials per a les grans empreses que treballen a Catalunya. (10)

LA INNOVACIÓ TECNOLÒGICA A CATALUNYA

Introducció i definició de conceptes;

L'objectiu d'aquest estudi és triple; analitzar la situació actual de la innovació tecnològica a Catalunya com a factor estratègic per a la competitivitat de les empreses; fer un breu repàs de la política d'innovació tecnològica a Catalunya; i plantejar propostes d'actuació que ajudin a eliminar els obstacles que les empreses catalanes es troben a l'hora d'invertir en innovació.

Recerca i desenvolupament: aquest concepte inclou tres tipus d'activitats; la **recerca bàsica**, que són treballs experimentals o teòrics que tenen com a objectiu adquirir nous coneixements sobre els fonaments dels fenòmens i dels fets observables, la **recerca aplicada**, que consisteix en una recerca bàsica que està dirigida a una finalitat o objectiu pràctic determinat i permet posar les idees en forma operativa; i el **desenvolupament tecnològic**, que consisteix en treballs sistemàtics basats en coneixements obtinguts mitjançant la recerca i o experiència pràctica, amb l'objectiu de fabricar nous materials o processos.

Innovació tecnològica. Es defineix com la capacitat de produir, assimilar i explotar amb èxit una novetat, tant en l'àmbit econòmic com social, de manera que aporti solucions inèdites.

A Europa, la tendència que s'ha seguit en els darrers anys és la de prioritzar la innovació enfront de la recerca bàsica.

La importància del sector tecnològic a Catalunya;

Els sectors d'alta tecnologia es caracteritzen per tenir una ràpida renovació de coneixements i un elevat grau de complexitat, que exigeix un esforç continu de recerca i una sòlida base tecnològica.

Els sectors d'alta tecnologia a Catalunya representen l'11,4% del valor afegit brut (VAB) i l'11,5% de l'ocupació total. Aquest sector està format per tres subsectors; la indústria manufacturera de tecnologia alta, la indústria manufacturera de tecnologia mitjana – alta i els serveis d'alta tecnologia. Per ordre d'importància a Catalunya es distribueixen: mitjana alta (indústria química, automòbil i maquinària i equipaments), tecnologia alta (la farmacèutica) i els serveis d'alta tecnologia (activitats informàtiques).

Catalunya és la CCAA més especialitzada en indústries manufactureres intensives en la utilització dels coneixement d'Espanya, i la cinquena regió més especialitzada d'Europa, però relativament menys especialitzada en serveis d'alta tecnologia tant a Espanya com a Europa. Cal dir però que en els darrers anys han incrementat molt per sobre de la mitjana espanyola i europea.

LA COMPETITIVITAT DE L'ECONOMIA ESPANYOLA: INFLACIÓ, PRODUCTIVITAT I ESPECIALITZACIÓ

Col·lecció Estudis Econòmics

La competitivitat agregada i competitivitat exterior

La competitivitat, que en termes generals es pot definir com la capacitat de competir en els mercats, es converteix en un terme una mica ambigu.

Per a les **empreses ser competitiu** significa estar present en els mercats i obtenir beneficis, és a dir, tenir capacitat de produir béns i serveis que són demandats pels mercats en els quals estan situades, a uns costos que permeten oferir-los a preus atractius en comparació amb els dels rivals.

La **competitivitat de les economies** és una expressió més elusiva ja que és difícil aplicar directament als països el criteri de supervivència definit per a les empreses, per dues raons. La primera és que és més difícil establir de manera concloent que un país està situat fora del mercat, perquè les economies no són eliminades ni desapareixen, a diferència del que passa a vegades amb les empreses. La segona és que no hi ha un criteri semblant al de les pèrdues empresarials que sigui aplicable a les economies, tot i que evidentment es pot avaluar si els seus resultats són o no satisfactoris. (1)

Tenint en compte aquestes circumstàncies, a l'hora de parlar de competitivitat de les economies s'utilitzarà aquesta expressió amb dues accepcions diferents. La primera, que anomenarem competitivitat exterior, és la més pròxima al criteri aplicat a les empreses. La segona és més general i fa referència al que una economia aconsegueix tant en els mercats interiors com en els exteriors i serà anomenada competitivitat agregada. (2)

La Comissió Europea, que en els darrers anys elabora informes periòdics sobre competitivitat, la defineix com l'increment sostingut de la renda real i el nivell de vida de les regions i les nacions, i l'existència de treball per a tothom qui desitja trobar feina. Aquest punt de vista subratlla que la base de la millora dels nivells de vida està, sobretot, en la productivitat, atès que aquesta variable és clau per sostenir la generació d'ocupació aconseguir l'eliminació de la pobresa (17)

Productivitat del treball i competitivitat

Les diferències de productivitats entre països poden ser rellevants per explicar el trànsit des dels nivells de costos fins als nivells de preus. Els alts nivells de productivitat d'algunes economies es troben a la base de la seva capacitat de fer compatibles als costos d'alguns factors i capacitat de competir. En canvi, els baixos nivells de productivitat d'altres països limiten els avantatges potencials dels seus baixos costos, els quals no arriben a convertir-se totalment en avantatges de preus. (117).

A Espanya en la darrera dècada hi ha hagut una caiguda de la productivitat però al mateix temps hi ha hagut una millora de l'ocupació (120).

L'evolució conjunta de la productivitat i els costos de producció és determinant de la capacitat de les empreses d'assimilar els augments dels costos i, per tant, del comportament de preus i marges i de la capacitat de competir i mantenir-se en els mercats. (126)

Els costos laborals (salaris i no salaris) són un component molt important dels costos totals de producció. Si en un sector el ritme de creixement és excessiu en comparació amb la millora de la productivitat dels treball i si la possibilitat de transmetre aquestes pujades de costos als preus està limitada per la pressió de la competència externa, la competitivitat i la rendibilitat dels sectors se'n ressentiran, i es produiran crisis empresarials i destrucció d'ocupació. Si la pressió de la competència no és intensa, els augments salarials es traslladaran a preus i es generarà inflació salarial (126)

IMMIGRACIÓ DESENVOLUPAMENTS RECENTS I CONSEQÜÈNCIES ECONÒMIQUES

Banco de España

S'introdueixen una sèrie de canvis en la determinació anual del contingent d'immigració legal i elaboració del catàleg d'ocupacions de difícil cobertura que intenten permetre una gestió més àgil de la immigració legal. El reglament estableix dos úniques vies a través de les quals es pot realitzar la contractació d'un immigrant:

Contractació individualitzada d'un treballador immigrant sempre i quant la situació nacional de treball no permeti. De manera trimestral es farà un catàleg sobre les ocupacions de difícil cobertura per cada una de les províncies;

La seva contractació a través d'ofertes genèriques de feina realitzades pels treballadors immigrants a través del denominat contingent de treballadors estrangers.

A 1 de gener de 2003, últim padró continu, a Espanya hi havia un total de 2.664.168 estrangers, que representa el 6,24% de la població espanyola, dels quals, 2.076.042 eren no comunitaris, és a dir, el 77,9% del total d'estrangers i el 4,9 % de la població espanyola.

A 31 de desembre de 2004 hi havia un total de 1.074.044 treballadors estrangers afiliats a la SS. D'aquests, 827.255 són de països membres de la UE

L'increment d'immigrants a Espanya, econòmicament portarà a:

Increment de la recaudació associada als impostos del treball, principalment a través de la cotització a la Seguretat Social.

L'impacte sobre el creixement de la població espanyola ha estat considerable en els darrers anys i sembla que ho seguirà essent.

La immigració s'ha traduït en un increment de la taxa de feina de l'economia espanyola, donat que no es troben efectes negatius significatius sobre les probabilitats de feina de la població nacional, al temps que la població immigrant presenta com a mitjana unes taxes d'ocupació més elevades.

Com que la immigració s'ha concentrat en determinades ocupacions i sectors on l'oferta de feina nacional sembla escassa per atendre les necessitats de la demanda ha hagut de facilitar el procés de creació de llocs de treball.

Impacte en els salaris, la informació disponible és molt escassa.

La incidència que els immigrants puguin tenir sobre el creixement econòmic depèn de la seva incidència sobre la disponibilitat del factor treball i sobre la productivitat.

Impacte de la immigració sobre les taxes de creixement de la productivitat. Hi ha dos factors a tenir en compte. Els immigrants, a curt termini, donades les seves característiques personals en relació a l'antiguitat laboral, nivells educatius i qualificació professional, tenen una productivitat inferior a la dels treballadors espanyols. Per tant, una major arribada d'immigrants redueix la taxa de creixement de la productivitat a curt termini. A llarg termini, tot dependrà de l'acumulació de capital humà i qualificacions professionals.

La immigració ha reduït les possibles tensions en alguns sectors i ocupacions on hi havia una forta escassetat de mà d'obra.

ARTICLES SOBRE MERCAT DE TREBALL

TEÒRICS

TOWARDS A FAIR DEAL FOR MIGRANT WORKERS IN THE GLOBAL ECONOMY

MIGRATION FOR THE BENEFIT OF ALL: TOWARDS A New Paradigm for Migration Labor

Eric Weinstein.

EUROPA

MIGRATION AND THE EFFICIENCY OF EUROPEAN LABOUR MARKET

Sule Akkoyunlu & Roger Vickerman

MIGRANTS INVOLVEMENT IN IRREGULAR EMPLOYMENT IN THE MEDITERRANEAN COUNTRIES OF THE EUROPEAN UNION

Emilio Reyneri

ESPANYA

EL IMPACTO DE LA INMIGRACIÓN EN LA ECONOMÍA Y EN LA SOCIEDAD ESPAÑOLA

Carlota Solé

LA ACTIVIDAD DE LA POBLACIÓN DE NACIONALIDAD EXTRANJERA EN ESPAÑA: ENTRE COMPLEMENTARIEDAD Y LA EXCLUSIÓN

Andreu Domingo i René Houlé

INMIGRACIÓ, ESCOLA I MERCAT DE TREBALL. Una radiografia actualitzada

Colectivo Ioé

CATALUNYA

CARACTERÍSTICAS DE LA POBLACIÓN INMIGRANTE NO COMUNITARIA Y SITUACIÓN EN EL MERCADO DE TRABAJO DE CATALUNYA

Jorge Cátedra Martínez

IMPACTE DE LA INMIGRACIÓ EXTRACOMUNITARIA SOBRE EL MERCAT DE TREBALL DE CATALUNYA

J. M. piqué, A. bermejo, R. Bermejo, N. Domingo

LA INCIDENCIA DE LA INMIGRACIÓN EXTRACOMUNITARIA EN EL MERCADO DE TRABAJO DE CATALUÑA

Neus Domingo Ibáñez

ACTIVITAT PRODUCTIVA I TERRITORI A PARTIR DE LES DADES D'AFILIACIÓ A LA SEURETAT SOCIAL A CATALUNYA

ITÀLIA

EL RÈGIM DE MIGRACIÓ ITALIÀ I ELS EFECTES DE LA IMMIGRACIÓ EN EL SISTEMA ECONÒMIC, UNA ENQUESTA

a. Righi i L. Tronti

**EXTENSIÓ DE LA COMPETICIÓ I LA COMPLEMENTARIETAT ENTRE ELS TREBALLADORS NACIONALS I ELS TREBALLADORS DEL TERCER MÓN EN EL MERCAT DE TREBALL.
EL CAS D'ITÀLIA.**

A. Venturini

FEINES REBUTJADES PELS NACIONALS, EN ESPECIAL REFERÈNCIA AL CAS D'ITÀLIA

L. Frey i R. Livraghi

CANADÀ

**TEMPORARY AND PERMANENT LABOUR IMMIGRATION INTO CANADA:
SELECTED ASPECTS**

J. Samuel ILO (International Migrations Papers, nº 10).

**THE MOBILITY OF CAPITAL AND THE IMMOBILITY OF FEMALE LABOR:
RESPONSES TO ECONOMIC RESTRUCTURING**

Gerda R. wekerle & Brent Rutherford

TOWARDS A FAIR DEAL FOR MIGRANT WORKERS IN THE GLOBAL ECONOMY

Migració laboral en un món globalitzat

La majoria de migracions que hi ha a nivell internacional responen a la necessitat i a la voluntat de millorar la situació de vida de les persones que emigren. També poden ser deguts a desastres naturals i bé humans. Tradicionalment aquests moviments es feien amb països veïns on les condicions de vida i les possibilitats de feina eren majors. Actualment amb la globalització del món i l'abaratiment dels costos de viatge la migració ha esdevingut un fenomen de llargues distàncies geogràfiques o territorials i en alguns casos culturals també. Són moltes les persones que abandonen els respectius països. (3)

Malgrat els interessos que tant els països emissors com els països receptors sovint tenen de la migració internacional, i malgrat els intents de preservar els drets humans de totes aquelles persones que emigren a la recerca d'una feina millor, que al seu temps els portarà unes millors condicions de vida, la realitat és que en molts casos els migrants no gaudeixen dels drets que haurien de tenir a l'hora de treballar i viure en un país estranger. (4)

Entre els diferents organismes internacionals, conscients d'aquesta realitat tan crua, han optat per dissenyar un enfocament integrat per tal de tractar el tema de les migracions laborals internacionals. (5)

La majoria dels migrants, més del 50%, provenen dels països en desenvolupament i van a treballar als països desenvolupats. (6)

Estimació de treballadors migrants al 2000.

Regions	Migrants		Treballadors migrants		Inclusos refugiats	
	Incloent refugiats		Sense refugiats			
	Millions	%	Millions	%	Millions	%
Àfrica	16.3	9	5.4	7	7.1	8
Àsia	49.9	29	22.1	27	25.0	29
Europa	56.1	32	27.5	34	28.2	33
A. Llatina	5.9	3	2.5	3	2.5	3
Nord A	40.8	23	20.5	25	20.5	24
Oceania	5.8	3	2.9	4	2.9	3
Total	174.9	100	80.9	100	86.3	100

Actualment la força laboral inclou treballadors de tot tipus i amb una gran varietat de qualificacions, des del que es troben en la part més alta de la piràmide de les estructures dels mercats de treball, fins a les persones que fan les feines que es situen al darrer esglaó de l'estructura del mercat de treball. Per la majoria dels migrants són persones amb un perfil professional poc qualificat i que en arribar als nous països agafen les feines que la població autòctona no vol fer per considerar-les "dolentes" o perquè consideren que ells, els autòctons, poden fer millors feines. (7-8)

Els motius que provoquen les migracions són variats, entre els quals se'n poden destacar els següents: pobresa, fam, guerra, desigualtats socials entre països, creixement de la urbanització, reducció del cost de transport,.. (8)

Els països desenvolupats fomenten l'arribada d'immigrants altament qualificats d'altres països desenvolupats: metges, infermeres... informàtics... (...) les dones també cada vegada emigren més. Sovint ho fan com a cap de família o bé com al membre de la família que aporta els diners necessaris per tirar endavant aquesta. A més a més, els mercats de treball de la majoria de països receptors tenen un sector de serveis molt ampli i és en aquest sector on treballen bona part de les dones que emigren (10)

Migracions i les seves conseqüències

Potencials avantatges i desavantatges de la emigració i la immigració

	Emigració		Immigració	
	Avantatges	Desavantatges	Avantatges	Desavantatges
Per Migrants o individus	Feina	Discontinuitat, pèrdua d'antiguitat	Dones entren al mercat de treball	Competència per a les feines dels – qualificats
	Millora guanys	Condicions de vida i de feina dolentes	Béns i serveis més barats	Baixen preus salaris locals
	Educació i formació	Estatus treball baix; pèrdua qualificació		Escoles més poblades
	Noves experiències culturals	Racisme o discriminació	Vida cultural més rica	Llengües i costums estranys
	Conèixer gent nova	Separació de la família i impacte negatiu pels fills	Coneixement sobre d'altres països	
Per empreses	Habilitat dels immigrants que retornen	Pèrdua de treballadors qualificats	Treball més barat i flexible	Força de treball menys estable
	Negocis lucratis per a les indústries de reclutament	Manca de treballadors i increment dels salaris	Força de treball diversificada	Dependència del treballadors estrangers per a determinades feines
	Negocis extres de comunicació i transport		Mercats més amplis i economies d'escala	
Per al país	Reducció de la pressió de població	Pèrdua de població jove	Rejuveniment de la població	Fricció social
	Baixada de l'atur	Copiant als retornats	Major força de treball i menor inflació	Endarreriment en el creixement de la tecnologia
	Remeses amb monedes estrangeres	Pèrdua del potencial de recaptació de taxes i impostos	PIB més elevat	Increment desigualtats en guanys
	Coneixements i habilitats dels que retornen	Brain drain i pèrdua dels millors treballadors	Brain gain	Cost dels programes d'integració
	Construcció de comunitats transnacionals	Trencament social i cultura de l'emigració	Població més diversa i energètica	Major estratificació social
		Increment de les desigualtats	Guanys de les taxes dels treballadors joves	Costos dels serveis socials i beneficis benestar

La migració per raons d'estudi és el precursor del Brian drain. (21)

Les grans migracions de retorn rares vegades es produeixen abans que no hagin millorat les condicions en el país d'origen, per tal de que siguin atractives. Per exemple va passar a Itàlia que cap a la dècada dels 70 van començar a retornar de les seves migracions de resultes de les millores econòmiques que va experimentar el país. També n'hi ha que tornen perquè consideren que el seu procés migratori ja ha arribat a la seva fi, o bé perquè no estan bé en el nou país, o bé perquè ja tenen suficients diners per fer el projecte personal, o bé familiar, que hagin pogut pensar (26)

L'impacte que els immigrants puguin tenir en els salaris i en les taxes d'atur depenen de les condicions inicials dels respectius mercats de treball de cada país, del nombre d'immigrants que són acceptats i de les qualificacions que aquests tenen. En general els immigrants tindran a fer baixar els salaris dels treballadors nadius que tinguin les mateixes qualificacions i experiència que ells i al mateix temps fan créixer el de les persones amb un nivell de qualificació molt superior. (32)

Condicions de treball i de tracte dels immigrants treballadors

Pel que s'ha anat veient sembla que en les pròximes dècades hi haurà un major increment de les migracions laborals, amb els beneficis potencials per als països d'origen, de destinació i per als migrants. En aquest capítol es revisen les condicions de treball dels migrants internacionals i els factors que determinen aquestes condicions, amb una atenció especial als grups més vulnerables com ara les persones poc o mitjanament qualificades, dones i homes, que són els que requereixen una major protecció (41)

Entre els països existeixen disparitats en les condicions de treball i el tractament que reben els immigrants a dos nivells; entre els treballadors immigrants i entre els treballadors immigrants i els treballadors autòctons. Mentre que algunes disparitats es poden explicar per factors tal com les diferències d'estatus de la migració, els perfils professionals, i la naturalesa de les feines o dels sectors de treball, alguns altres s'expliquen per a un tractament diferenciat. (42)

Les diferències de les taxes d'atur són un clar indicador de la posició desfavorable per als immigrants en el mercat de treball. Són molts més els immigrants que estan mancats d'algun tipus de d'assegurança per quan es queden sense feina. (42-43)

Així mateix la majoria dels immigrants acostumen a tenir uns salaris més baixos que la població autòctona. Això pot ser degut als baixos nivells d'instruccions dels immigrants i les pràctiques discriminatòries a l'hora de pagar-los la feina (44)

Raons per a les diferències en les condicions de treball;
Estatus de migrant; són persones que treballen fora del seu país i el estatus que assoleixen varia molt (44)

. Les condicions del reclutament; la ILO recomana els acords bilaterals entre països doncs al haver-hi mediació entre dos governs diferents es poden marcar unes pautes i uns requisits de salaris, condicions de treball, etc. (45)

. Sector de feina o d'ocupació; els migrants es concentren en determinades feines, agricultura, serveis, manufactures intensives. Per tal de maximitzar al màxim els beneficis de les empreses i poder fer competència a d'altres empreses i d'altres països ho fan pagant uns salaris baixos. (45)

. Creixement del sector informal en les economies desenvolupades; els canvis demogràfics i econòmics es combinen per incrementar la demanda efectiva de treballadors estrangers en molts dels països industrialitzats. L'envelliment de la població juntament amb les poques entrades de població en determinades feines...i la dualitat dels mercats de treball fan que sorgeixin un nombre molt important de feines pels immigrants. Empreses petites i mitjanes que tenen treballadors amagats. El fet que hi hagi immigrants que estan disposats a treballar en condicions molt precàries i a acceptar uns salaris petits fa créixer aquesta economia. (45-46)

. Manca de llibertat per associar-se; el dret a organitzar-se i formar sindicats és de fonamental importància en el mercat de treball i és particularment important pels migrants treballadors. La representació de la veu és important en el treball i pels migrants treballadors pot ajudar a assegurar els seus drets i millorar les seves condicions de treball i això pot influenciar positivament amb el seu estatus. Si aquest dret no el poden fer servir, serà difícil que millorin algunes coses. (46)

. Discriminació i xenofòbia en el lloc de treball;(46)

Agricultura; el fort èxode rural que han experimentat les grans regions agrícoles del món han generat una nova demanda de treballadors/es. (49)

L'agricultura és un dels sectors on hi ha un major nombre de nens treballant. On hi ha molta gent que hi treballa de manera amagada (50)

Construcció; és una indústria de feina intensiva. Té una llarga tradició de contractar immigrants. Els treballadors van d'una construcció a una altra.(53). Ofereix tot tipus de salaris. Actualment es fan molts contractes molt precaris i es paga poc als treballadors i és, o pot ser molt perillós, si els treballadors no tenen la formació adequada ni segueixen les normes de seguretat en el treball. Normes que han de fer complir els seus responsables però que sovint els hi resulta més beneficiós no respectar-les. (54)

Manufactura; persones que treballen per empreses, de roba, que els hi paguen molt poc i que estan sobre explotats de tot. Sovint les persones que fan aquestes feines estan indocumentats (55)

Serveis;

Els treballadors més vulnerables són:

Dones del servei domèstic

Treballadors que es troben en situació irregular.

Persones amb les quals han traficant.

Regulacions internacionals dels migrants treballadors i les migracions

Les regulacions internacionals i el guiatge són una fundació essencial per a la legislació nacional, polítiques i pràctiques que són necessàries per resoldre els problemes que s'han anat mencionat en anteriors capítols. La ILO ha adoptat dues convencions i dues recomanacions per tal de millorar la situació de la majoria dels migrants treballadors. (71)

Instrumentos desenvolupats per la ILO; tots els estats membres de la OCDE tenen l'obligació de respectar, promoure i realitzar les bones pràctiques que estableixen els acords de la convenció. Es delimiten quatre categories de principis i drets dels treballadors, que són: (i) Llibertat d'associació i el reconeixement del dret efectiu a crear col·lectius; (ii) Eliminació de qualsevol tipus de forma de treball forçat o compulsori; (iii) L'abolició efectiva del treball infantil; (iv) I l'eliminació de la discriminació en relació a les feines i ocupacions. Totes aquestes normes s'han d'aplicar a tots els estats, sense diferències de desenvolupament econòmic i sense tenir en compte si són migrants temporals o a llarg termini. (72)

Els migrants treballadors es confronten amb unes dificultats particulars en el camp de la seguretat social, ja que els drets a seguretat socials normalment estan relacionats amb els períodes de feina, de contribució o de residència. Per un migrant treballador és de particular importància; (1) Tenir la mateixa cobertura i cobriment de beneficis com les persones autòctones; (2) Mantenir els drets adquirits quan marxen del país (incloent els beneficis), (3) Beneficiar-se de l'acumulació de drets adquirits a diferents països. (77)

Activitats de la ILO amb els governs i partners socials

La recerca d'una feina i d'una seguretat socioeconòmica és el principal motiu de la migració dels treballadors, fet que fa créixer la importància de les polítiques de treball en els països d'origen i de destinació. S'han d'assegurar els drets bàsics dels treballadors en qualsevol país i qualsevol circumstància. (99)

El centre de l'agenda per a una política de migració del treball es constitueix de set components bàsics:

- Aplicació dels estàndards internacionals per a protegir els drets bàsics dels immigrants;
- Monitoring la migració i les condicions dels migrants treballadors;
- Consultar als partners socials i a d'altres;
- Desenvolupar polítiques nacionals coherents i mesures de migració del treball basades en els principis de la ILO;
- Enllaçar les capacitats administratives per a dirigir la migració;
- Prevenir la discriminació i facilitar la integració social i econòmica dels immigrants;
- Animar i lligar el diàleg i la cooperació regional i internacional. (99)

L'oficina de la ILO ha desenvolupat una sèrie d'activitats que es corresponen amb les línies de l'agenda que s'agrupen en sis punts;

- Construir una base de coneixement global en migracions de treball mitjançant la recerca i una base de dades sobre Migració internacional del treball;
- Promoure i supervisar les normes de la ILO;
- Promoure i entrellaçar els diàlegs socials en qüestions de migracions i integració;
- Cooperació tècnica per assistir als governs i partners socials per tal de millorar les seves capacitats de presa de decisions polítiques i d'administració;
- Creació de programes d'acció especials per combatre el tràfic de persones i l'obligatorietat al treball, tant en la infància com en els grups de risc, i promoure una integració sense discriminació;
- La construcció d'un marc de treball internacional per a la cooperació i la migració. (99-100)

Dirigint la migració

Les migracions representen una de les oportunitats polítiques més complexes pels governs. Es troben, ells mateixos, equilibrant una sèrie de diferents interessos i aspectes, alguns econòmics, socials, polítics. (109)

Els líders polítics tenen la responsabilitat d'informar i educar a la població de les implicacions i conseqüències de la migració. Per tant, les polítiques han de ser transparents i coherents. (109)

Escollint la direcció de la política; la història forma i limita les polítiques de migració. Es creen equilibrant diferents interessos i objectius. Les reunificacions familiars són una de les prioritats de la majoria dels països, els receptors, però també han d'equilibrar els treballadors amb les feines que no fa la població autòctona. Els programes de treballadors estrangers temporals s'estableixen per a cobrir les demandes de feines de manera cíclica, però la manera com es sustenten aquestes polítiques poden implicar limitacions dels drets dels treballadors immigrants no inacceptables. L'admissió de persones altament qualificades pot ser considerada com un imperatiu per tal de mantenir-se dins de la competitivitat global en certes indústries o com a manera per estimular el creixement però pot ser negatiu pels treballadors nadius que poden veure com davallen els seus salaris. (110)

Vers una política més coherent; una de les millors oportunitats per a la política sobre migracions és la coherència. Els governs haurien de prendre totes les mesures per tal de donar suport a la migració legal i assegurar que els treballadors estrangers reben uns salaris dignes (igual que els treballadors nadius), i posant sancions a les formes de treball irregular. (110 – 112)

El valor del diàleg social; hi ha la percepció de que les migracions tenen com a conseqüència les desavantatges de determinats grups (persones menys qualificades o més grans). També s'ha acusat a la migració de provocar altres malalties socials i econòmiques, com ara, atur, desplaçament de la població autòctona del mercat de treball, tràfic de drogues, criminalitat, terrorisme, sida, etc. (112-113)

També es promoció molt la reagrupació familiar. Les principals raons per a incrementar el nombre de treballadors amb la immigració són;
Trobar una demanda temporal de treballadors. És temporal i es creu que posteriorment aquesta demanda serà coberta per a la població autòctona.
Donant suport estratègic a determinades indústries.
Creant una força de treball global
Abolir la inflació. (113)

Alguns països han establert un **sistema de quotes** d'entrades d'immigrants. Aquestes quotes es poden aplicar a determinades regions del país o bé a determinats sectors econòmics o professions. (114-115)

MIGRATION FOR THE BENEFIT OF ALL: TOWARDS A New Paradigm for Migration Labor

Eric Weinstein.

Resum

Els programes que importen migrants ofereixen la promesa d'incrementar la productivitat, disminuir els costos dels consumidors, intercanvis culturals i millorar els estàndards de vida de les persones que procedeixen dels països més pobres. Desafortunadament aquests programes estan endiablats per conseqüències involuntàries i varis abusos que tenen una difícil solució. Aquestes errades han mitigat el suport popular entre els treballadors autòctons i la ciutadania que veuen els programes de migrants per sota dels nivells demandats en utilitzar la màxima productivitat. En aquest document l'autor va a la recerca d'un nou model de programa de migració basat en el mercat i el que vol és contar amb el suport i l'interès dels treballadors autòctons, els empresaris, els consumidors, els governs, i els migrants.

Introducció

No és una exageració comentar que els programes dels migrants treballadors tenen la promesa de millorar la vida de totes les persones que hi participen. Aquestes iniciatives poden incrementar la productivitat, fer davallar el cost pels consumidors, promoure l'intercanvi cultural, incrementar els beneficis de les corporacions, establir relacions més estretes entre les nacions riques i les pobres, facilitar la inversió estrangera i millorar la qualitat de vida de les persones procedents de les economies menys afavorides.

Els Programes de treballadors migrants (PTM) han estat pocs en els països de les economies més avançades, relativa als nivells d'interès expressats tant des de la perspectiva dels migrants com dels empresaris nadius. Aquesta situació queda clara en veure les llargues cues d'immigrants que fan cua per tal d'aconseguir algun visat per poder anar a treballar fora del seu país. Malgrat hi ha de vegades els programes de Guest workers són ben acceptats, en general són més odiats que no ben vistos, sobretot per la societat receptora i/o més desenvolupada. Aquesta negativa sovint es pot argumentar dient la polarització política dels nadius en el tema dels treballadors migrants és una reacció cap als propis migrants.

La majoria dels empresaris veuen el lloguer dels immigrants com una eina que pot ser útil per incrementar els beneficis marginals. Si s'assumeix que els treballadors nadius són més o menys igual d'ignorants que els propis empresaris, es pot assumir que la millor manera de resistir als migrants és assegurant que els PTM són en el benefici de la societat receptora.

La majoria dels PTM és caracteritzen per tres factors centrals que poden actuar com a wellsping per vàries dificultats:

El lligament (atadura) dels immigrants als empresaris – esponsors crea un sistema de no mercat amb multitud ineficàcies, i una possible violació dels drets humans.

Ingènuament obrint els mercats als migrants procedents de països amb uns nivells d'economies baixos pot actuar com una mena de TAXA, redistribuint els guanya dels nadius lluny dels treballadors i cap als empresaris.

S'ha d'apreciar que incórrer als costos d'importat migrants no han estat degudament incorporades al pagament de taxes ni per part dels treballadors ni dels empresaris. Les externalitats del programa ha d'incloure aquest tipus de factors com els costos administratius, costos de seguretat, impacte medi ambiental, utilització dels serveis socials.

Problemes i oportunitats que actualment es troben en els PMT

En general observa que hi ha tres característiques principals d'aquests tipus de programes que porten molta controvèrsia.

Aquells programes que esperen que els empresaris siguin els esponsors directes dels seus treballadors estrangers acaba amb un lligament als propis treballadors. És a dir, que els treballadors es senten totalment lligats al seu empresari. Aquest fet porta una sèrie de problemes com seria el risc de que hi hagi una caiguda en el mercat per l'abús que l'empresari faci dels treballadors. Hi ha la possibilitat de que es produeixi la caiguda dels salaris (els immigrants cobren menys que els nadius). I finalment per acabar hi ha una sèrie de costos administratius i altres externalitats que topen amb els estrangers nacionals.

Conseqüències de l'esponsorització directa: en una gran majoria d'aquests programes els empresaris han de cobrir els gasos i les responsabilitats que inclouen, entre d'altres, el visat, ajustaments legals, garanties de repatriació, etc. Donat els costos i els riscos que s'asocien a que hi hagi un esponsor directe cal preguntar als empresaris la tolerància de que els treballadors estrangers puguin buscar feina d'una manera lliure. Com a resultat els immigrants no són lliures i això porta a:

Ineficàcies del mercat: se suposa que els treballadors immigrants hi són per incrementar la productivitat dels països receptors, fent el mercat laboral més eficaç. Els estàndards diuen que quan a un treballador se li permet preguntar per màxim preu els treballadors poden ser utilitzats allà on siguin més útils.

Abusos del drets donat que els empresaris se'n creuen els propietaris: la pitjor cosa que li pot passar a un treballadors és que se'l posi en situacions que poden ser vulnerables a l'explotació per part de l'empresari

Preferència pels immigrants en contra dels nadius: quan els immigrants i els nadius competeixen per un mateix lloc de treball l'empresari contractarà a la persona que els hi impliqui un menor cost, és a dir, els immigrants. A més, com que els immigrants estan lligats a l'empresari no han de donar lleialtat a l'empresari doncs si no es queda amb ell no té res a fer i això va tant en contra de l'immigrant com del treballador natiu.

Excedent d'immigrants i la conseqüència de la depressió dels salaris: segurament el fet més incòmode dels PMT és la seva capacitat de millorar l'economia dels països receptors a un menor preu per ells. La teoria econòmica diu que aquests programes permeten incrementar els beneficis dels empresaris i fer davallar els preus baixant els salaris dels seus empleats, sobretot dels qui provenen de fora. En la teoria econòmica es diu que, en el subministrament d'una comoditat portarà a que els seu preu disminueixi. Quan aquesta comoditat és el treball i el salaris, s'assumeix que els treballadors addicionals vegin com els seus salaris davallin.

Ghettos: és molt comú que s'assignin als immigrants un tipus determinat d'ocupacions o sub-ocupacions argumentant que no és possible cobrir aquesta demanda amb els treballadors nadius. Quan això succeeix els efectes de la depressió dels salaris pot anar directament lligada a un tipus d'ocupació determinada.

Long term native shortage: la baixada de salaris en determinades ocupacions pot portar un cercle positiu. Quan més immigrants hi hagi fent una ocupació determinada i faci que cada vegada hi hagi menys nadius els salaris estaran totalment fora del mercat de competició, causant una acceleració dels nadius per treballar en camps que no estiguin target.

Obstrucció dels treballadors nadius: quan els salaris dels treballadors nadius van davallant de manera continuada, sense que es produeixi cap tipus de compensació, els programes poden trobar uns forts opositors entre nadius.

Consideracions administratives i socials; costos i riscos

La creació d'un entorn de benvinguda pels immigrants no vol dir també que entre els immigrants i els nadius hi ha una compensació i consentiment. Si els ingressos pagats per l'empresari i pels treballadors estan un el nivell apropiat, el cost total esperat per la presència dels immigrants estarà totalment compensada pel pagament de taxes del propi programa. Si els immigrants i els empresaris paguen unes taxes elevades porta a un nombre sub òptim de migrants per sota de la capacitat de càrrega i beneficiarà a la societat receptora. El més corrent, però, és que les taxes que aporten siguin molt per sota del que representa el cost dels immigrants i això farà que els programes es vegin amb des d'una visió molt més crítica.

Els costos directes d'administrar un PMT. Com qualsevol programa aquests representa una sèrie de costos directes que haurien de ser pagats pels propis ingressos del programa. Exemple, un treballador que entre de manera legal però que acaba essent irregular. El cost de la repatriació d'un immigrant

Els costos indirectes i les externalitats associades al PMT. Tant les persones que tenen una visió crítica com els qui estan a favor d'aquest tipus de programes estan d'acord en que aquests tenen un impacte en diverses característiques de la societat receptora. Quan els immigrants paguen taxes i sobre els interessos a la nova societat, la majoria dels costos que ells mateixos comporten són defraudats simplement perquè simplement consideren als immigrants com si estiguessin pagant unes taxes addicionals als nadius. Com a resultat, aquests costos no requereixen una consideració especial. Hi ha, de totes maneres, nombroses situacions on l'expansió d'aquests programes pot portar costos que no estan relacionats directament amb les taxes que paguen com ara les infraestructures, el medi ambient, la seguretat.

En el cas de les infraestructures socials (hospitals, bombers, escoles...) la inversió de les taxes calibrades només pels usuaris nacionals pot ser insuficient per omplir el fraude de l'impacte dels immigrants. Cal tenir noves infraestructures d'aquests tipus per tal d'assegurar-se de que no estan sobre saturades de gent.

Resultats dels contractes socials i la participació: entren a la nova societat no amb els mateixos drets que els nadius. Si no és un programa ben construït els contractes socials, que formen la base de la ciutadania, poden ser totalment reordenats per la presència dels immigrants, no poden votar en un primer temps però si es queden pot arribar el moment que ho puguin fer i llavors canvia l'electorat.

Mercat de vistes i de mercat negres: es fa compra-venda de papers dels immigrants.

Un nou paradigma dels PMT:

Cal fer una reestructuració dels PMT, no té sentit intentar resoldre cada un dels problemes que els propis problemes plantegen de manera individual. Mentre la declaració d'intencions de la majoria dels programes ha estat millorar el mercat per tal de donar una empenta a la productivitat, aquests programes han provat que colpegen al mercat exemple, baixada sous...

En aquest punt es planteja un nou model que enlloc de basar-se en un empresari esponsoritzador vers a un model més obert System license tradable work permits (SLTWP) aquest model es diferencia de l'anterior en:

S'aboleix les quotes dels immigrants per part dels empresaris. Arriben els immigrants que el país té capacitat de tenir.

Els treballadors són lliures de moure's entre el propi mercat.

Paguen les taxes que els hi corresponen.

Els permisos que reben els permet gaudir dels drets humans bàsics.

Reformes centrals: n'identifiquen tres que poden beneficiar a tots els treballadors i que són:

Sense lligaments: els treballadors immigrants se'ls hi ha de permetre de moure's lliurement dintre dels paràmetres del mercat d'acollida donant-los els permisos corresponents per poder-ho fer. Si es poden moure no té sentit demanar que un empresari pagui tota les despeses de transport, etc dels immigrants. Una solució seria que el propi treballador assumís els costos proporcionals amb el seu treball.

Llicència de lliure mercat. Aquests programes els hi ha de permetre lower wages per produir una alta productivitats. Els nadius només haurien d'acceptar una baixada dels sous si al mateix temps es produeix un increment de la compensació.

Determinació del nombre total d'immigrants: determinar el nombre total d'immigrants per l'habilitat del programa de cobrir el suposat impacte que generen els immigrants. La presència dels immigrants sovint es creu que genera un benefici net però a part del benefici que generen la seva presència comporta una sèrie de costos directes i indirectes a la societat receptora. Cal dir quin és el nombre d'immigrants que poden ser acceptats per tal de que la despesa que generen quedi coberta per ells mateixos.

Implantació de les reformes essencials: el model coasian

La implantació d'una solució del model coasian implica:

El govern ha d'assumir tots els costos de transport i procés de qualsevol del grups dels immigrants i calcular l'impacte addicional que portaran a la pròpia societat.

Els treballadors actius d'un sector en particular han de donar les llicències als immigrants que hagin determinat que poden estar en un sector en concret.

Els empresaris del sector sota les consideracions indicaran el preu màxim que voldrien pagar per cada un dels permisos

MIGRATION AND THE EFFICIENCY OF EUROPEAN LABOUR MARKET

Sule Akkoyunlu & Roger Vickerman

Introducció

En aquests document els autors es centren en el rol de la migració per aconseguir una millor eficiència del mercat de treball europeu.

En el model de Heckscher- Ohlin el comerç assumia que els factors eren inamovibles entre països, però eren movibles dintre del mateix país.

La majoria de les migracions eren una resposta a algun esdeveniment important en el propi país d'origen on els mercats de treball no eren suficientment ràpids per assimilar tots el seu potencial de treballadors. Els desastres naturals, les guerres, l'opressió política o simplement un nombre molt elevat de població pot esdevenir com un factor expulsor de població i motivar-los a migrar. Una vegada la població és movable, aquests buscaran la situació geogràfica que més els interessi. (PP 1)

En les denominades "Noves teories del comerç" i "Noves geografies econòmiques" hi ha una ampla interpretació de l'especialització de les regions i la concentració d'indústries que depèn de la presència d'economies d'escala en competència amb els mercats que interactuen amb els costos del comerç. En aquesta representació esdevé factible mirar la migració com un factor com el treball i els béns serveis del comerç. (1-2)

Hi ha dos factors que són necessaris tenir en compte a l'hora de fer un bon enfocament de les migracions a Europa: la primera, la migració és produïda per equilibrar els reajustaments monetaris que hi ha entre alguns països i dintre dels propis països; i la segona, l'ampliació de la UE fa témer que hi hagi un increment de fluxos migratoris econòmics i els possibles països receptors d'aquests immigrants temen l'impacte que la seva arribada pugui tenir en els salaris i en la productivitat dels seus països.(2)

El document es divideix en cinc parts: en la segona part es fa un breu resum de les tendències de la migració internacional, en el tercer es va una explicació de les teories sobre la migració internacional. En la quarta part es debat sobre les implicacions de les noves geografies econòmiques per entendre la flexibilitat dels mercats de treball i la concentració d'activitat econòmica en una àrea determinada. I finalment les conclusions. (2)

Migració a Europa

Els grans fluxos migratoris s'han produït al llarg de tota la història del continent europeu. Les migracions prehistòriques dels temps moderns es varen dur a terme com a resposta de canvis climàtics, conflictes militars. La migració cap a nous continents es va començar a produir als segles XVIII i XIX. En el darrer segle els moviments migratoris s'han produït com a resposta de conflictes bèl·lics i greus diferències econòmiques dins del propi continent. (2-3)

Per a la gran part de la història, un simple model de migracions és suficient, les persones es movien des dels països més pobres als països més rics a la recerca de millors condicions de vida. Aquest model explicaria, també, els fluxos migratoris que es varen produir durant la postguerra immediata de 1945. Així doncs trobem que Alemanya va rebre un nombre molt important d'immigrants procedents dels països més pobres d'Europa que tenien poca qualificació i que estaven disposats a acceptar les feines que requerien un qualificació menor. Essencialment aquests fluxos van crear un mercat dual que preservava les diferències entre els treballadors immigrants i els nadius. Això va permetre que els salaris dels països emissors d'immigrants s'incrementessin una mica.(4)

Durant els 70 i els 80 va haver-hi crisi econòmica i un creixement més moderat de l'economia dels països europeus més rics. Aquest fet va coincidir amb l'edat en la qual els fills dels immigrants, que havien nascut als nous països i que havien estudiat i adquirit els coneixements suficients per accedir a un mercat laboral més favorable, es van introduir al mercat laboral i això va portar a que es produís un fort increment de l'atur entre la població més jove i va produir fortes tensions entre la població. (4)

A finals de la dècada dels 80 es van començar a produir nous fluxos migratoris, aquests immigrants provenien de l'Europa de l'Est. Aquests eren altament qualificats i bé sense qualificació i els poc qualificats havien de competir amb els immigrants que havien arribat al finalitzar la segona guerra mundial.(5)

Les Teories de les Migracions

Models neo-clàssics:

En aquest model la migració es vista com la responsable dels desequilibris en el mercat de treball. Les persones que viuen en economies amb pocs llocs de treball i de baixa remuneració marxen cap a altres economies on hi ha més llocs de treball i més ben remunerats. Aquesta diferència de salaris indueix a la migració de les regions amb uns salaris més baixos, en resposta a la qual els salaris de les àrees més riques disminuiran una mica, mentre que els dels països pobres s'incrementaran.

Els estudis empírics verifiquen que la migració succeeix de països amb salaris baixos cap a països amb salaris més elevats, però sense fer reduir la diferència de salaris regionals. Les diferències regionals d'educació o formació poden auto-perpetuar-se donat que les persones més qualificades i formades són els més propensos a emigrar de les regions més deprimides.

Aquests models a l'hora d'explicar els moviments no té en compte el factor temps. Els costos i beneficis del moviment migratori varien en funció del temps. (6)

Models de capital humà:

El model de capital humà tracta la migració com una decisió d'inversió on els individus calculen les desavantatges i els beneficis de la migració. Esperen que els guanys de la seva migració sigui més elevat que els costos que han hagut de fer per poder migrar. Els costos inclou; diners, l'assentament al nou país, la millora de la feina. (6)

Les variables clau són: edat, educació, ocupació, situació laboral (atur o feina), sexe, estat civil, nombre de família. Les persones més joves tenen una major tendència a emigrar i els més educats. (7).

En general s'espera que l'arribada de molt immigrants causarà una davallada dels salaris dels països receptors. La davallada de salaris i l'increment de l'atur en el país receptor pot beneficiar als individus a moure's cap a una altra regió o bé tornar al seu país d'origen. D'altra banda, tant els salaris com les oportunitats de treball en els països emissors s'incrementen per a la pròpia emigració (hi ha menys força de treball) i això pot ser una motivació extra per tornar al país d'origen. Només en el cas d'un mercat de mobilitat lliure amb perfecte competitivitat entre els diferents mercats de treball s'ajustarien totalment els salaris dels països emissors i receptors.(7)

Models de migració de llars:

Mincer (1978) va mostrar que l'increment de la participació de les dones en el mercat de treball porta a un increment de la interdependència en la decisió de migrar de la parella, que portarà a una davallada de la migració. El nombre de membres de la família és un factor que proporcionalment fa davallar la migració, en altres paraules, quant més membres de la família treballin en el país d'origen, incrementa els recursos dels costos i dels beneficis de la migració. Una família emigrarà si els guanys d'un dels membres d'aquesta internalitzen la pèrdua dels altres membres. El que es fa en alguns casos és que marxi un sol membre de la família a un altre país on els salaris siguin

més elevats i aquest envia els diners al país d'origen i d'aquesta manera poden incrementar-se els beneficis de la totalitat de la família. (7-8).

Informació asimètrica:

L'error dels mercats de treball per ajustar-se degudament pot ser deguda a informacions asimètriques dels treballadors qualificats. Els immigrants saben quina és la seva qualificació però els empresaris dels països receptors els poden posar a prova i oferir-los un salari que reflecteixi la productivitat de la mitjana dels immigrants. Això pot produir un salari positiu per als immigrants menys qualificats i una reducció de la quantitat i qualitat de la migració. A llarg termini, els empresaris valoraran la qualificació dels immigrants i es podran ajustar els salaris a la productivitat dels immigrants (8)

Xarxes:

En els grans fluxos migratoris hi ha una xarxa establerta on les persones que emigren ho fan seguint els passos d'altres ciutadans del seu país, o bé per lligams familiars o bé per coneguts que saben que estan a un país determinat i que els hi ha anat bé. (8).

Conveniències regionals, cicles de vida i producció de la llar.

De la mateixa manera que s'han establert diferents xarxes de migració hi pot haver altres influències externes que fomenten la migració cap a un país determinat. (8) que poden ser, béns públics, oportunitats d'educació, sistemes sanitaris, millors condicions de vida en general o pautes de consum. Exemple, la partida de les ciutats per anar a un entorn més natural. (9)

La decisió d'anar a un lloc o a un altre varia al llarg de la vida de les persones i pot estar condicionada a: els beneficis que té la família, la composició de la llar, els fills, canvis de feina, educació, necessitats d'entreteniment,... (9).

Migració a la nova Geografia Econòmica

Recentment s'ha desenvolupat teories que miren les implicacions del relatiu desenvolupament regional en la presència d'una competició imperfecte dels béns del mercat. Aquest enfocament introdueix un específic element de l'espai que ha estat oblidat en la majoria de teories econòmiques i és el que es denomina la Nova Geografia Econòmica (9).

Aquest models miren el canvi relatiu de les regions en presència d'una economia d'escala i els costos del comerç i dels transports. En aquest model el treball es considerat lliure de moviment en resposta als canvis en retorns reals, però l'existència d'una competició imperfecte pot prevenir els efectes equilibradors,. Qualsevol feina que es mou en una regió constitueix una demanda addicional "home" per a les regions industrialitzades, que després sustenta el desenvolupament continu d'aquesta regió. (9).

Conclusions

Qualsevol restricció de mobilitat pot ser ineficaç des del punt de vista de l'Economia europea, però incrementant la eficàcia implica que hi hagi guanyadors i perdedors de població i de regions. (10)

Borjas i Zimmerman demostren que no hi ha cap evidència consistent que demostrï que la immigració necessàriament provoqui una davallada dels salaris i un increment de l'atur en les regions receptores. (10)

Si els fluxos migratoris són temporals, les trameses monetàries poden portar guanys nets per al país emissor.(11)

MIGRANTS INVOLVEMENT IN IRREGULAR EMPLOYMENT IN THE MEDITERRANEAN COUNTRIES OF THE EUROPEAN UNION

Emilio Reyneri

En aquest article s'analitza la migració irregular de Grècia, Itàlia i Espanya, només resumiré la realitat d'Espanya i es comentarà alguna cosa d'alguns dels altres dos països quant aquesta pugui ser molt important o diferent.

Els qui emigren provenen de països pobres, però no dels més pobres de tot, i no són els més pobres dels seus països sinó que són els que tenen els recursos per poder afrontar el procés migratori. Abans la migració era molt més costosa, en termes econòmics, del que és actualment amb les noves comunicacions i l'abaratiment del transport però en contra avui en dia, les persones que volen migrar troben més impediments per poder entrar als països.

Els immigrants que entren a Espanya tenen el perfil següent: joves adults i els que tenen un permís de treball temporal són els més joves. La majoria tenen un bon nivell d'instrucció i treballs qualificats. Els joves majoritàriament provenen de les zones urbanes dels seus països i en marxen perquè no troben feina per a ells. Malgrat que bona part d'ells tenen uns estudis qualificats són pocs els que una vegada arriben a Espanya poden treballar pel que s'han preparat. Hi ha la tendència de que hi hagi més dones sense papers que no pas homes, això es degut a la reunificació familiar i a l'elevada demanda de treballs per dones.

En tots els països de la UE els ciutadans que no siguin de la UE no poden treballar en el sector regular si no tenen un permís de residència per raó de treball. Per entrar en algun dels països és millor tenir el permís abans d'iniciar el procés migratori. Com que en realitat són poques les persones que tenen aquest permís, entren amb algun visat de turista o bé d'estudiant o bé per visitar als familiars que ja viuen en el país. Aquestes persones no poden treballar.

Hi ha quatre maneres d'entrar sense tenir els documents correctes:

- a) entrar de manera il·legal, travessant les fronteres amagats en trens, camions, autobusos o amb pateres.
- b) Amb un permís d'entrada autoritzat, permís de curt termini per raó de turismes, estudis o raons mèdiques. Si es queden en el país una vegada el permís els hi ha caducat ja són il·legals.
- c) Aparentment autoritzat amb algun document falç.
- d) Entrant com a refugiat o demanant asil i no abandonar el país quan aquest permís ha estat denegat.

En els països del sud d'Europa hi ha molts sectors de treball que ignoren fàcilment les normes administratives, agricultura, construcció, tallers de confecció o auto treball.

N'hi ha molts que treballen de manera irregular i en certa manera als empresaris que els contracten els interessen molt més que els immigrants que es troben en situació legal doncs als primers els poden pagar menys, fer-los treballar més hores, no han de donar-los cap assegurança i no estan registrats a la SS.

En general als immigrants se'ls hi obra les borses de treball on els nadius no volen treballar.

Les feines on majoritàriament treballen els immigrants són:

Mestressa de casa: alguns tenen un contracte amb condicions, i per tant es pot dir que estan totalment legalitzats i d'altres no, i per tant es pot considerar que treballen en economia submergida. És una feina fàcil de trobar i que permet, posteriorment, regularitzar la situació. Normalment les persones que tenen aquestes feines es concentren en les grans zones urbanes i són treballadores a ple temps. Són moltes les que viuen amb la família.

Venedors ambulants o de carrer:

Agricultura: com a temporers, també n'hi ha molts que treballen en els hivernacles, jardins i en granges porcines o d'altres tipus d'animals. Alguns d'aquests esdevenen commuters. Es van movent dintre la geografia del país receptor anant als llocs on hi ha feina per ells o bé tornant a casa seva una vegada se'ls hi ha acabat la feina.

Món de la construcció: on hi ha la principal concentració d'homes i bona part d'ells en situació irregular.

Petites firmes manufactureres: en una bona part els treballadors estan en situació legal però els empresaris els donen les pitjors feines, ja sigui per sous, horaris i esforç físic.

Sector serveis de baixa categoria: en bars, restaurants, hotels. Els immigrants són les persones que fan les feines més dures i pitjor remunerades.

Auto-treball (autònoms): són molts pocs.

L'impacte dels esquemes de regularització forçant els immigrants a sortir de l'economia submergida:

. En el cas d'Espanya hi ha el problema de que de vegades l'Estat només dona el permís de residència, sense dret a treball, i com que els immigrants necessiten treballar per poder sobreviure es veuen obligats a treballar en sectors de l'economia informal.

Competició, reemplaçament o complementarietat?

. L'estructura dels mercats de treballs d'aquests països, junt amb la preparació de les persones que han d'accedir al mercat laboral porta a que entre les persones joves i les dones hi hagi una elevada taxa d'atur doncs no volen agafar les feines que hi ha lliure perquè consideren que són poc qualificades.

. Són uns mercats molt orientats cap a les feines de poca qualificació i un estatus no massa elevat, just el contrari que busca la societat que s'ha estat preparant per fer feines qualificades.

. Com que els nadius no les volen agafar, i es poden permetre el luxe de no treballar, els immigrants agafen aquestes feines.

. La majoria de les feines que fan els immigrants són, en anglès, les 3 D, dirty, dangerous and difficult, és a dir, brutes, perilloses i dificultoses.

. Això porta a la segmentació del mercat de treball on es comencen a veure especialitzacions de feines per determinades nacionalitats.

EL IMPACTO DE LA INMIGRACIÓN EN LA ECONOMÍA Y EN LA SOCIEDAD ESPAÑOLA

Carlota Solé

El llibre tracta el fenomen de la immigració extracomunitària. S'aporten dades quantitatives sobre els fluxos d'immigrants. Es compara aquests fluxos amb els que es varen produir durant les dècades dels cinquanta i seixanta. S'analitza en profunditat el tema de la competència o complementietat en el mercat de treball dels immigrants en relació a la població autòctona. També es tracta el tema de l'impacte de la immigració en la societat receptora.

1. La inserció dels immigrants en el mercat de treball. El cas espanyol

Tota la informació que faciliten en aquest capítol prové d'unes entrevistes dutes a terme per treballadors que es van regularitzar al 1991 i bé al 1996. les experiències que descriuen han estat analitzades a partir de dues dimensions:

La política migratòria i els seus efectes en les trajectòries legals i laborals

Els factors generals que produeixen la segmentació del mercat de treball i la discriminació dels immigrants.

Es poden distingir quatre fases de fluxos migratoris a Espanya

60s – un increment regular i important 65.000 a 148.000

70s – creixement moderat 148.000 a 200.000

1980 – 85 – rebrot de creixement ràpid 200.000 a 275.000

1986 – 91 – gran acceleració 275.000 – 801.332

Marc institucional de la discriminació a Espanya

La política espanyola propicia un context desfavorable pels immigrants. La marginació i exclusió social i econòmica que són exposats els immigrants no respon només a raons culturals i econòmiques, sinó que són sistemàticament produïdes per la legislació.

La primera llei es va formular justament poc mesos abans d'entrar a la CEE, 1985 per dues raons:

La necessitat de donar una resposta a l'arribada d'immigrants

L'adequació de la legislació espanyola a les pautes de la política migratòria de la CEE

La llei d'estrangeria i regulació estableix el procediment que l'estranger ha de complir per a l'entrada, la residència (permís) i treball (permís) i les sancions que tindrà si no ho compleix. El seu objectiu es configurar un marc de referència legal que permeti diferenciar la situació de la legalitat i la il·legalitat.

Per tenir permisos de treball s'han de complir els requisits següents: haver entrat de manera legal al país amb un visat de residència i treball; tenir una oferta de feina. Sense contracte de treball és difícil tenir el permís de residència i un immigrant sense permís de residència l'hi serà molt difícil trobar una feina en el mercat formal.

Des de 1993 s'ha establert un contingent anual de treballadors com un mecanisme regulador de fluxos migratoris no comunitaris. Aquesta política suposa el reconeixement de que Espanya és un país d'immigrants.

Al 1996 hi va haver un procés extraordinari de regulació que:

Atorga permís de residència als estrangers que haguessin tingut un permís de treball.

Adopció d'un nou sistema de permisos de residència i de treball amb la incorporació d'un permís de treball permanent de caràcter indefinit pels que haguessin residit legalment durant 6 anys o més.

El criteri de la concessió d'un permís de treball en base a la situació nacional del treball.

2. La immigració en els països del sud d'Europa i la seva inserció en l'economia informal

De societat emissora a societat receptora però amb algunes excepcions

A finals del segle XIX i inicis del XX la ciutadania del sud d'Europa emigrava cap a les Amèrica. Durant la postguerra de la segona guerra mundial emigraven cap a Europa, foren la mà d'obra que va ajudar a reconstruir i reactivar el creixement econòmic. A partir de la dècada dels setanta, a raó de la crisi econòmica del petroli i l'assentament dels immigrants del sud d'Europa en els països que havien estat més afectats per la segona guerra mundial, es va aturar la importació d'aquests treballadors/es. Aquestes foren les raons que es varen donar en aquell moment però ara ha sorgit una nova idea que ajudaria a explicar les raons per les quals aquests fluxos migratoris es varen acabar. Fou degut a que la majoria d'aquests treballadors provenien del món rural i havien servit per generar un model de creixement econòmic que es basava en la producció fordista, és a dir, una baixa inversió de capital, una producció intensiva estandarditzada i un baix cost de les mercaderies. Alguns estudis posteriors han demostrat que aquest model econòmic ja estava obsolet i en feia falta un altre que es basés en la indústria intensiva en capital, oca força de treball però qualificada i cada vegada menys feines manuals.

Les revolucions tecnològiques i la socioeconòmica expliquen aquest canvi. Les indústries demanaven d'uns treballadors més qualificats i les persones amb poca formació treballaven a la construcció, agricultura i serveis. Aquestes feines foren agafades pels immigrants i els seus fills que ja residien en aquests països.

A partir de la dècada dels 70 es comença a produir la migració del retorn.

Els fluxos migratoris: volum, tendència, països d'origen i assentaments locals

Els fluxos migratoris del sud d'Europa presenten dues formes diferents: els països més grans i més rics va ser on van arribar els primers fluxos d'immigrants. El seu punt més elevat fou entre 1980 i 1991. Posteriorment la immigració es va començar a ser menys important.

Itàlia:

Els immigrants procedents dels països en desenvolupament començaren a arribar a partir de la dècada dels setanta però el boom més important fou 1985 – 1991

1986. primer procés de legalització. Anava destinat als immigrants que treballaven de manera irregular i que el seu cap els volgués regularitzar. Es van legalitzar un total de 120.000 persones però només el 45% van poder presentar un contracte de treball.

1990 segon procés de legalització: Havien de provar que vivien al país des de 1989. Es van legalitzar 220.000 persones de les quals 21.000 eren assalariats, 13.000 autònoms i més de 180.000 que buscaven feina

1995 tercer procés de legalització: Ha estat la més gran que s'ha produït mai a tot Europa. Es varen aprovar el 93% de les sol·licituds hi ha havien demanat 256.000

persones entre 1990 i 1995 com que es va legalitzar la situació de tantes persones molts indocumentats hi van anar.

En total en els tres processos es van legalitzar 600.000 persones de les quals $\frac{3}{4}$ eren de l'Europa de l'Est

La peculiaritat la gran varietat de països emissors d'immigrants.

La política de refugiats és molt estricta. Només s'han acceptat 20.000 – 30.000 bosnians que han aconseguit el permís de treball.

Espanya:

La història de la immigració és pot dividir en quatre grans fases.

Entre els 60 i 70 un increment. Eren els jubilats del nord d'Europa. Entre 1980 i 1985 un ràpid creixement. 1986 – 1991 el boom i a partir de 1992 avanç lent paral·lel al procés d'assentament.

250.000 persones tenen el permís de residència gràcies als processos de legalització i als sistemes de quotes. Geogràficament es concentren en les grans conurbacions urbanes i a les zones costaneres de la mediterrània i treballen com a temporers en l'agricultura i hotels

Grècia:

Els primer en arribar ho van fer a finals de la dècada del 60 quan els grecs emigraven a Europa. A començament dels 70 entre 15.000 i 20.000 africans i espanyols foren contractats per treballar com a temporers de l'agricultura. No obstant, el primer sector on es van contractar a la marina mercant.

Des de 1990 s'ha pogut observar un boom d'immigrants procedents de l'antiga Unió Soviètica, sobretot Albanesos.

És un país receptor de refugiats. Com que actualment són pocs els països que concedeixen aquest estatus i els que provenien de la EE ja no ho són, Grècia en té molts i cada vegada s'assimilen més als immigrants econòmics amb la diferència que no tenen el permís de treball.

És el país amb major nombre d'il·legals i no s'ha fet cap procés de legalització.

Portugal:

Fins al 1980 tenien pocs estrangers i la majoria procedents d'Europa i de les antigues colònies. Les primeres onades d'africans es varen produir a la dècada dels 60 quan la mà d'obra era escassa doncs estaven a Europa o a la guerra

Processos de legalització; 1992, 122.000 (77.000 extracomunitaris); (1)1995 168.000 (113.000 extracomunitaris) i (2) 1996 35.000

Qui immigra i per què?: diferents tipologies de nous immigrants

Les cadenes migratòries determinen simultàniament qui té les majors oportunitats d'emigrar, són una condició necessària per a l'expansió dels fluxos migratoris i inclòs una condició suficient per al manteniment dels fluxos fins i tot qual les forces impulsores desapareixen.

Els principals fluxos migratoris s'originen en els països amb un nivell de desenvolupament intermedi. Les persones que emigren solen estar en una desavantatge relativa i posseeixen els recursos materials i culturals per fer front als costos i a les dificultats de la migració.

La Teoria del sistema migratori dona els moviment migratoris com part d'un sistema on els països immensos en ell estan units per diversos tipus de relacions i les persones emigren com a resultat dels condicionats que actuen a les societats d'origen i de destinació.

Característiques dels immigrants

Itàlia: la majoria dels immigrants procedeixen Àfrica, Sub Amèrica, Àsia i Europa de l'Est. Molts provenen del món rural i estan mancats d'educació però abans d'arribar a Itàlia han estat vivint un temps en àrees urbanes dels respectius països d'origen. El que són més joves provenen del món urbà i amb un elevat nivell d'instrucció.

Espanya: majoritàriament provenen de grans ciutats. Els centrafricans i asiàtics del món rural. En general mostren un nivell instrucció força bo. Són els membres més qualificats d'una societat necessitada (la seva). Acostumen a desenvolupar feines molt per sota de la seva preparació.

Grècia: el il·legals acostumen a entrar sols al país. La presència de famílies està molt lligada als refugiats. Proporcionalment hi ha més dones en situació legal que no pas homes. Tenen un bon nivell d'instrucció. Els Albanesos són realment pobres i es veuen obligats a marxar del seu país per motius de supervivència.

Portugal: majoritàriament provenen del món rural, tot i que al igual que en el cas d'Itàlia prèviament al flux migratori internacional han estat un temps en alguna àrea urbana del seu país d'origen. La majoria són de classe obrera i agrícola i el seu nivell instrucció és força baix.

Dels quatre països analitzats aquest és l'únic que encaixa a la perfecció amb els estereotips de la vella immigració europea, és a dir pobres camperols i treballadors sense feina, sense formació i procedents del món rural.

Tipologies de projectes migratoris

Itàlia: persisteix la migració temporal, els immigrants pretenen aconseguir els seus objectius i tornar als països d'origen en un termini d'uns cinc o sis anys. La seva identitat social està unida a la societat d'origen i totes les seves activitats estan orientades a poder enviar diners a casa seva. Només fugint o deslligant-se de la família extensa, que viu al país d'origen, hi ha la possibilitat d'estalvi i millorar, altre volta, tots els diners que s'envien són consumits per la família.

Migració temporal o rotativa: van migrant als llocs on hi ha feina temporal i una vegada l'han acabada se'n tornen a casa.

Projecte migratori exploració: africans amb un bon nivell instrucció. Tenen una gran mobilitat i unes perspectives clarament incertes. Deixen el seu país d'origen per buscar una societat moderna i democràtica. Busquen alguna cosa personal i cultural.

Next suburb youth: joves de classe mitja amb educació que emigren cap a les ciutats del nord per diferents ciutats.

Espanya: predominen les migracions per raons econòmiques. Principalment són joves que volen millorar la seva vida i la de la seva família per tal de poder tenir un estil de vida a l'occidental. En aquests casos l'emigració és una estratègia decidida per la totalitat de la família, o si més no, amb el consentiment d'aquesta.

Es comença a produir el reagrupament familiar de les migracions de llarga duració.

Algunes joves emigren per qüestions polítiques.

Les dones africanes amb un nivell instrucció mitjà o elevat emigren i les americanes ho fan com a estratègia familiar i acostumen a tenir un nivell instrucció no massa elevat.

Grècia: principalment els immigrants són persones soles. No hi ha les condicions òptimes per tal de que es faci el reagrupament familiar. Són migracions temporals i altres d'estacionals que es produeixen arrel de l'establiment d'acords bilaterals amb altres països com Egipte, Bulgària i Albània.

Portugal: emigren per les expectatives de millorar el nivell de vida. Molts es mouen com a rodamóns. Sobrepassen la permanència establerta, és a dir, entren com a turistes i quan se'ls hi acaba el permís segueixen al país com a indocumentats. Els xinesos entren amb ajuda de traficants i volen triomfar econòmicament. Aquests són ajudats pels empresaris del propi país d'origen.

Factors comuns sota les diferents tipologies d'immigració

- . Existeix un element d'escapada
- . Les raons econòmiques sovint van acompanyades per raons culturals: alliberació de les restriccions familiars i d'una societat tradicional i la voluntat d'adoptar un estil de vida occidental.
- . Elevats riscos involucrats a la immigració

Per què precisament a aquí?: la imatge del país receptor abans d'emigrar

Emigren per la proximitat cultural, lingüística, cultural, històrica i geogràfica.

Perquè tenen familiars o amics que ja hi viuen

Perquè són els països on el controls de la policia són més laxes (menys a Espanya)

En general els immigrants de la mediterrània estan d'acord en considerar que l'economia submergida italiana afavoreix les millors oportunitats laborals i els millors beneficis.

Com els immigrants passen a ser indocumentats: les vies d'entrada i el risc d'esdevenir il·legal

A les persones extracomunitaries se'ls prohibeix treballar en el mercat regular sense el permís de residència per raons laborals. La renovació del permís no és automàtica sinó subjecte a que l'immigrant tingui un treball regular i els ingressos per poder mantindre a ell i a la seva família en el cas que la tingués. Ambdós permisos els ha d'obtenir abans d'entrar al nou país de destinació.

Es suposa que hi ha moltes entrades clandestines per la costa. Aquestes són organitzades per traficants dels països d'origen. També poden entrar en situació legal amb un visat però poden esdevenir il·legals en finalitzar-los el visat i no tenir la possibilitat de renovar-lo. Aquesta situació passa als quatre països analitzats.

La pròpia política migratòria contribueix a la proliferació d'estances il·legals. Per renovar els permisos necessiten un contracte de treball i no el tenen donat que la gran majoria treballen en el mercat irregular o com a temporals. Poden trobar-se en dificultats de renovació per raons de la burocràcia que han de seguir.

A Espanya el sistema de quotes està permetent regular la situació de molts immigrants.

El mercat de treball i l'estructura ocupacional dels països receptors

La massiva incorporació d'immigració en l'economia submergida s'acostuma a veure com un indicador de l'excés d'immigrants.

En aquests quatre països hi ha un elevat percentatge de persones aturades i els nous fluxos migratoris no es produeixen per la demanda.

Els immigrants treballen en l'economia submergida perquè és l'única en la que troben feina.

La inserció dels immigrants en el mercat laboral formal i informal

La possessió d'un permís de residència per motiu laborals és una condició necessària per exercir un treball legal però no és una condició suficient. Tenir un treball formal és una condició necessària per renovar el permís de residència i tenir una oferta de feina formal acostuma a ser una condició necessària per obtenir un permís de residència durant el procés de legalització.

Espanya

Partir de 1993 s'està vigilant més tant la immigració il·legal com l'economia submergida.

Alguns empresaris de l'economia submergida prefereixen donar feina a un immigrant il·legal que no a un legal doncs el segon podria reclamar-los millors condicions de treball i obligar-los a pagar multes.

Els immigrants aspiren a poder treballar en l'economia formal per tal de poder gaudir de tots els drets.

Les estratègies que sovint utilitzen per tal de poder entrar en el mercat laboral depenen de:

- . La situació com a resident, són legals i il·legals
- . La qualificació que tenen, nivell instrucció, experiència professional, coneixement de la llengua
- . Els propis objectius com a emigrant.

A Portugal els immigrants procedents de Brasil i els europeus treballen en els sectors més elevats.

Treball pels immigrants

Feines de la llar: és on és més fàcil de treballar, sobretot per les dones. Sovint treballen sense contracte i és un tipus de feina més fàcil per obtenir per poder iniciar el procés de legalització.

Hi ha tres factors que afavoreixen la demanda d'empleades de la llar: tenir una criada és símbol de prestigi; els serveis socials dedicats a atendre les persones grans i a les criatures són escasses; el persistència dels antics valors i la tradicional divisió de gèneres dins les famílies. Les persones autòctones no volen aquesta feina perquè són moltes hores i molt poc valorada socialment.

Venda ambulants: mercats municipals setmanals, mercats d'artesanis,...

Agricultura: ús de mà d'obra immigrant per temporades de collita va en augment i expandint-se per tota la geografia de la mediterrània. Els immigrants substitueixen als autòctons, sobretot en l'escaló més baix de la feina. Se'ls paga molt poc i viuen en pèssimes condicions.

Construcció: fan més hores, cobren menys, se'ls contracta per dies i fan les feines més perilloses.

Petites empreses: fan les pitjors feines.

Serveis de baixa categoria en les àrees metropolitanes: cambrers, cuiners, conserges,...totes aquestes feines tenen en comú: baix nivell de qualificació, força física i resistència, llargues jornades de treball, poca oportunitat de millorar i baix prestigi social. Estan es situació legal però tenen una contractes molt precaris i cobren poc.

L'impacte dels processos de regularització

Un dels motius de les regularitzacions ha estat prevenir que els treballadors estrangers il·legals quedin atrapats en l'economia submergida. En el cas d'Espanya els processos han servit per fomentar el procés d'integració dels immigrants que ja s'havien establert.

Competència, substitució o complementarietat?

En els mercats laborals segmentats els immigrants només estan en competència amb els sectors més marginals de la societat receptora

3. La reacció de la societat receptora a nivell local

S'ha fet un estudi de camp. 20 entrevistes en profunditat i se'n treuen les conclusions següents:

- . Sentiment inseguretat.
- . Certa competència per accedir a les ajudes oficials i no governamentals: beques de menjador, d'habitatge, compra de material escolar.
- . Incompliment horari comercial i pèrdua clients per part autòctons

LA ACTIVIDAD DE LA POBLACIÓN DE NACIONALIDAD EXTRANJERA EN ESPAÑA: ENTRE COMPLEMENTARIEDAD Y LA EXCLUSIÓN

Andreu Domingo i René Houlé

Introducció

La segona meitat de la dècada dels noranta i els inicis del segle XXI passaran a la història de les migracions a Espanya com uns anys decisius i excepcionals per a les raons següents:

Pel creixement de la població de nacionalitat estrangera. De 1996 a 2003 s'ha triplicat arribant a un màxim de 1.647.011 persones i l'1 de gener de 2003 el nombre total de població estrangera censada era de 2.664.168 persones.

Degut als canvis legislatius. L'aprovació de la llei d'estrangeria LO 4/2000 i la seva reforma LO 8/2000 i l'aplicació de dos processos de regularització consecutius 2000 i 2001

A causa dels canvis en les sèries estadístiques. La posada en funcionament del padró continu i la coincidència al 2001 amb la realització dels cens de població i de l'habitatge.

Derivat dels punts mencionats anteriorment però amb preocupants implicacions socials. El creixement de la població estrangera irregular que s'estima que són pròxims al un milió.

Aquest fort creixement, i el que es pressuposa que vindrà s'explica per una demanda creixent d'un mercat de treball segmentat rígid on l'arribada dels fluxos migratoris internacionals està jugant un paper complementari respecte a la població espanyola, especialment si es considera la promoció social dels joves i de les dones en la seva inserció al mercat laboral amb una notable millora del nivell d'instrucció.

Quan les expectatives d'incorporació al mercat laboral són les més altes de la història, la inserció de les dones es veu clarament penalitzada per la dificultat de conciliar la vida familiar amb la vida laboral de manera que quan el treball domèstic no és assumit per l'entorn familiar (tenint en compte la poca ajuda que dona l'estat o la Societat del benestar a l'externalitzar-se compte amb la concurrència de la mà d'obra estrangera (majoritàriament femenina).

Cal tenir en compte, també, que la societat espanyola està experimentant un fort envelliment que crea una major demanda.

La poca ajuda de Benestar social més l'increment de l'esperança de vida de les persones més la millora en el nivell d'instrucció de la població espanyola en general, porta a que els immigrants siguin un complement òptim per obtenir i accelerar els beneficis socials immediats que es desprenen d'aquests canvis.

Perfil demogràfic de la població estrangera censada a l'any 2001

Nacionalitat d'origen	Nº absolut	percentatge
Amèrica Sud i Central	600.000	38
UE (els 15)	360.000	22,9
Àfrica	337.000	21,5
Reste d'Europa	172.000	11
Àsia	74.000	4,7
Amèrica Nord i Oceania	27.000	1,7
Total	1.572.013	100
País	Homes	Dones
Gran Bretanya	47.678	46.856
Romania	33.655	23.218
Colòmbia	66.612	91.552
Equador	14.602	109.363
Perú	15.686	22.475
Rep. Dominicana	9.847	21.540
Marroc	156.352	88.278
Senegal	8.749	2.828
Xina	14.909	12.305
Paquistan	8.257	1.171
Total	803.516	745.425

Situació laboral

Nivell instrucció estès com a capital social és un factor crucial a tenir en compte en la inserció laboral

Distribució relativa espanyols/es =1

	Analfabet		Primaris		Secundaris		Universitaris	
	Homes	Dones	Homes	Dones	Homes	Dones	Homes	Dones
Àfrica	9.00	9.71	1.78	1.91	0.55	0.58	0.31	0.22
A. Nord	0.37	0.33	0.25	0.29	0.70	0.76	3.06	2.36
A. S i ©	1.91	1.76	1.18	1.31	0.95	1.01	0.84	0.65
Àsia	3.81	2.89	1.37	1.35	0.79	0.88	0.74	0.69
UE	0.79	0.70	0.67	0.69	0.95	1.06	1.63	1.21
Reste E	2.35	1.78	1.18	1.13	0.96	1.00	0.67	0.77
Total	3.71	2.50	1.25	1.21	0.82	0.94	0.82	0.73

La inserció laboral dels joves té a veure amb la manca d'experiència laboral, la de les dones adultes està estretament relacionada amb el nivell d'instrucció.

El temps de residència a Espanya ha de ser un millor indicador del seu nivell d'integració laboral.

L'atur és sistemàticament superior en els homes estrangers, un 30%, més elevat que els d'homes espanyols mentre que per les dones és inferior o està al mateix nivell que les espanyoles.

Hi ha una clara sobre representació dels immigrants en uns sectors econòmics determinats:

Treball domèstic 29.9%, hosteleria 10.2%, agricultura, 10.8% i construcció un 7.4 %. Les dones majoritàriament en els dos primers sectors.

En general els estrangers fan feines que requereixen una menor qualificació.

La temporalitat és una constant descriptiva de l'ocupació dels treballadors estrangers un 70% més que els homes espanyols i un 38% més que les dones espanyoles.

IMMIGRACIÓ, ESCOLA I MERCAT DE TREBALL. Una radiografia actualitzada **Col·lecció Estudis Socials**

Colectivo loé

La societat espanyola i la immigració

Els processos migratoris no es poden entendre únicament des de la perspectiva del país receptor perquè els fluxos s'emmarquen dins d'un complex de relacions que van més enllà de la simples relacions bilaterals, i que comprenen elements històrics, culturals, econòmics i polítics. Aquestes són algunes de les característiques que configuren l'actual sistema mundial (13):

. Després de la crisi del model de creixement de postguerra s'imposa una nova estratègia, basada en l'abandonament de la política de welfare (mantenir la demanda des de la despesa pública) per la de workfare (enfortir l'oferta subvencionant les empreses, al mateix temps que es redueixen despeses socials).

. La desaparició de l'URSS i la caiguda del bloc de l'Est van posar fi a la guerra freda i van donar pas a un ordre hegemonitzat pels EEUU.

. Es fa enfortir el paper dels organismes internacionals destinats a dirigir les polítiques econòmiques sobre la base dels interessos dels seus principals accionistes.

. L'anomenada revolució tecnològica. Ha produït un desenvolupament dels sistemes de comunicació que escurcen distàncies entre rics i pobres.

. El fi del model de Plena ocupació en les societats centrals va donar lloc a polítiques de restricció de la immigració estrangera i des de llavors la immigració es vista com un perill per a les societats centrals o bé desenvolupades. (14)

Aquest nou ordre contemporani es representa amb el concepte de globalització. (15)

La història de la migració a Espanya es pot dividir en tres grans etapes: 1962 – 1967; 1980-96 i 1996-2002. El primer període coincideix amb l'èxode d'espanyols cap a Europa durant el desenvolupisme. Els que venien cap a Espanya provenien del nord d'Àfrica i començaven a arribar els primers jubilats d'alguns països europeus. A partir dels 80 és quan es pot començar a parlar d'Espanya com un país d'immigració. (16-17)

És a partir de la segona meitat de la dècada dels vuitanta que els immigrants procedents del sud o bé dels països en desenvolupament comencen a ser força nombrosos. Fins llavors un elevat percentatge dels immigrants estrangers que venien a Espanya procedien d'Europa. (19)

En la dècada 1990-1999 Espanya ha estat el tercer país europeu amb una taxa de creixement de la immigració. Cal dir que també és el país que té un menor percentatge de població immigrada estrangers (20-21).

Darrerament el major percentatge d'immigrants són llatinoamericans i de l'Europa de l'Est. (23).

També hi ha una diferència de sexes entre els immigrants. Els llatinoamericans i són majoritàriament dones mentre que els africans i asiàtics hi ha més homes. (27).

	0 a 15	16 a 24	25 a 44	45 a 64	65 i més
Marroc	18.6	17.7	53.3	9.4	1.0
Equador	4.7	19.9	67.0	8.3	0.2
Colòmbia	8.0	15.8	63.9	11.3	1.0
Xina	12.9	19.0	55.6	10.6	1.8
Perú	7.6	13.0	59.8	16.1	3.5
Romania	6.8	17.1	65.6	10.2	0.3
Rep. Dominicana	14.0	18.6	54.1	11.8	1.5
Argentina	7.3	11.3	52.2	21.2	7.9
Cuba	8.6	10.3	62.8	14.9	3.5
Argèlia	9.4	8.9	73.3	7.3	1.1
Filipines	10.3	10.6	56.9	19.9	2.3
Bulgària	6.5	12.2	64.7	16.1	0.4
Ucraïna	3.6	9.7	69.3	17.0	0.3
Regne unit	5.0	6.4	32.4	32.1	24.2
Alemanya	6.1	6.2	39.6	34.3	13.8
França	7.4	7.7	50.0	22.1	12.8
Portugal	7.2	13.5	51.5	20.8	7.1
Itàlia	7.7	8.3	52.1	23.1	8.7
Holanda	6.1	4.6	40.1	29.3	19.8
EEUU	6.7	9.2	39.9	25.3	18.9
Bèlgica	6.1	6.1	36.2	26.6	24.9
Suècia	6.5	7.2	33.2	30.1	22.9
Suïssa	3.3	3.3	19.7	35.7	38.0
Dinamarca	4.6	5.5	31.2	33.5	25.2
Noruega	6.3	5.0	23.9	36.4	28.3
Finlàndia	5.1	4.2	24.8	40.8	25.2

Pàg. 31

La inserció laboral dels estrangers a Espanya

En un moment en què els índexs d'afiliació assoleixen nivells històrics, les altes de treballadors estrangers augmenten molt més ràpidament, és a dir, una part creixent de l'increment de l'afiliació prové de les aportacions migratòries.(68)

Els immigrants tenen una taxa d'ocupació superior a la de la població espanyola. (73)

En general la mà d'obra estrangera està menys envellida que l'autòctona, si bé es compona de persones en edats madura que no pas de segments juvenils (76).

CARACTERÍSTICAS DE LA POBLACIÓN INMIGRANTE NO COMUNITARIA Y SITUACIÓN EN EL MERCADO DE TRABAJO DE CATALUNYA

Jorge Cátedra Martínez

INTRODUCCIÓ

La població immigrada té com a principal objectiu quan emigra millorar les condicions de vida que tenia en el seu país d'origen.

La segmentació dels mercats de treball i la seva divisió es dona en tots els àmbits territorials, es anterior i sobrepassa la condició de ser immigrant.

L'accés i les condicions de treball dels immigrants es diferencia qualitativament i quantitativament a la població autòctona, això es degut a que la població immigrant té unes característiques que li condicionen la manera d'afrontar el mercat laboral.

Les condicions de vida dels immigrants i la seva situació en el mercat de treball té una estreta relació amb tres factors bàsics identificats i que es podrien denominar fets diferencials de la persona immigrant en el mercat de treball. Són els següents: (i) **La Ciutadania.** És un factor clau ja que segons la nacionalitat que es tingui implica la necessitat de tenir permís de residència, de treball, convalidació dels documents oficials (ii) **La Cultura del país d'acollida.** Un dels aspectes més importants per l'adaptació a la nova cultura és el coneixement de la llengua i altres condicionats com: religió; costums; domini de les convencions socials; experiència laboral en llocs de treball semblants. (iii) **La Xarxa Social.**

El treball és un dels mecanismes més importants d'integració i socialització de les persones immigrades

* Estructura de la població immigrada a catalunya

En sis anys la població immigrada extracomunitària pràcticament s'ha multiplicat per quatre, des de 1998 a 2003 s'ha passat del 2% al 8% del qual el 7% són no comunitaris

L'estructura de la població per sexe i per edat dona com a resultat una població jove de 20 a 40.

Els immigrants d'origen Europeu són majoritàriament dones d'entre 20 i 44 anys. La nacionalitat d'origen africà marroquí és la que té una piràmide de població més equilibrada en quan a sexe i grup d'edat.

Americans estan força equilibrats tot i que hi ha més dones, En canvi d'Àsia hi ha un clar predomini d'homes.

*Situació laboral dels immigrants: ocupació versus desocupació.

L'opció de treballar o de no treballar està estretament lligada al fet d'haver aconseguit, o no, la ciutadania, i de certs aspectes culturals com el rol social dels diferents sexes a la cultura d'origen, del coneixement de la llengua, o de les relacions socials a les que té accés en el moment de buscar una feina.

La inactivitat de la població immigrada és casi de manera exclusiva femenina. En general no són elles les que emigren sinó que accedeixen al país mitjançant el reagrupament familiar.

L'atur incideix en la població immigrada amb major intensitat.

*L'ocupació. Accés al mercat de treball.

Accedeixen als llocs de treball principalment a partir de les seves relacions personals, i de posar-se en contacte directament amb les empreses. Un altre mitjà és mitjançant la mediació

d'algun altre immigrant.

*L'ocupació. Itinerari professional.

Treballen en diferents sectors econòmics, y no segueix normalment una progressió professional molt definida.

La progressió professional dels immigrants tendeix a concentrar-se en una millor estabilitat o de les condicions de treball, però no en relació al nivell de qualificació

*L'ocupació. Sectors d'activitat i categoria professional dels immigrants.

La majoria es concentren en 5 sectors; construcció, treball domèstic, agricultura, hosteleria o comerç. La població femenina esta més diversificada, treballen en sectors com sanitat, serveis socials, educació.

*L'ocupació. Condicions laborals

Els extracomunitaris són emprenedors, el 10.7% són autònoms..

Els immigrants treballen amb contractes

La variable més important i que condiona el ser o no ser una persona ocupada és l'experiència laboral: haver treballat amb anterioritat i tipus de feina desenvolupat.

Segon aspecte a tenir en compte, és el temps de residència a Espanya. Els que fa més de 5 anys que viuen a espanya són els que tenen major probabilitat de trobar feina.

Tercer aspecte, estat civil. Estar casat incremento la probabilitat d'estar ocupat

IMPACTE DE LA IMMIGRACIÓ EXTRACOMUNITARIA SOBRE EL MERCAT DE TREBALL DE CATALUNYA

J. M. PIQUÉ, A. BERMEJO, R. BERMEJO, N. DOMINGO

Hi ha dues corrents d'opinió:

a) Els defensors de l'arribada de la població immigrant i que argumenten que és necessària la seva arribar per tal de poder cobrir les necessitats del mercat de treball que no podrien ser satisfetes donada l'actual estructura de la població autòctona.

b) La població immigrada constitueix una competència per a la mà d'obra autòctona, i que per tant, cal regular-ne el seu fluxos per tal de garantir el millor equilibri entre l'oferta i la demanda del mercat.

Tant la primera com la segona opció poden ser certes però s'enfronten en dues dificultats essencials

- encara hi ha certes mancances importants pel que fa a la disponibilitat de la informació necessària per realitzar aquest tipus d'anàlisi.
- Ha passat un període de temps massa curt des de que el fenomen de la immigració ha començat a ser significatiu

En aquest treball s'analitzen els immigrants no comunitaris per les raons següents:

- En els darrers anys s'han incrementat molt
- Actualment tenen una tendència al creixement

- Per les seves característiques, pot tenir una incidència molt important per a les condicions de vida i per les necessitats d'aquesta població que els obliguen a acceptar ocupacions i condicions de treball determinades.

Anàlisi descriptiva: la immigració i la seva importància en el mercat

Estructura per edats de la immigració fa que les taxes d'activitat siguin tant o més elevades que es de la població autòctona

Vénen a treballar i les taxes d'activitat més altres es corresponen a la població d'entre 25 i 54 anys.

Els homes treballen més que les dones. Les dones immigrades entren en el mercat de treball en major proporció que la mitjana de la població femenina catalana, la taxa d'activitat és 15 punts per sobre i la de l'ocupació d'11.

Catalunya està evolucionant cap a la configuració de mercats de treball cada vegada més extensos i interrelacionats i fen divisió comarcal.

Anàlisi per cada territori es centrarà en la procedència de la immigració, i l'estructura, sexe i edat.

L'estructura per edats de la població immigrada és força diferent de l'autòctona, degut, principalment a la major concentració dels grup d'edat 16 a 64.

La pauta cronològica del procés migratori és: en primer lloc arribada del cap de família i quan aquest ja s'ha estabilitzat al nou país es comença a impulsar el reagrupament familiar.

La població potencialment activa es defineix com el conjunt de població d'entre 16 i 64 anys. La comparació de la PPA o la PPA immigrada s'ha realitzat a partir del càlcul del percentatge que representa la immigració europea potencialment activa la ppa autòctona

Anàlisis d'aquest indicador és especialment important per que quan es produeix una alta concentració de la PPA i això es conjuga amb una especialització i ocupacions o sectorials de la immigració es poden produir impactes molt importants sobre el mercat de treball territorial. L'impacte de la immigració sobre la PPA presenta, segons el sexe, situacions diverses.

La força de treball immigrada presenta una major concentració sectorial. És una concentració que tendeix a incrementar-se amb el temps i mostra unes pautes de participació especialment destacades en sectors com ara la construcció, el comerç o hosteleria.

Anàlisi mitjançant la tècnica del SHIFT-SHARE permet apuntar possibles explicacions del ritme de creixement de la força de treball immigrada. La metodologia utilitzada per a identificar l'existència de concentració parteix de les quotes de participació per sector (ocupació immigrada en el sector I respecte a la immigració total, que anomenarem SI) i a les qual s'aplica l'índex de Herfindhel, en endavant IH que es calcula com

Efectes de la immigració: les principals variables macroeconòmiques

En aquesta part del treball es quantifica l'impacte de la immigració en el mercat de treball català, tot observant els efectes sobre el PIB de Catalunya, els nivells d'activitat, d'ocupació, i d'atur, els costos laborals i la productivitat. Aquesta quantificació s'ha dut a terme en dues etapes; en primer lloc s'ha realitzat una previsió del grau de concentració de la població immigrada entre el 2003-2010; i en segon lloc, s'ha elaborat un model VAR (vector autoregressiu) en el que s'introdueix l'impacte de les ràtios de concentració anteriors i es preveu el comportament de les variables esmentades.

Per representar el mercat de treball de Catalunya s'han considerat les variables següents:

- Taxa de creixement del PIB català
- Taxa de variació interanual de població activa estimada (PACT)
- Taxa de variació interanual d'ocupació estimada (OCU)
- Costos laborals unitaris a Catalunya (CLU).

Determinació del nivell de complementarietat entre la població immigrada i la població autòctona

La força de treball extracomunitària exerceix bàsicament un paper de complementarietat a la força de treball autòctona, en situar-se bàsicament en aquells sectors que venen registrant una davallada de l'ocupació local.

LA INCIDENCIA DE LA INMIGRACIÓN EXTRACOMUNITARIA EN EL MERCADO DE TRABAJO DE CATALUÑA

Neus Domingo Ibáñez

La immigració ha provocat l'alarma política i social motivada per l'important increment interanual dels fluxos migratoris que s'han produït en un curt període de temps, sense que hi hagi hagut el temps suficient per obrir un procés d'ajustament social i estructural.

Àmbit social, amb l'arribada dels immigrants hi ha el temor de perdre els beneficis adquirits i que s'han establert com l'estat del benestar.

Àmbit econòmic, sentiment d'amenaça apareix com una creença de que la immigració significa la davallada del nivell salarial, empitjora generalitzada de les condicions laborals i l'increment de l'atur per part de la població autòctona.

Es pretén identificar les característiques del col·lectiu immigrant extracomunitari per discernir sobre la seva incidència en el mercat de treball i saber fins a quin punt aquesta entrada elevada de treballadors extracomunitaris pot tenir les seves repercussions en el conjunt de les condicions dels treballadors autòctons i sobre l'estructura econòmica del mercat.

Dades utilitzades; padró continu 2003; EOA; INSS (nombre d'afiliats a la SS)

*** Distribució territorial de la immigració extracomunitaria a Catalunya**

La majoria de la població immigrada té entre 16 i 64 anys, edat laboral. El percentatge de població en edat prelaboral és molt semblant o una mica superior en

els cas dels immigrants i s'explicaria per altres raons, com ara, acompanyament familiar major natalitat.

	De 0 a 14		De 15 a 64		De 65 i més	
	Autòctons	Immigrants	Autòctons	Immigrants	Autòctons	Immigrants .
Catalunya	13.6	16.2	68.0	82.0	18.4	1.7
Barcelona	13.6	15.6	68.4	82.7	18.1	1.7
Girona	14.1	20.2	67.1	77.6	18.7	2.3
Lleida	13.0	17.0	64.9	82.1	22.1	0.9
Tarragona	14.2	16.3	67.4	81.8	18.5	1.9

L'objectiu és incorporar-se al mercat de treball es reflexa en el territori a través d'una distribució heterogènia, la finalitat és integrar-se a àrees econòmiques on hi hagi majors oportunitats, on amb el temps s'han creat uns vincles migratoris que tenen en comú la procedència de l'immigrant.

La taxa d'activitat de la població immigrada és molt semblant a l'autòctona i en canvi la taxa d'atur és molt més elevada la dels immigrants.

		Catalunya	Barcelona	Girona	Lleida	Tarragona
Taxa d'activitat	Autòcton	75	74	80	70	77
	Immigrant	80	81	79	77	77
Taxa d'ocupació	Autòcton	68	67	75	67	73
	Immigrant	64	64	62	60	66
Taxa d'atur	Autòcton	9	10	6	5	5
	Immigrant	2	20	22	22	15

Catalunya es situa com la primera CCAA de l'Estat Espanyola en recepció d'immigrants

La immigració segueix vies d'accés diferents pe entrar al mercat de treball a través de vincles establerts segons les diferents nacionalitats, per tant, és important conèixer la concentració de la població extracomunitaria segons la procedència.

* Concentració Sectorial

Les oportunitats de treball dels immigrants es redueixen pràcticament a determinades branques d'activitat. En funció dels temps de residència es concentren en les mateixes activitats però en millors condicions laborals, a la vegada que incideix en la consolidació dels immigrants en determinades activitats.

*Paper de complementarietat o de substitució?

La terciarització de l'economia significa un traspàs de mà d'obra dels altres sectors cap al sector serveis. Els immigrants accepten les feines que no volen els autòctons

La població autòctona es beneficia de la immigració gràcies a la complementarietat en la producció on fan les tasques complementaries o rebutjades per la població autòctona.

Per la majoria d'activitats realitzades per a la població immigrada no existeix una relació entre els nivells d'educació i la qualificació professional duta a terme.

ACTIVITAT PRODUCTIVA I TERRITORI A PARTIR DE LES DADES D'AFILIACIÓ A LA SEGURETAT SOCIAL A CATALUNYA

Evolució de l'ocupació a Catalunya la dècada dels noranta

Un dels indicadors bàsics de l'estat de salut del mercat de treball és la creació neta d'ocupació. Tot i que es pot mesurar a partir de diferents variables, la més habitual és el nombre de treballadors estimat a partir de l'EPA. Durant la dècada, es van guanyar 239.659 llocs de treball, resultant d'una davallada de 177.963 en els anys 1992 i 1994, i d'un increment de 417.622 entre 1995 i 2000. Una font alternativa del mercat de treball es troba en les dades d'afiliació a la SS. Segons aquesta font, el nombre d'afiliats, que l'any 1991 es trobava en els 2.354.700 treballadors, el 2000 havia augmentat fins als 2.769.100 amb un guany de 414.400. (51-52)

Entre el 1995 i el 2000 el nombre d'afiliats a la SS va créixer de quasi 575.000 persones, mentre que el d'ocupats ho va fer de menys de 420.000. (51)

Un dels trets que ha caracteritzat el creixement de l'afiliació a la SS els darrers anys és el dinamisme més intens en el grup del règim general. En efecte, entre 1995 i 2000 el creixement mitjà anual dels registres agregats va ser del 4,0% pràcticament 1 punt percentual per sota del 4,9% en què es va situar el col·lectiu de règim general. (52)

Finalment, cal referir-se al comportament cíclic dels diferents col·lectius. Si bé els afiliats al règim general van concentrar la pràctica totalitat dels nous registres a la SS en el darrer període d'expansió, entre el 1992 i el 1994 van assolir una davallada del 2,9% anual, superior al 2,3% del conjunt dels afiliats i el 2,7% de l'EPA. Aquesta evolució implica que els afiliats al règim general mostren més sensibilitat davant les oscil·lacions cícliques de l'activitat productiva. En canvi, la resta d'afiliats contribueixen a suavitzar aquestes oscil·lacions fins al punt que fan que l'afiliació total a la SS una variable més estable que la de l'ocupació segons l'EPA. Aquestes dades comporten un important implicació, i és que el treball autònom actua com a mecanisme defensiu del mercat de treball davant de períodes recessius. (53)

Tot i que a partir de 1995 el creixement de l'afiliació va ser generalitzat, es destaquen tres branques d'activitat pels seus registres extrems, agricultura, ramaderia i pesca, amb un 9,2%; la construcció amb un 9,2%; i finalment, arrendaments, finances i serveis empresarials amb un 14,5%. La resta mostraven uns creixements més moderats; indústria i energia, 1,8%, comerç un 4,9%, hosteleria i restauració un 6,5%, transports i comunicació un 4,3%, serveis personals, socials un 2,2%. (56)

Dinàmica del mercat de treball a Catalunya: una perspectiva per grans eixos territorials

1992-1994

	Agricultura Pesca ramaderia	Indústria energia	construcció	comerç	Hosteleria restauració	Transports comunicació	Arrend. Finances Serv. empreses	Ser. Personals i socials
Metropolità	-7.7	-7.3	-13.2	-3.7	2.7	3.0	0.6	2.4
Gironí	-18.7	-3.2	-10.1	-3.0	-2.1	-3.6	-3.9	8.0
C. centrals	5.9	-4.6	-5.6	3.1	3.8	-5.5	1.0	4.8
Tarragona	-3.5	-4.5	-7.1	-2.5	2.0	-2.6	0.9	6.0
T. Ebre	-9.3	-8.4	-5.7	0.4	1.9	-5.9	5.3	7.7
P. Lleida	7.0	-3.9	-5.2	-0.6	3.9	-2.3	0.1	6.5
Muntanya	17.0	-10.5	-5.6	4.0	1.6	-8.3	1.5	9.7
resta	-13.6	-3.3	-4.0	-2.0	6.3	-5.3	6.0	6.8

Pàg.57

1995-2000

	Agricultura Pesca ramaderia	Indústria energia	construcció	comerç	Hosteleria restauració	Transports comunicació	Arrend. Finances Serv. empreses	Ser. Personals i socials
Metropolità	15.2	1.7	9.3	4.9	6.7	4.1	14.6	2.0
Gironí	3.0	1.7	10.5	5.3	5.8	3.8	13.2	3.5
C. centrals	7.1	3.1	8.5	4.4	5.5	7.6	20.5	1.9
Tarragona	7.3	0.6	11.0	6.1	7.3	5.5	12.6	3.6
T. Ebre	6.2	3.9	8.8	2.5	6.5	6.8	12.9	4.4
P. Lleida	12.7	1.5	8.2	4.6	6.0	4.4	13.5	2.2
Muntanya	12.1	-2.8	4.5	3.9	4.9	3.3	21.2	4.4
resta	9.5	3.5	6.4	5.1	7.0	8.1	15.0	3.9

Pàg. 58

EL RÈGIM DE MIGRACIÓ ITALIÀ I ELS EFECTES DE LA IMMIGRACIÓ EN EL SISTEMA ECONÒMIC, UNA ENQUESTA

A. Righi i L. Tronti

1. Introducció

En les darreres dècades Itàlia ha observat una transformació a nivell de les migracions. Ha esdevingut un país receptor de migració mentre que històricament havia estat un país emissor. Aquesta transformació té importants conseqüències a nivell econòmic i provoca problemes socials i econòmics que requereixen ser analitzats amb la finalitat de trobar alguna solució. (45)

En aquest document es descriuen les principals característiques del que es podria considerar el règim migratori de Itàlia, les característiques dels fluxos, la seva distribució i el rol que juguen en el mercat de treball, el marc regulador de les migracions i finalment el seu impacte en el sistema econòmic.(45)

2. Patrons de migració: 1950 a 1960 versus 1970 a 1990

La dècada dels 60 fou la dècada daurada de les migracions laborals a Europa. El fort creixement de l'economia i el ple empleo va generar un forta oferta de feina que no podia ser coberta per a la població. Aquests eren unes feines industrials i requerien de molts treballadors, ja fossin temporals o cíclics, en funció de l'empresa en si. Foren el que es varen denominar "Guest Workers". (45)

Passada la dècada dels seixanta els treballadors estrangers varen esdevenir una necessitat estructural per una gran majoria dels països receptors, i molts dels migrants es varen assentar en els països d'acollida. (46).

A començaments de la dècada dels 70 els països del sud d'Europa (els que tradicionalment havien emigrat) varen començar a rebre immigrants del tercer món. Durant els 80 això és va incrementar molt.(46)

4. Impacte de la immigració en els salaris i en les feines

Un estudi recent d'Europa (Gang i Rivera-Batiz, 1993) diu que el salari d'una persona individual W_i es compon del retorn de la demanda física de treball R_u més el retorn de l'educació E_{di} i l'experiència E_{xi} ;

$$W_i = R_u + R_e + E_{di} + R_x E_{xi}$$

On R_e i R_x indiquen els mercats de retorn de l'educació i de l'experiència. El salari d'una persona sense educació ni experiència només serà R_u mentre que altres treballadors tindran un millor salari. Si es dona una funció de producció agregada amb estàndards de propietats neoclàssics, la taxa de retorn serà igual a la productivitat marginal de cada factor;

$$AF/A_{lu}; \quad R_e = AF/A_e; \quad R_x = AF/A_{lx}$$

Utilitzant les dades de l'eurobaròmetre regional, els autors estimen que hi haurà tres taxes de retorns, i obtenen el preu de l'elasticitat de cada factor en canviar cada un dels inputs, així com al canviar la seva pròpia demanda. (55)

El resultat mostra que l'educació és complementària a l'experiència i al treball poc qualificat, mentre que els treballadors poc qualificats i l'experiència són substitutius. (55)

Schmidt, Stilz i Zimmermann (1993) proposen un model que explícitament implica el comportament dels sindicats. El sistema econòmic produeix un sol bé, mitjançant una funció de producció amb una constant de retorn a escala del qual els inputs sigui el capital, els treballadors qualificats i no qualificats. Els treballadors nadius cobreixen una quantitat determinada de treball, mentre que els estrangers són perfectament substituïbles per als treballadors nadius no qualificats, no aporten capital i no tenen un efecte agregat de demanda de l'economia. El conjunt de la migració es decidida pel govern. El monopoli dels sindicats decideixen els salaris i les marques decideixen el treball en el mercat de treball no qualificat. Si el salari del mercat no qualificat establert pels sindicats és més elevat que l'equilibri de salaris, involuntàriament es generarà un increment de l'atur. Si els fluxos de migrants no qualificats estimula als sindicats a baixar el salari, portant el mercat no qualificat cap a un equilibri més competitiu i permetent un creixement del treball, al mateix temps, portarà la complementarietat amb els treballadors qualificats, un increment dels nivells dels salaris. En resum, l'efecte dels nadius poc qualificats a l'atur serà positiu i negatiu, tot depenent del pes dels sindicats en aquesta funció.(55)

En el model de Dell Aringa Neri, els immigrants fan baixar els salaris en el sector informal i això fa atreure capital i feina cap a ells. Aquest model suggereix que influeixen en el treball informal dels nadius, que al mateix temps fa disminuir els salaris i l'atur. (57-58).

5. Efectes en els guanys i en el creixement

Una qüestió molt més analitzada sobre la immigració és a relacionada amb el creixement macroeconòmic. Molts estudis d'aquest camp han expressat el rol crucial que juga el capital humà. (59)

Dolado, Ichino i Gorio (1993) utilitzant una funció de producció amb capital humà, varen trobar que la immigració tenia un impacte positiu en el creixement dels guanys per càpita quan el capital humà dels immigrants era més elevat que els dels nadius, i que tenia un impacte negatiu quan el capital humà era més baix que els dels nadius. La funció és (59);

$$Y = H^a / (L + g)^{1-a} \quad 0 < a < 1$$

On Y és el nivell d'output; H el capital humà; L el total de població treballadora (nadius més nous immigrants); i la seva productivitat creix a una taxa de g. El conjunt del creixement dels inputs laborals creix com a conseqüència de l'increment de població i dels progressos tècnics. El capital humà creix com una funció d'output shape invertit en (s) i el capital humà compartit introduït pels migrants (.), mentre que es redueix per la taxa de depreciació (d), per això donat un (.), una elevada taxa d'immigració creix (baixa) ...(59-60)

6. Efectes en la despesa social

La immigració afecta a les finances de l'estat en tant que fa créixer la demanda de béns públics, com ara serveis públics, capital públic i seguretat social. (61)

Borjas (1994) va fer un càlcul pels EEUU i clarifica alguns punts importants;

- i) Les llars dels immigrants reben més cash beneficis (programes d'ajuda) que les llars natives.
- ii) En la mesura que els immigrants tenen una taxa de participació més elevada al mercat de treball, no tenen desproporcionada una proporció baixa de guanys de no benestar (no-welfare), i conseqüentment no paguen unes taxes desproporcionadament baixes.
- iii) Els immigrants paguen moltes més taxes del que perceben amb els programes que van destinats a ells.
- iv) És, en qualsevol cas, molt probable que incrementin la congestió d'altres serveis públics (parcs, escoles, cases, camins,...) així com el cost marginal de proveir tots aquests béns públics addicionals és més elevat que zero.
- v) Si les taxes dels immigrants són utilitzades per pagar aquests serveis públics en la mateixa proporció que els nadius, la pèrdua anual associada a la immigració, donats els guanys dels programes de manteniment, serà entorn de 16 billion per sota de la suposició del que consumeixen els immigrants. (62)

En aquest càlculs, de totes maneres, no cobreixen l'equilibri de la seguretat social, on sovint s'argumenta que els immigrants tenen un impacte net positiu perquè és molt probable que marxin del país d'acollida quan els arriba l'hora de retirar-se sense que recullin els beneficis als quals han contribuït. (62)

7. Conclusions

La posició dels immigrants en el mercat de treball italià segueix la tendència de posar-se en l'esglaió més baix i amb els pitjors salaris. (65)

Al examinar els efectes de la immigració sobre l'economia a Itàlia es revela que el immigrants són complementaris als treballadors nadius. Com a conseqüència, la seva presència presumptament té un impacte positiu tant en els nivells de salaris com en els nivells de feines, com a mínim per a les persones que desenvolupen les feines que requereixen un bon nivell de qualificació i pels que ocupen les ocupacions més elevades. (65)

De totes maneres un nombre molt significatiu dels treballadors estrangers és concentren en l'economia submergida, i la seva presència tendeix a motivar a que els treballadors nadius treballin al sector informal, l'efecte de complementarietat es acompanyat per un no desig destructiu del mercat de treball i per un efecte moderat sobre les mitjanes dels salaris. (66)

EXTENSIÓ DE LA COMPETICIÓ I LA COMPLEMENTARIETAT ENTRE ELS TREBALLADORS NACIONALS I ELS TREBALLADORS DEL TERCER MÓN EN EL MERCAT DE TREBALL. EL CAS D'ITÀLIA.

A. Venturini

Introducció

En els darrers deu anys els països del sud d'Europa han esdevingut receptors d'immigrants. Abans i durant l'adopció d'una nova política d'immigració i durant l'implementació de legalitzacions, el debat polític s'ha centrat en el rol jugat pels immigrants en el mercat de treball nacional; si són complementaris o competitius. (26)

Les persones que creuen que competeixen amb els treballadors nacionals basen la seva argumentació en tres suposicions; 1) L'estoc de feina al mercat de treball és fixada, i per tant implica que els immigrants no aporten cap creixement; 2) Els nacionals i els migrants són perfectament substituïbles; 3) Els immigrants són uns treballadors qualificats a un baix preu per als empresaris. La conclusió d'aquestes tres suposicions porta a dir que la immigració farà decreixer el nombre de feines i als salaris dels treballadors nacionals. (26)

Els que donen suport a la idea de que els immigrants són complementaris basen la seva argumentació en la suposició de que completen la segmentació del mercat de treball, sense que hi hagi una interacció negativa entre els dos segments del mercat de treball. (26)

Definits competició i complementarietat

Es diu que els immigrants competeixen o bé poden substituir als treballadors nacionals quan el fet que arribin i entrin en el mercat de treball tingui unes conseqüències negatives tant en les feines com en els salaris dels treballadors autòctons. Si en canvi l'efecte del rol que juguen els immigrants és positiu seran considerats complementaris. (26)

Conclusions

Els immigrants incrementen la producció "tradicional" del país d'arribada (agricultura tradicional, indústries, serveis familiars, etc.) i disminueixen l'incentiu de modernització del sistema econòmic, que pot ser un efecte desitjable i indesitjable. (43)

El rol que juguen els immigrants a les àrees de destinació és forma per la pròpia estructura econòmica. A les regions on hi ha una majoria de treball regular, els immigrants treballen regularment; a les regions on hi ha una majoria de les feines irregulars treballen de manera irregular. Si domina la indústria, els immigrants tendeixen a treballar en les empreses petites i mitjanes; si es un lloc molt agrícola, treballaran en aquest sector. (43)

Els immigrants juguen un paper més complementari al nord on l'atur és baix i la demanda de feina segueix essent elevada. Al sud el rol dels immigrants és més directament competitiu, especialment en el sector irregular. Segurament també juguen un paper indirectament competitiu en el nord, però aquesta ho és més en les regions del sud on encara hi ha molt treball irregular. (43)

FEINES REBUTJADES PELS NACIONALS, EN ESPECIAL REFERÈNCIA AL CAS D'ITÀLIA

L. Frey i R. Livraghi

El concepte de la relativa manca de treballadors

El concepte de relativa manca de treballadors en determinats sectors o ocupacions, normalment, es defineix com les mancances que existeixen encara que apareix com a una demanda quantitativament suficient de l'activitat econòmica de les nacions.

Aquesta definició està relacionada amb un sistema econòmic domèstic, presumptament compren una varietat de mercats de treball, diferenciats pel sector de la demana i sector i ocupació i on l'estoc de treballadors no omplirà totes les feines que hi ha a cada mercat. En altres paraules i com dirien els economistes el ,mismatches dels mercats de treball és la incapacitat de cobrir la demanda de determinats tipus de feina encara que hi hagi atur i llocs de treballs disponibles al mateix temps. (3-4)

En determinades regions pot ser que hi hagi una certa demanda no coberta d'ocupacions juntament amb un excés de "possibles treballadors" que no estan treballant, això és la manca relativa de treballadors. (4)

La hipòtesis de les causes de les manques de treballadors

Per entendre l'existència d'una manca relativa de treballadors primer cal assumir que hi ha diferències entre mercats de treball, ocupacions i regions. Una altra línia que pot ajudar a entendre-ho és l'existència de la segmentació dels mercats de treballs en un sistema econòmic; el primer amb uns salaris elevats u uns nivells de productivitat molt elevats, i el segon amb uns salaris i uns nivells de productivitat més baixos.(5)

Per tant, segons aquestes teories del mercat segmentat, el fet que hi hagi una manca relativa de treballadors es deguda a que les persones que no treballen no volen agafar les feines que se'ls hi ofereixen perquè el salari no els convenç o bé per altres qüestions personals. (6).

Hipòtesis sobre els comportaments del treballadors i el rebuig d'agafar determinades feines que hi ha en el mercat de treball

Es pot assumir que el comportament dels treballadors ha d'escollir una feina que l'hi ofereixi condicions monetàries i no monetàries que ell pugui considerar satisfactòries.(7)

Si un nombre considerable de persones en un mercat de treball determinat consideren que una feina no és satisfactòria aquesta passarà a ser una feina dolenta en contra d'una bona feina (7).

Les feines dolentes són també denominades, en anglès, les tres D, és a dir, dirty, dangerous and demanding, aquestes són les feines que és molt pròbable que acabin fent els immigrants (8).

Feines rebutjades i manques de treballadors a Itàlia

Els problemes de les feines rebutjades pels joves italians va començar a la dècada dels setanta. La recerca mostra que les feines rebutjades pels joves s'expressen de dues maneres: l'acceptació de qualsevol feina de manera temporal però sense que hi hagi una involucració personal; la preferència dels joves de fer feines menys manuals i més de serveis (sobretot entre els joves que tenen un major nivell d'educació). (9)

Les noies declinen fer les feines domèstiques. Només ho fan les que tenen un baix nivell d'instrucció i que no tenen l'opció de trobar una feina millor. Aquestes noies poden ser considerades com a un segment marginal de l'oferta de feina femenina.(10)

Els immigrants sovint agafen les feines que els joves i les dones italianes no volen agafar. A més a més, són una població molt flexible i estan disposats a anar a treballar on hi hagi feina i pel temps que duri, en altres paraules, es podria considerar que s'adapten molt bé al sector secundari del mercat de treball italià. (11).

A la part sud del país, la menys desenvolupada o industrialitzada, els immigrants agafen les feines de l'economia submergida (precàries, temporals, manca de qualsevol protecció) en el sector de la roba, pell, construcció, comerç i agricultura (13).

Conclusions

El fet que els immigrants acceptin les feines que rebutgen els ciutadans italians del mercat de treball pot ser considerat un bon punt per a l'economia, sobretot en la mesura que cobreix una oferta de llocs de treball que sense ells no es durien a terme. (22)

També cal tenir en compte que els immigrants no només agafen les feines que són rebutjades pels autòctons i que els canvis en les estructures de producció degut a les innovacions tecnològiques i organitzatives, poden alterar les característiques de les feines així com el comportament dels treballadors en relació a diferents tipus de feines. (22)

TEMPORARY AND PERMANENT LABOUR IMMIGRATION INTO CANADA: SELECTED ASPECTS

J. Samuel

Aquest document es centra en dos aspectes de la política d'importació de treball de Canadà. L'admissió d'estrangers com a residents temporals, i el treball temporal dels immigrants.

Tendències en la política i en els nivells d'immigració de Canadà

Al 1967 es va instaurar una nova política d'immigració que es basava en els Sistema per Punts (Point System). Es va adoptar per permetre l'elecció de quins eren els immigrants que podien entrar en funció de les necessitats del mercat de treball i per tal d'eliminar qualsevol tipus de discriminació de país d'origen, ètnia, religió o raça. L'èxit de que un demandant pugui entrar al país depèn de, entre d'altres factors, la demanda de l'ocupació, qualificacions i acords amb els empresaris. Malgrat aquesta política es permetia l'entrada de treballadors temporals per un curt període de temps. (5)

Aquesta nova política va tenir tres finalitats principals: La necessitat demogràfica de Canadà. La reagrupació familiar. Obertura de les portes a les necessitats reals del mercat de treball. (5)

Si durant el 40 anys anteriors la majoria dels immigrants que anaven a Canadà eren d'origen europeu, des de la instauració d'aquesta nova política els immigrants són, en un 77,8%, del denominat Tercer Món (1992). També hi ha hagut un canvi significatiu de les tipologies d'immigrants. Individus, reunificació familiar i refugiats. Els més nombrosos són les reunificacions familiars (5).

Algunes característiques socioeconòmiques dels nascuts a l'estranger:

Majoritàriament són joves adults, d'entre 25 i 27 anys d'edat. (6)

Tenen un nivell d'instrucció més elevat que els nadius. (6)

Tenen una taxa d'ocupació més elevada que els nadius i un atur menor (7)

N'hi ha més com a directors o feines professionals que no nadius i n'hi ha uns quants més autònoms (7).

En els cinc primers anys els immigrants tenen una taxa d'atur més elevada i els seus períodes d'atur són més breus que els dels nadius (7).

Determinants de competició en el mercat de treball:

Si els immigrants aporten unes habilitats o qualificacions diferents de les que tenen la mà d'obra nacional, seran complementaris i per tant no competiran per a les mateixes feines. En canvi, si tenen les mateixes habilitats i qualificacions per fer el mateix tipus de feina, llavors entraran en clara competició amb la població autòctona. (7)

Mesurament de la competició:

Hi ha una sèrie de factors que determinen si l'arribada de nous immigrants poden esdevenir una competència per a la població autòctona:

El nombre de nous immigrants, òbviament és un factor important que influencia el nivell de competitivitat entre els treballadors residents i els immigrants. Si en un any determinat hi ha una entrada molt gran d'immigrants, el mercat de treball no els podrà absorbir i tampoc no es podrà produir una millors pels nadius. La forta pressió de la mà d'obra i el fort estoc de treballadors per a fer una mateixa feina podria tendir a fer baixar els salaris. (8).

El mecanisme i el criteri del mercat de treball que s'utilitza per a la selecció dels immigrants és un factor determinant en la competició o complementietat entre els immigrants i els treballadors autòctons. Si la selecció dels immigrants s'opta per deixar entrar persones altament qualificades que són una forta demanda en el país, els immigrants i els nadius no competeixen. (8).

L'arribada dels immigrants també és de crucial importància. Una petita entrada d'immigrants en temps de recessió econòmica crearà competència entre els treballadors immigrants i els nadius (8)

L'increment de l'atur, com és usual en temps de recessió econòmica, no fa necessàriament que els immigrants entrin en competició en el mercat de treball. Si l'atur és estructural per naturalesa, omplint els buits amb les qualificacions requerides amb els immigrant podria obrir la creació de nous llocs de treball. És a dir, si en una regió determinada manquen enginyers per fer una feina, i un immigrant la fes podria ajudar a crear feines complementàries a la que ell fa com a enginyers tècnics, etc. (8)

Si tendeixen a concentrar-se en unes àrees determinades, en el cas de Canadà a Toronto, Montreal i Vancouver poden produir una forta pressió en els salaris dels nadius. (8).

És important tenir en compte que els impactes dels immigrants poden ser a curt o a llarg termini. Alguns immigrants que inicialment no eren considerats com a competència per als treballadors nadius poden esdevenir-ho quan passen alguns canvis estructurals en el mercat de treball (9).

Evidència empírica de la competició:

En alguns estudis que es varen realitzar a la dècada dels 80 i en posteriors anàlisis duts a terme diuen que:

- Els immigrants procedents dels EEUU o bé d'Europa tenen un sou més elevat que no el dels immigrants procedents del tercer món. Aquestes diferències de salaris poden ser degudes a les qualificacions, educació, ubicació geogràfica.
- Els perfils professionals varien àmpliament. Els dels EEUU com a directores empreses etc. Els europeus en comerç de la construcció. Els del tercer món en el sector serveis.
- Comparat amb els nadius, hi ha una forta concentració d'immigrants a les zones urbanes. (10)

Les millors troballes de l'anàlisi foren:

- Si es consideren als immigrants com a un grup i considerant el mercat de treball, els immigrants i els nadius no competeixen en el mercat laboral.
- Si es separen els immigrants segons el seu país d'origen els dels EEUU i els canadencs són substitutius o competidors en el mercat de treball. (10)
- Els canadencs i els immigrants d'origen europeu competeixen en el mercat laboral en determinades ocupacions mentre que tenen qualificacions complementaries en altres.
- Els immigrants del tercer món i els nadius competeixen en determinades ocupacions

En un estudi realitzat al 1980 en 125 indústries on es distingia entre nadius, immigrants recents i immigrants de fa més temps es destaca:

- Quan es tracten totes les indústries juntes s'observa que no hi ha competició entre els nadius i els immigrants i que els immigrants no treuen la feina als nadius.
- Els immigrants més recents apareixen més com a complementaris que no pas els que fa més anys que són a Canadà.
- Quan l'anàlisi s'estén a aquelles indústries on hi ha una forta ocupació d'immigrants si que s'ha produït un cert desplaçament de les feines dels nadius, és a dir, els hi prenen la feina.
- El capital físic és un factor complementari en input, tant pels nadius com pels immigrants. (11)

Conclusions en relació a la competició entre els residents i els immigrants

Quan s'incrementa el nombre d'immigrants, i això afecta a les oportunitats de treball dels nadius, es diu que els immigrants i els nadius competeixen en el mercat de treball. Si en canvi l'arribada dels immigrants fa incrementar les oportunitats de treball pels nadius llavors els dos col·lectius esdevenen complementaris. (13)

La competició en el mercat de treball es manifesta de diferents maneres: increment de l'atur entre els nadius o dificultat dels nadius per trobar una feina.

L'arribada d'immigrants amb unes qualificacions i experiència professional determinada pot crear noves oportunitats de treball i fer-los pujar els salaris.

L'increment de fluxos d'immigrants també pot ajudar a estimular l'economia en general, mitjançant la creació de la demanda de varietat de béns i serveis i infraestructures com ara: escoles, hospitals, cases. L'impacte macroeconòmic de la immigració tendeix a crear noves oportunitats de treball tant pels nadius com pels immigrants. (13)

Tendències i composició dels fluxos d'immigrants temporals a Canadà.

Els orígens

En els recents anys hi ha hagut un fort increment de migracions temporals a Canadà. En els inicis dels immigrants temporals a Canadà té els seus orígens en els programes de treballadors agrícoles que es van instaurar al 1966 primer amb Jamaica i posteriorment amb països del Carib. Eren uns programes bilaterals on els immigrants podien estar-se a Canadà per un període màxim de quatre mesos per a treballar en diferents feines agrícoles. Al 1974 es va iniciar un nou programa de treballadors agrícoles amb Mèxic. El nombre total de persones que es van involucrar en aquests programes com treballadors agrícoles no era massa elevat. Representaven el 40 % de la població que feia aquestes feines. Els seus salaris, condicions de treball i habitatge deixaven molt a desitjar. (14)

El 1973 es va crear un marc legal i legislatiu per a l'admissió d'aquests treballadors. El principal objectiu d'aquest era donar resposta a les necessitats temporals de treballadors en determinades àrees. El programa tenia tres objectius; 1) Donar resposta a una demanda feta pels empresaris sobre la necessitat de tenir mà d'obra per fer aquestes feines ja que els treballadors nadius no les volien fer; 2) Salvaguardar els projectes de feina de la població nativa; i 3) Donar un sistema efectiu de control dels immigrants temporals. (14)

Els treballadors que volien participar en aquests programes havien de tenir un certificat de feina del centre de feina de Canadà, aquesta autorització s'anomenava "Validated Employment Authorizations". Com ja s'ha comentat anteriorment se'ls donava permís fer una feina determinada en un temps concret.(15)

Els setantes

Dels primers anys dels programes de treballadors temporals se'n poden fer les observacions següents:

- En aquest període anualment 423.000 persones trobaven una feina temporal.
- Aproximadament el 90% d'aquests treballadors venien sense tenir algú que depengués d'ells i el 70% eren homes.
- Dues terceres parts provenien dels EEUU i d'Europa. No tots provenien de les zones més pobres. Hi havia un mercat dual, els managers i persones altament qualificades i les persones amb menys qualificació.
- En els dos primers anys 1973-74 quatre de cada cinc treballadors eren treballadors i menys de 10 eren estudiants i la resta esperaven ser deportats cap als respectius països d'origen, bàsicament, Amèrica Llatina. La majoria tenien entre 19 i 44 anys d'edat.
- El canvi de les condicions del mercat laboral i les fluctuacions en la taxa d'atur no va tenir cap influència en el nombre de persones que demanaven aquest tipus de visat.
- El ratio de treballadors d'aquests programes va créixer de 34% al 1973 fins al 132% al 1983. (16)

En general aquests programes servien per cobrir els forats de feina en el sector serveis.

Els vuitantes

Les característiques d'aquesta dècada varen ser:

- Hi ha haver un increment dels treballadors temporals. Hi ha tres factors que varen determinar aquest increment: 1) La recuperació econòmica del país i en l'expansió econòmica en general que va seguir a la recessió del 1981-1982; 2) Amb la nova llei o nova interpretació de la Charter of Rights and Freedoms, coneguda com la Singh Decision, es permet que els refugiats treballin i les reunificacions familiars; 3) Els canvis en la regulació de començament del 1988 va permetre l'autorització de permís de treball dels estudiants.
- Durant el període 1981-90 el nombre de fluxos de treballadors temporals va ser més elevat que el nombre d'immigrants (de 132.400 a 53.700). Això va provocar que hi hagués una davallada de la immigració permanent.
- Es va produir un canvi de la procedència de les persones que demanaven els permisos de treball temporal. Els americans i els europeus van deixar pas als asiàtics.
- Hi havia una tendència vers la residència llarga dels treballadors temporals.
- En la mesura que bona part dels treballadors temporals eren refugiats van començar a demanar l'estatus de residents permanents, sobretot les persones altament qualificades d'origen americà. (17)
- Durant aquest període es va produir una feminització de les persones que demanaven aquestes feines, la majoria desenvolupament feines domèstiques. (20)

Els norantes

Per primera vegada en el cens de 1991 es van agafar dades dels treballadors temporals, dels que feia més d'un anys que hi eren. Només una tercera part provenien d'Europa. L'11.1% tenien més de 9 anys d'estudis (20)

Estrangers domèstics

En termes d'impacte aquests són el component més important dels treballadors temporals. Tenen impacte social i econòmic més enllà del seu nombre. A nivell econòmic la seva predisposició a viure a les cases dels seus caps permet que aquests

desenvolupin la seva carrera professional sense haver d'estar pendents de les necessitats de la casa i de l'atenció dels fills. Permet que els fills creixin amb el cuidado d'unes persones que procedeixen d'una cultura i d'un món diferent i això els permet entendre i apreciar les altres cultures. (20)

Aquestes treballadors després d'haver treballat de manera satisfactòria en una casa poden demanar el permís de residència permanent. (20)

La majoria són filipines, britàniques, del Carib o bé europees. Bona part d'elles una vegada aconsegueixen la residència permanent abandonen aquesta feina i en busquen una altre (21)

Impacte socio-econòmic

El programa canadenc dóna permisos temporals o estacionals per a cobrir aquelles demandes de feina que la població autòctona no vol fer. Amb els canvis de les característiques dels treballadors temporals, per consideracions socials i humanitàries, els aspectes del mercat de treball té menys importància.(22)

Un altre impacte és quan els treballadors temporals obtenen la residència permanent.

THE MOBILITY OF CAPITAL AND THE IMMOBILITY OF FEMALE LABOR: RESPONSES TO ECONOMIC RESTRUCTURING

Gerda R. Wekerle & Brent Rutherford

Introducció

El document s'inicia amb una breu discussió sobre la reestructuració del mercat laboral de Canadà centrant-se específicament en la segregació de gènere del mercat de treball. Després es fa un repàs de la literatura emergent sobre els enfocaments d'estructura i comportament per estudiar el treball de les dones i el desenvolupament dels mercats laborals de gènere. (139)

Reestructurant la força laboral

Un dels primers interessos dels estudiosos a la dècada dels 80 ha estat analitzar la reestructura econòmica i el seu impacte en la força laboral. S'han generat un gran volum de documents sobre la relació entre la reestructuració econòmica i els canvis de participació de les dones en el mercat laboral. Un dels focus d'aquest document són els obstacles per a la igualtat d'oportunitats de les dones en el mercat de treball. El segon focus és examinar com la perpetuació, i increment, de la segregació de gènere en el mercat de treball força funcions en l'acumulació de capital. (141)

En les darreres dues dècades a Canadà, i en altres països industrials, s'ha produït una reestructuració fonamental de la força laboral. Dos aspectes d'aquesta reestructuració són l'increment de la feminització de la mà d'obra i la perpetuació de la segmentació del mercat de treball. Ara són moltes les dones que treballen en el sector dels serveis. Al mateix temps la desindustrialització ha portat a que creïessin dos sectors, d'una banda les professions que demanden persones molt poc qualificades (blue collar) i les altament qualificades i la davallada de poc qualificats i mal pagats collars del sector serveis (141-142)

El gènere és el primer biaix de la segmentació del mercat de treball. Les dones es concentren en un tipus determinat d'indústries, se'ls limiten un nombre i tipus determinat de feines dins de les empreses on treballen. Malgrat que ara ja siguin moltes les que treballen, segueixen patint les mateixes limitacions (142)

Enfocaments estructurals: la mobilitat del capital i el desenvolupament de la segregació de gènere en el mercat de treball local.

Amb la reestructuració de la indústria, aquestes tendeixen anar als llocs on hi ha una oferta de demanda poc qualificada molt elevada. (144)

La descentralització de les indústries i de determinats serveis cap a les àrees perifèriques ha portat a que siguin moltes les dones les que no puguin accedir al mercat de treball doncs no tenen transport per anar fins a la feina. Això també a portat a que moltes d'elles es vegin obligades a agafar les pitjors feines que s'ofereixen dins de la pròpia ciutat (145-136).

Enfocament del comportament: limitacions en l'espai i la immobilitat de la força de treball femenina.

Els estudis de journey-to-work són una font d'informació sobre les relacions existents entre el treball femení i les limitacions espacials. (148)

Les persones que viuen en el centre de la ciutat i que no poden accedir a un mitjà de transport propi són les més propenses a tenir problemes per mantenir la feina en la nova reestructuració de les indústries i de l'economia dels països (148)

Captive riders and captive labor: an empirical example

Les dones estan disposades a fer un menor desplaçament per anar al seu lloc de treball. Ja sigui perquè no tenen el permís de conduir o bé perquè no tenen un cotxe propi per anar-hi. (152).

El problema, en la majoria dels casos les millors feines, i millors remunerades es troben lluny dels llocs on viu la gent. Com que les dones no hi poden anar, donat que la gran majoria es mouen amb transport públic, es troben a que no poden accedir a les millors feines (154).

ARTICLES SOBRE REMESES

ARTICLES TEÒRICS

Migrant remittances and development cooperation

Jorgen Carling

Importancia econòmica i social de la immigració

CEPAL Varies articles

Re-thinking Remittances: Social and Political Dimensions of Individual and Collective Remittances

Luin Goldring

Remeses i transnacionalisme en la relació entre migració i desenvolupament

Àngels Escrivà i Natàlia Ribas

Policy research on migration and development

David Ellerman

Remittances and inequality a dynamic migration model

Frédéric Docquier i Hillel Rapoport

ARTICLES REMESES ECONÒMIQUES

The economics of transnational living

Luis Eduardo Guarinzo

Migration, remittances and growth

Riccardo Faini

International migration and the role of remittances in Eastern Europe.

Miguel León-Ledesma i Matloob Piracha

The development dimension of Migrant remittances

Nina Nyberg

**Migrant worker remittances, micro-finance and the informal economy
prospectes and issues**

Shivani Puri

**Workers remittances: An important and Stable source of external development
finance**

Dilip Ratha

ARTICLES REMESES SOCIALS

**Social remittances: A conceptual tool for understanding migration and
development**

Peggy Levitt

MIGRANT REMITTANCES AND DEVELOPMENT COOPERATION

Jorgen Carling

Migració i desenvolupament

Els processos de migracions afecten i són afectats pels fluxos de migracions. La relació entre migració i desenvolupament ha estat descrita com a no resolta. (1)

Els països que estan més afectats per l'emigració són els de nivells mitjos baixos, els més pobres no ni els sectors de les poblacions més desafavorides tampoc. Quan un país pobre experimenta desenvolupament econòmic i aflluència de creixement, l'emigració tendeix a incrementar-se. Això és degut, en part, de resultes del creixement del coneixement i del contacte de la resta del món i perquè volen viure les oportunitats de països on hi ha unes rendes més elevades. Quan experimenten un molt bon creixement econòmic, llavors l'emigració baixa i comença la immigració. Això és el que va començar a passar als països del sud d'Europa a partir de la dècada dels 70. (1-2)

Quan les oportunitats per als sectors més pobres de la població a l'emigració són mínimes (doncs els manquen els diners i la formació per poder emigrar), això pot fer créixer les desigualtats de les famílies a nivell local. (3)

Un dels temes més treballats en el debat migració i desenvolupament és la pèrdua de capital humà dels països més pobres. Acostumen a ser les persones amb un major nivell d'instrucció les que emigren. D'això se'n diu fugida de cervells (Brain Drain). A part de ser una pèrdua de persones que poden fer molt per a l'economia del país, al mateix temps és una pèrdua de la inversió que l'estat a fet per a l'educació d'aquestes persones. Doncs educar té un cost i a l'hora de retornar-ho mitjançant el treball marxen. (3)

Juntament amb les remeses, la naturalesa del retorn de les migracions ha estat vist com un lligam clau entre la migració i el desenvolupament. Per exemple, quan els ciutadans del sud d'Europa varen tornar als respectius països van ajudar al desenvolupament amb els seus diners i amb les capacitats o habilitats que havien adquirit durant el anys de viure i treballar a fora. (4)

Les dinàmiques dels fluxos de remeses

Les dades sobre les remeses s'aconsegueixen de dues fonts; la informació recollida pels bancs centrals i publicada en part, en les estadístiques de la balança de pagaments, i de la informació recollida en algunes enquestes realitzades entre els emissors i receptors d'aquestes remeses. (6)

Hi ha tres ítems diferents en la balança de pagament relacionat amb les transferències dels migrants a través de les fronteres; 1) Compensació per a les feines (salari i altres beneficis); 2) Remeses dels treballadors (que són fetes pels immigrants que es consideren residents en el país on treballen); 3) Transferències dels migrants (els migrants agafen els seus diners d'una país a l'altre) (6)

Emissor	Receptor			
	Migrant	No migrant	Col· lectiu	Govern
Migrant	Dipòsit personal o inversió	Transferència intra-familiar	Donacions de caritat	Taxes
Col· lectiu			Projectes de desenvolupament	
Govern	Transferències de seguretat social			
Negoci privat	Pensions de companyies			

Pàg. 12)

Dipòsits personals o inversió; transfereixen els diners del seu ús, ja sigui disposant-los en un banc o transferint els estalvis acumulats a un altre país. Aquest tipus de remeses sovint es fa servir per a inversió productiva. La decisió de gastar-los és qüestió del migrant (13)

Transferència intra-familiar; ho envien als membres de la família en el país d'origen. Són, segurament, els més nombrosos i la decisió de gastar-los la prenen els receptors sota la influència dels emigrants. (13)

Donacions de caritat; els migrants donen diners amb propòsits de caritat, ja sigui per a qüestions religioses o bé de desenvolupament. (13)

Inversió col· lectiva per al desenvolupament; són les transferències dutes a terme per a organitzacions d'immigrants, especialment les conegudes Hometown associacions per a la inversió en el desenvolupament de la comunitat (13)

Taxes; les taxes que paguen com a proporció dels diners que envien (13)

Pensions i transferència de seguretat social; transferències regulars dels treballadors que els hi paguen dels països o havien treballat (13)

	Variable	Propensió a fer remesa
Característiques dels migrants	Intenció de retornar	Alta propensió dels que saben que tronaran
	Anys d'ençà migració	La propensió baixa amb els anys, especialment si han tingut fills i s'han assentat al nou país
	Gènere	Propensió baixa si les dones han trencat els lligams amb les famílies. Les solteres envien molts més diners que homes
	Estat Civil	Els solters envien menys que els casats que estan separats de les seves famílies
	Nivell educació i ocupació	Els més educats envien menys ja que sovint acostumen a venir amb els possibles "dependents"
	Situació financera	Més alta entre els que tenen més diners una vegada han cobert les seves necessitats bàsiques
Relació entre país d'origen i de destinació	Diferències de salaris nets	Propensió alta quan la diferència és molt gran
	Taxa d'intercanvi	Baixa quan la moneda està devaluada
	Facilitat i cost remeses	Alta quan hi ha bones oportunitats per enviar els diners d'una manera segura ràpida i barata
Característiques nou país	Oportunitats d'integració i assentament	Alta quan hi ha poc interès i convenciment en l'assentament
Característiques del país d'origen	Risc polític i financer	Baixa si els migrants veuen les condicions polítiques i econòmiques inestables o en risc
	Treballs en el país origen	Alta en temps de treball i baixa si hi ha catàstrofes naturals
	Inclusió d'emigrants en la política i societat	Possiblement alta on els emigrants són valorats i poden tenir una influència real
	Economia de les llars	Alta si els guanys que obté la família de la seva feina són baixos
	Programes incentivació	Alta on hi ha uns bons programes d'atracció de remeses

Pàg- 16

S'han establert, entre els economistes, tres tipologies de motius pels quals s'envien diners: per altruisme, per interès propi (donar alguna cosa a la seva comunitat) i assegurança de la família. (15)

Mecanismes i costos de transferències

Des del punt de vista dels emissors i dels receptors hi ha varis factors que influeixen el mecanisme utilitzat per a fer una remesa:

Cost; amb els mecanismes formals pot ser entre un 5 i un 15% del total de l'import enviat.

Rapidesa i facilitat; El temps que es necessita per a fer una remesa varia entre dos minuts i unes quantes setmanes.(21)

Límit de requeriments; alguns serveis estan limitats a si els emissors i receptors tenen un compte corrent. Alguns et demanen documents i d'altres no. (21)

Proximitat; hi ha molts receptors que viuen lluny dels llocs on poden recollir les transferències. (21)

Familiaritat i creença; prefereixen enviar-ho a través d'institucions més familiars (22)

Consciència, són moltes les persones que ho envien a través d'altres mecanismes dels quals només ells en tenen coneixement (22)

Servei a porta; de porta a porta. (22)

Usos de les remeses i el seu impacte en el desenvolupament

Saber el rol que juguen les remeses en les famílies i les comunitats és molt més restrictiu que saber el seu impacte en les economies nacionals. L'impacte de les remeses varien en funció del nivell total de desenvolupament i la naturalesa de les dinàmiques de les migracions locals. Si hi ha un mecanisme que exclou els estrats més baixos de la migració, és molt probable que les remeses facin incrementar les desigualtats ja existents. Si els migrants estan en una situació mitjanament bona quan emigren, les remeses que enviïn seran utilitzades per a la inversió productiva més que no pas per al consum, i això podria ser un benefici positiu per a tota la comunitat (30)

Inversió o consum;

La majoria de la literatura sobre les migracions i el desenvolupament s'ha centrat en la divisió de les remeses entre inversió i consum. Adonar-se que una part molt petita de les remeses s'utilitzen per a iniciar petits negocis, millorar les pràctiques agrícoles, o altres tipus d'inversió productiva, crea desil·lusions sobre l'impacte de les remeses per al desenvolupament entre els investigadors i els polítics durant els 70 i inicis dels 80. Recentment alguns investigadors han criticat que el consum de les remeses en salut i educació hauria de ser vist com a inversió en capital humà. Encara més, incrementar el consum de les famílies pobres sovint és equivalent a un alleugeriment de la pobresa. (30-31)

Desigualtats de guanys;

En moltes comunitats d'origen, les remeses tenen el seu impacte en la distribució dels guanys (diners). Depèn de la selectivitat dels migrants. Si els migrants treballadors són reclutats entre les persones amb unes rendes més baixes, els fluxos de les remeses que enviaran a les seves famílies (dependents) és molt probable que redueixin les desigualtats. Si en canvi els que emigren són persones amb unes rendes una mica més elevades això farà créixer encara més les desigualtats ja existents. (31)

Les remeses tenen un segon efecte en les desigualtats. L'arribada de remeses pot fer incrementar els preus de les coses. (31)

Efectes microeconòmics;

Les remeses tenen el seu efecte positiu portant moneda estrangera i en la balança de pagaments. Però també hi ha possibilitats d'efectes negatius si hi ha un increment dels fluxos de remeses, 1) Poden estimular la demanda d'importació; 2) Incrementar la demanda d'exportació (els migrants poden obrir negocis amb els productes de les seves terres al lloc de destinació). (32)

Les remeses com a desincentiu de la producció;

Rebre remeses poden esdevenir un anti incentiu per al treball, i per tant té el seu efecte en disminuir el creixement de l'economia. Aquest efecte pot ser provocat per les dinàmiques socials de les migracions, l'arribada de remeses i l'èxit econòmic que mostren els migrants. Els joves poden voler desitjar que els hi arribi l'hora de migrar i deixar de desenvolupar els mitjans de producció de la comunitat. Alguns estudis que s'han dut a terme a Malí han mostrat com les llars familiars que rebien remeses monetàries eren menys productius en la seva producció agrícola que no pas les llars que no rebien remeses. (...) cal a dir, però, que són molts els que amb l'arribada de les remeses incrementen la seva producció i/o tenen una assegurança que els ajuda a seguir endavant en el cas que la collita no sigui bona (32-34).

Remeses dels refugiats;

En aquest cas les remeses serveixen per a la supervivència dels membres de la família que segueixen estant en la zona de conflicte i també pot servir per a determinats partits polítics per ajudar-los a perpetuar el conflicte. (34)

Un model d'ús de remeses i el seu impacte en el desenvolupament;

"En una comunitat que depengui llargament de les remeses que envien els migrants, el desenvolupament significaria crear una empresa local que no visqués de manera directa o indirecta de les remeses sinó que pogués ser sustentada per els treballs locals sense que calguessin ni més migracions ni més remeses." (35)

Si les remeses actuals es gasten amb el consum, pel futur consum caldran noves remeses o altres ingressos. Si les remeses són invertides o bé estalviades, això podria ajudar al consum futur. Les inversions col·lectives en projectes de desenvolupament no produiran retorn als inversors, però beneficiarà directament al desenvolupament de la comunitat. Si les remeses es guarden en una entitat financera, això fa incrementar la capacitat de crèdit i pot permetre generar inversió en empreses que tindran un impacte positiu en el desenvolupament. (35)

Enfocaments polítics de les remeses

Possibles beneficis de les remeses;

A part de fer la distinció entre inversió i consum o bé, ús productiu i no ús productiu de les remeses, és possible distingir entre beneficis segons la seva distribució temporal i social. (36)

	Beneficis immediats pels receptors	Beneficis futurs pels receptors	Beneficis secundaris per als beneficiaris	Remeses independents desenvolupament
Compra de béns importats	X			
Compra béns/serveis locals	X		X	X
Gastar-ho en educació		X		X
Estalvi banc		X	X	X
Construir casa		X	X	
Iniciar negoci		X	X	X

Les remeses intra familiars normalment són beneficis immediats per als individus i serveixen per a la seva subsistència diària. És d'esperar que una família que no tingui les necessitats bàsiques cobertes inverteixi els diners en això. En aquest cas les remeses contribuiran de manera directa en la lluita contra la pobresa. Si els receptors són capaços d'estalviar llavors aquestes remeses esdevindran beneficis del futur. (36)

Si les remeses es gasten en la producció de béns i serveis locals, els beneficis de la comunitat seran substancials i poden tenir un perfil desitjable per a la societat. (37)

Mesures polítiques de les remeses

En aquest capítol es tracten les diferents mesures polítiques que poden ser utilitzades per a incrementar els beneficis de les remeses. Les intervencions s'agrupen en sis categories respectant el seu objectiu intermedi;

Intervencions que afecten les característiques dels fluxos migratoris;

Les polítiques que busquen de manera directa afectar les fluxos migratoris són qüestionades com a estratègies per generar remeses perquè hi ha molts altres aspectes de la migració.

Incrementar el nombre de treballadors a fora. La primera cosa que un govern pot fer per tal d'incrementar les remeses és incrementant el nombre de població que viu i treballa en un altre país. La majoria de països en desenvolupament no tenen una política que afecti als nivells d'emigració. (40-41)

Intervencions que afecten el volum de les remeses;

Donat un nombre determinat d'emigrants, hi ha varies estratègies que possibiliten un increment de les remeses. Mentre que alguns països han implementat requeriments mandatoris, l'enfocament polític més comú i més correcte és encoratjar als migrants a fer remeses.(41)

Requeriments mandatoris de remeses: aquests dicten que una part proporcional dels guanys dels emigrants ha de ser enviat al respectiu país d'origen. L'exemple més clar és Corea del sud on els emigrants havien de remetre un mínim del 80% del que guanyaven. Això és va poder implementar perquè la majoria d'aquests treballadors estaven contractats per coreans que tenien les empreses fora del país.(41-42)

Esquema incentiu: els governs dels països d'origen han ideat nombroses esquemes incentius financers. El més comú, és la creació d'unes comptes de banc on tenen uns interessos molt elevats i una eliminació de reducció dels cost de fer qualsevol operació. (42)

Intervencions que afecten el mecanisme de fer la transferència de les remeses;

La intervenció en aquesta àrea té dos objectius, 1) Reduir el cost de fer una transferència, que voldria dir que els beneficis tant pels emissors com pels receptors serien més elevats; 2) Portar les remeses del sistemes informals cap als sistemes o mecanismes formals. (43-44)

Intervencions que afecten la direcció de les remeses;

Disminuir la producció de les remeses que no estan en bancs (47-48)

Intervencions que afecten l'ús i l'impacte de les remeses;

Una manera de fer que les remeses tinguin un ús més productiu és facilitant la seva inversió en projectes de desenvolupament per a la regió juntament amb els diners del govern.

Després de molts anys on s'han fet projectes d'aquest tipus s'ha après:

. Motivant les organitzacions de migrants a treballar per al desenvolupament requereix la comprensió de les seves pràctiques i identificar les oportunitats de col·laborar amb ells;

. Aquestes organitzacions tenen la capacitat d'organitzar-se i proporcionar i tirar endavant el projecte de desenvolupament;

. Alguns troben oportunitats per identificar els projectes adequats;

. La identificació de necessitats d'aquestes organitzacions no té perquè coincidir sempre amb les necessitats immediates de desenvolupament de la comunitat;

. Les agències de desenvolupament poden jugar un paper molt important a l'hora d'assessorar per als projectes més interessants. (48-49)

Que l'estat promoció la inversió (49)

Millorant el clima per iniciar negocis i abaratint el cost d'iniciar-ne un (49)

Intervencions que afectes a les contribucions de les diàspores al desenvolupament.

Facilitant les empreses transnacionals;

Lligant la capacitat dels migrants a realitzar projectes de desenvolupament;

Elaborar estratègies a llarg termini per a la direcció de les diàspores. (51)

IMPORTANCIA ECONÒMICA I SOCIAL DE LA IMMIGRACIÓ

CEPAL , Capítol 4

REMESES I XARXES MIGRATÒRIES: UN ESTUDI DE CAS DEL CARIB

Wendell Samuel

La població del carib sempre ha tingut instints migratoris. La conseqüència lògica de la migració de treballadors és el flux invers de remeses per ajudar a les famílies. Si bé s'acostuma a dir que les remeses dels immigrants han contribuït en gran mesura al desenvolupament econòmic i social del carib, l'anàlisi és principalment anecdòtic. Les dades sobre les remeses es recopilen principalment per estimar els fluxos de la balança de pagaments i no s'acostuma a fer cap intent per relacionar aquests fluxos amb la generació d'ingrés en les comunitats locals. De manera general no es fa cap tipus de distinció entre les remeses corrents i les de capital (377-378)

En aquest article es procura perfilar un marc per analitzar les remeses i identificar algunes de les variables que determinarien la seva afluència sostinguda per fins del desenvolupament.(378)

1.El concepte de remeses:

Les remeses són les transferències de remuneracions que fan els migrants individuals al seu país d'origen. Poden considerar-se com una forma de pagament d'assegurança (contracte entre l'immigrant i la seva família).(378)

Wahba (1991) proporciona una taxonomia útil de les remeses, dividint-les en quatre:

Remeses potencials: l'estalvi disponible de l'immigrant una vegada ja ha cobert totes les seves despeses al país de destinació. Aquestes representen el màxim que l'immigrant pot enviar en qualsevol moment.

Remeses fixes: el mínim que l'immigrant necessita enviar per satisfer les necessitats bàsiques de la seva família o bé d'altres obligacions contractuals.

Sorgeixen de la motivació bàsica per migrar, com és la diversificació de les fonts d'ingressos, la grandària de la llar i altres obligacions contractuals.

Remeses discrecionals: les transferències que excedeixen a les remeses fixes. Junt amb elles, constitueixen el nivell de remeses més efectives.

Estan determinades per lo atractiu que resulta mantenir una reserva de recursos en el país receptor o bé d'origen

Remeses estalviades (o estalvis retinguts): la diferència entre les remeses potencials i el conjunt de diners enviats durant un període. Aquests fluxos s'acumulen en un estoc de recursos, que poden utilitzar-se per complementar les remeses

efectives en una data ulterior. Aquest estoc de riquesa és el resultat d'una decisió de cartera per part de l'immigrant i se'l podria convèncer de que poses aquests recursos a disposició del desenvolupament del seu país d'origen.

Un increment d'aquestes remeses, en igualtat de circumstàncies, reduirà el flux de remesa estalviada i, per tant, disminuiria la taxa de creixement de la totalitat de diners retinguts. Aquesta quantitat de diners és el factor amb major potencial per a col·laborar en el desenvolupament dels països del carib.

(378-379)

1.1 Migracions i remeses

Lucas i Stark elaboren una teoria que considera les remeses com part d'un acord contractual temporal mútuament beneficiós entre la persona que migra i la llar del país d'origen. Aquests acords contractuals estan basats en la inversió i en el risc. En el cas de la inversió, la família paga la despesa d'educar al treballador migrant, el qual es suposa que reembossarà la inversió en forma de remeses. Aquest motiu no només prediu que les remeses dels treballadors més educats podran ser més elevades sinó també que les remeses dels fills del cap de la llar serien més grans que la dels parents no consanguinis i fins i tot de la parella. (379-380)

El motiu del risc dona origen a una anàlisi teòrica molt més rica que utilitzaria la teoria de la inversió de cartera. En la majoria dels països en desenvolupament els mercats financers i d'assegurances no estan molt ben desenvolupades (380)

1.2 L'estructura i el funcionament de l'economia

Un elevat coeficient de participació de l'agricultura en el PIB està associat amb les taxes de migració més elevades. L'ingrés agrícola és més variable i per tant la necessitat de tenir una altre assegurança és més elevat;

La davallada d'una activitat econòmica indueix a una major migració ja que davallarien les perspectives d'ingrés en el país d'origen i per tant es precisa d'una diversificació geogràfica;

Les recessions econòmiques en el país receptor redueixen el flux de remeses, però aquest efecte podria atenuar-se recorrent a la riquesa acumulada;

Els desastres naturals en els països d'origen indueixen a un major flux de remeses. (380)

1.3 Educació

La migració és més alta entre la població més educada de la llar, no només perquè les seves oportunitats de trobar feina i les perspectives d'ingrés siguin majors, sinó també perquè representen un estoc de capital humà que és part de la política de diversificació.

El nivell de remeses de les persones més educades és més elevat, no només perquè tenen una remuneració més elevada, sinó també perquè les remeses representen un major reembossament implícit del préstec de la família, la que ha invertit en la seva educació.

1.4 Altres

Les remeses es relacionen positivament amb la grandària de la família en el país d'origen.

Són majors entre els migrants més joves perquè les seves perspectives d'ingrés són més elevades i han de reembossar el que han invertit en la seva educació.

Les remeses davallen amb el temps de permanència de l'estranger, però no s'acabarien, inclòs si els migrants es tornen a reunir amb la seva família en el país receptor, mentre perduri la motivació de l'herència o el desig de voler tornar a casa

Les dones migrants tendeixen a enviar més remeses per al benestar de la família. (380-381)

2. La magnitud de les remeses

El volum de les remeses són superiors en la mesura que hi ha una migració neta més elevada. Per tant, els països que tinguin pocs immigrants els valors seran menors. A part cal tenir en compte que hi ha persones que els diners els envien de manera informal, com ara, a través d'un amic que fa un viatge,...(383-384)

3. La contribució de les remeses al desenvolupament

La contribució de les remeses al desenvolupament depèn de l'ús que se'n faci. Si els recursos s'utilitzen per al consum la contribució al desenvolupament econòmic de la regió és molt escàs i donat l'alt contingut importat del patró de consum dels països del carib, l'impacte sobre la balança de pagament pot ser negatiu. D'altra banda, si els recursos es destinen a la inversió i al consum essencial per millorar la salut i la productivitat de la societat, pot enfortir-se el desenvolupament de la societat. Les remeses poden contribuir de varies maneres al desenvolupament de les economies tant de forma directa com indirecta. (385)

L'entrada de remeses pot considerar-se com una injecció dins d'un flux circular de l'ingrés de tipus keynesià. Aquestes injeccions incrementen l'activitat econòmica al incrementar el nivell de despesa agregada, per al contrari, les retirades dels fluxos circulars redueixen l'activitat econòmica. Les sortides de remeses són retirades de fluxos circulars i per tant redueixen l'activitat econòmica. Per tant, són les remeses netes les que mesuren l'efecte sobre el nivell de l'activitat econòmica real. (385)

La manera més directa de que les remeses contribueixin al desenvolupament econòmic i social és la millora dels nivells de vida del receptor. (385)

El consum no és una activitat productiva. En la mesura en que el major consum de les llars pobres eleva la seva productivitat al millorar la seva salut o al millorar la seva capacitat dels nens/es petits/es per aprendre i per tant, tenir una major educació, si seria una contribució al desenvolupament. El consum indiscriminat provoca l'esgotament de les divises. Les remeses en espècies (béns de consum) també poden tenir un efecte negatiu en la mesura que creen una demanda imitativa d'aquests béns per part dels altres membres de la societat. També incrementen la demanda complementària de béns importats per a les llars receptores, que utilitzen com a regal inicial. (385-386)

La millora de les oportunitats educatives per a la resta de les llars és beneficiós tant per un mateix com per al país, doncs tindria un treball més productiu. (386)

Si com diu la teoria de les remeses, les remeses més elevades es dirigeixen a les llars més pobres, la conseqüència lògica del seu flux és una millora en la distribució dels ingressos. La millora de la distribució dels ingressos incrementa no únicament el benestar de la persona, sinó que també posseeix externalitats que incrementen el desenvolupament social (386).

La inversió de les remeses en nous negocis o bé en l'expansió de negocis familiars ja establerts es una de les maneres de que aquests fluxos contribueixin al desenvolupament econòmic. (386)

En el terreny de l'economia, els fluxos de remeses alleugen les restriccions de la balança de pagaments mitjançant l'aprovisionament de divises en el cas de l'efectiu o per la reducció de la demanda de béns importats quan les remeses són en espècies.(387)

Les divises que proporcionen els fluxos de remeses en efectiu permeten la importació de béns de capital i matèries primes necessàries per al desenvolupament. Els fluxos de remeses poden desenvolupar un paper decisiu en el procés de desenvolupament, ja que el finançament de l'expansió exclusivament amb recursos interns portaria a una restricció de divises. (387)

ÚS PRODUCTIU DE LES REMESSES A MÈXIC, CENTROAMÈRICA I LA REPÚBLICA DOMINICANA. EXPERIÈNCIES RECENTS.

Federico Torres

1. Introducció

En aquest treball es descriuen alguns dels instruments i mesures que s'han utilitzat recentment per estimular l'ús productiu de les remeses a cinc països en els darrers tres anys: El Salvador, Guatemala, Hondures, Mèxic i la república Dominicana. Aquests països concentren el 765 dels ingressos totals de remeses familiars de tota l'Amèrica Llatina i mostren un creixement constant de manera anual, una mitjana del 12.4% anual. (397)

2. Ingressos per remeses

Durant l'any 1999 aquests països van percebre 9.5 milions de dòlars en concepte de remeses que els hi enviaven els migrants. Aquesta xifra és el 50% més alta que les exportacions agropecuàries i equival a dos tercers parts dels seus ingressos per turisme. (397)

3. Ús productiu de les remeses

És un fet que la major part de les remeses es destinen al consum i degut a això moltes vegades es desestima el seu impacte econòmic i social i inclòs es tendeix a considerar negatiu. (398)

Per ús productiu de les remeses s'entén, en general, aquell que va aparellat amb l'estalvi i la inversió, encara que a vegades el concepte s'estén a altres despeses com l'educació i la salut. Dins del terme d'inversió no només es pot pensar en la inversió orientada a la producció de béns i de serveis, sinó, en general, a qualsevol classe d'inversió en actius fixes, com ara infraestructura social i comunitària, habitatge o actius d'una empresa o negoci. (399)

4. Diferents tipus de remeses

Fins fa cinc anys quan es parlava de l'ús productiu de les remeses l'atenció es centrava en les remeses familiars, i més concretament, amb els receptors d'aquestes remeses i en les fórmules per tal de que aquests receptors destinessin una major proporció de la percebut a inversió. Aquest enfocament era parcial. En els darrers anys el centre d'atenció s'ha anat desplaçant dels receptors de les remeses als emissors d'aquestes. Els emissors no només envien remeses familiars, en algunes ocasions inverteixen els seus estalvis en la seva terra natal. Envien també donacions per al benefici de les seves localitats d'origen. (399)

Es poden agrupar tres tipus diferents d'enviaments que constitueixen remeses o s'assemblen a aquestes: (399)

En **primer lloc** hi ha les **remeses familiars**, que configuren el gran gruix de l'ingrés. Aquestes són enviades a les pròpies famílies per tal de que puguin viure bé o millor. Quan aquestes són utilitzades per a la inversió ho fan en forma de: millores de les condicions de l'habitatge; compra de terrenys; capital de treball i actius fixes de petits negocis familiars o bé de petites unitats agrícoles. (399)

En **segon lloc**, hi ha els **estalvis que els migrants repatrien com a inversions**, ja siguin de tipus personal o empresarial. A nivell formal, aquests enviaments no formen part del concepte de remeses però la manera com es duen a terme, es molt probable que una gran majoria d'aquestes computin dins dels volums remeses. No s'ha detectat ni informació ni patrons clar en relació amb aquestes inversions però en termes generals s'inclouen dues fórmules principals: a) la inversió de tipus empresarial destinada a negocis a la localitat o regió d'origen (creació de botigues i restaurants); b) inversions personals, sota la forma predominant d'adquisició de cases o petites propietats agrícoles. (400)

En tercer lloc, hi ha les remeses col·lectives, que tenen el seu origen en les col·lectes que realitzen els migrants als EEUU, a través de les seves organitzacions, amb la finalitat de patrocinar alguna acció o projecte a les respectives localitats d'origen. Es poden distingir en tres genèrics: a) patrocini de festes cíviques o religioses; b) obres comunitàries; c) projectes de tipus empresarials. Els usos més freqüents són els dos primers. (400).

5. Les associacions de migrants

Un dels esdeveniments que més ha influït a la visió d'un ús més productiu de les remeses és el naixement i desenvolupament de les organitzacions dels migrants als EEUU. Aquestes no són unes organitzacions noves però a partir de la dècada dels noranta varen començar a experimentar un fort increment (400)

6. Remeses familiars

Aquest segueixen essent els enviaments més importants i els governs estan fent intents per tal de que aquestes generin inversió o estalvi per a la ciutadania i no únicament consum (402)

7. Estalvi dels migrants

En aquest punt es classifiquen els intents per estimular un ús més productiu dels estalvis que acumulen els migrants que estan a EEUU, ja sigui com a resultat d'un bon èxit com empresaris en aquest país o després de tota una vida de feina. En el primer cas, normalment es promouen oportunitats de nous negocis pel país d'origen, en el segon, les motivacions a les que s'apela estan lligades a la jubilació o bé al retorn definitiu de la pàtria. (403)

Les **inversions empresarials**. En nombroses ciutats dels EEUU s'han desenvolupat una classe empresarial llatinoamericana i un mercat per a diversos productes del país d'origen dels immigrants. L'intercanvi econòmic que aquests desenvolupaments propicien no ha estat quantificat, però els governs de varis països han reconegut la seva importància i han fet esforços per a impulsar-lo. (403)

Les **inversions personals**. Majoritàriament es concentren en la compra d'un habitatge en el país d'origen (403)

8. Remeses col· lectives o comunitàries

Cada vegada se'n fan més i són molt útils per al desenvolupament econòmic i social dels països d'origen. Sobretot a nivell local i en menor mesura regional. (404)

9. Conclusions

. Amplia varietat d'iniciatives per a la canalització de les remeses o similars per tal de que tinguin un ús més productiu.(405)

. Hi ha un fort predomini per a les iniciatives de caire local. (405)

. Les associacions d'immigrants a l'estranger juguen un paper estratègic per a fer un millor ús de les remeses. (405)

. Dificultat per a mobilitzar les remeses familiars. (405)

. Millores en altres vessants, les col· lectives i altres inversions empresarials.(405)

. Reptes tècnics, financers i d'organització. Els governs locals i les organitzacions de migrants no han dedicat recursos suficients a millorar el disseny dels seus instruments i analitzar a fons els seus requeriments tècnics, financers i d'organització. (406)

. Falta de programes integrals. Malgrat la creixent importància econòmica i social de les remeses cap país ha intentat adoptar una estratègia integral per recolzar els nous desenvolupaments, potenciar-los i difondre'ls. (406)

. Necessitat d'un esquema descentralitzat. Un programa integral ha de ser a nivell estatal però amb un nivell d'actuació i de presa de decisions descentralitzat, ja sigui regional o bé local. (406)

. Components bàsics d'un esquema descentralitzat. Un component prioritari ha de ser l'assistència tècnica per a millorar el disseny d'instruments a nivell regional. Aquest també ha de propiciar un reforçament institucional de les associacions d'immigrants i les seves contraparts locals. Es recomanable que els governs nacionals aportin o mobilitzin fons complementaris. Per acabar, de lluitar per a la millora de les regulacions financeres més apropiades per facilitar i abaratir els enviaments de remeses i la seva captació per un sistema d'intermediació més eficaç i més obert a la competència. (406)

COMUNITATS DE MIGRANTS

Comunitats transnacionals i migracions a l'era de la globalització

Alejandro I. Canales & Christian Zolniski

1. Introducció

En aquest treball es presenta una reflexió conceptual sobre alguns trets medul·lars d'aquest model de comunitat transnacional, en la que s'identifiquen alguns dels desafiaments i exigències teòriques i metodològiques que aquest model implica per la manera d'abordar l'estudi de la migració internacional en el context actual de la globalització. Interessa reflexionar sobre la relació entre el procés de globalització i la formació de comunitats transnacionals. Sobre el potencial que aquestes últimes ofereixen per enfrontar les conseqüències econòmiques, socials i polítiques que comporta la globalització. (415)

2. L'enfocament de migració transnacional

La transmigració difereix de les formes clàssiques de migració perquè implica la consolidació de nous espais socials que van més enllà de les comunitats d'origen i de destinació: es tracte d'una expansió transnacional de l'espai de les comunitats mitjançant pràctiques socials i sistemes de símbols transnacionals. A diferència de la migració temporal, la transmigració no defineix una situació transitòria, sinó aquest sorgiment d'espais plurilocals i de comunitats transnacionals on, a més a més, la condició de migrant es transforma per complet. (417)

3. Comunitats transnacionals i globalització

El transnacionalisme i la configuració de les comunitats transnacionals formen part important del procés de globalització de la societat contemporània. D'acord amb varis autors, la globalització correspon a la transició d'una societat industrial a una societat informacional, la que reconfigura les bases de l'economia industrial mitjançant la incorporació del coneixement i la informació en els processos materials de producció i distribució. Així la economia informacional implica un nou tipus de configuració espacial de les relacions econòmiques en el sistema – món, caracteritzada per la seva creixent globalització. En aquest marc, la globalització i la flexibilització del sistema de producció configuren els eixos de la reestructuració del capitalista, al temps que defineix el nou sistema de regles sobre les bases del qual estarien actuant les relacions capital / treball en el món actual. (417)

La transnacionalització no és la forma que adopta la globalització de la mà d'obra, al contrari, és una estratègia desenvolupada pels treballadors per fer front a les condicions de globalització del seu treball. D'aquesta manera, les comunitats transnacionals defineixen el de camp d'acció, una estructura d'opcions, que el migrant laboral pot desenvolupar per assumir i distribuir els costos de la globalització. En aquest sentit, les xarxes socials i les comunitats transnacionals tenen un doble paper.

- i) Com a estratègia de resposta. Són, també, un mecanisme de reproducció de les condicions de subordinació social generades per la globalització;
- ii) En tant que camps d'acció alternatius. Les comunitats transnacionals poden també configurar àmbits socials des dels quals sigui possible transcendir els reduïts marcs de negociació imposats per a la globalització. (419)

4. Comunitats transnacionals i xarxes socials

Concebre la migració en termes de la configuració de comunitats transnacionals, implica fer-ho en termes de la construcció de xarxes socials i comunitàries en espais transnacionalitzats. Aquestes comunitats es funden en un dens sistema de xarxes socials que creuen fronteres polítiques i que són creades pels migrants a la recerca d'un reconeixement social i avançament econòmic. Aquestes xarxes depenen de vincles i relacions de parentiu, amistat, i sobretot, de la identitat comunitària.(420).

El transnacionalisme es definit com el procés mitjançant el qual els immigrants construeixen aquests camps socials que uneixen les seves pròpies comunitats i les societats d'origen amb les de l'assentament. (421)

Aquestes xarxes socials serveixen per recrear la comunitat d'origen en el nou llocs d'assentament. Per la seva banda les comunitats d'origen també es transformen, com a resultat de la seva estreta relació de dependència respecte a la dinàmica dels mercats dels EEUU, així com per la forta vinculació amb la vida social i quotidiana en els llocs d'assentament dels immigrants. (421)

CONCLUSIONS DEL CAPÍTOL

. Les remeses i les comunitats de migrants es deixen veure entre els trets més distintius dels processos migratoris contemporanis i estimulen una renovada atenció a la seva interpretació, significat i importància social. (447)

. La comprensió de la migració contemporània ha de considerar l'important flux i intercanvi de béns materials i simbòlics (recursos econòmics, culturals, socials i polítics), i de persones que es desplacen de forma recurrent i circular. (448)

RE-THINKING REMITTANCES: SOCIAL AND POLITICAL DIMENSIONS OF INDIVIDUAL AND COLLECTIVE REMITTANCES

Luin Goldring

Introducció

Des de mitjans de la dècada dels noranta hi ha hagut un creixent interès en les relacions entre les migracions internacionals i el desenvolupament, i més específicament sobre la possibilitat de que les remeses monetàries que s'envien els respectius països d'origen, puguin ajudar a desenvolupar determinats països o regions. Aquest no és un debat nou, durant la dècada dels 70 també hi era i hi havia arguments a favor i en contra de si les remeses ajudaven al desenvolupament del país. Els que creien que era positiu, argumentaven que els diners i les noves maneres de viure que mostraven els emigrants al seu país d'origen eren molt importants i milloraven la situació del lloc d'origen. Per la seva part, els que en feien una lectura negativa argumentaven que el que podien mostrar era totalment irrellevant per a les activitats i pels mercats de treball dels països d'origen i que els diners que enviaven només servien per a la supervivència de les persones que els rebien.(1)

En aquest document es centra en dos arguments; 1) és important analitzar les diferències entre les varietats de remeses que s'envien (proposa examinar els actors institucionals) 2) les remeses econòmiques poden tenir una dimensió política i social molt important. (3)

Desagregant els dòlars que migren: antecedents conceptuals

Més enllà de les remeses econòmiques. Una de les direccions en les quals es defineixen les remeses es que és més que alguna cosa estrictament econòmica. Peggy Levitt utilitza el terme de remeses social per descriure la difusió de diferents pràctiques i transformacions socials que acompanyen el procés migratori. Nichols (2002) dóna importància als coneixements, habilitats i tecnologia que els emigrants mostren quan retornen, i podrien ser denominades remeses tècniques. Altres es centren en els canvis de les polítiques d'identitats. (3-4)

Ampliant l'economia: trameses i usos. El significat de les remeses ha estat més ampliat sota la rúbrica de l'economia. Serien les remeses monetàries que poden ser individuals o familiars. Són els dòlars que migren. Distingeixen tres tipus de remeses(4) ;

- 1) Les remeses són els salaris. Són les enviades pels migrants circulars i que envien els diners per donar suport a la família que han deixat al país d'origen. (4)
- 2) Remeses en inversió. Aquestes s'envien durant un viatge o bé quan es retorna al país d'origen. Per fer-se una casa. (4)
- 3) Remeses com a capital. Aquests diners són estalviats específicament per a fer una inversió, muntar un negoci. (4)

Les remeses, com a inversió i capital, poden tenir un impacte de creixement a nivell local amb l'extensió de que generen nous llocs de treball i diversifiquen l'economia. (4)

Debat sobre l'ús de les remeses. Les discussions sobre les remeses distingeixen entre les remeses com a guany (income) i les remeses com a inversió o capital. Ara hi ha un consens general de que bona part de les remeses són per a cobrir les necessitats de la llar; casa, educació, salut la majoria diuen que són per les necessitats i que la situació del país d'origen no permet que aquestes remeses serveixin per a una inversió. (5)

Els que fan una lectura més positiva, o si més no menys negativa, argumenten. Les remeses de salari són invertides en capital humà, amb la millora de la nutrició, salut, educació i aquesta inversió és un element clau en el procés de desenvolupament. Això implica que una part dels diners s'estalvien o s'inverteixen. (6)

Remeses col·lectives i noves polítiques governamentals. Són grups d'immigrants que financen alguns projecte per a les seves comunitats d'origen. En alguns països en veure que els emigrants feien remeses col·lectives per a algun projecte ha intentat que s'abaratís el cost de la remesa.(6-7)

Elements claus per distingir els tipus de remeses

	TIPUS DE REMESSES		
	Familiars individuals	Col·lectives	Inversió
Enviades	Individus persones	Grups organitzats de migrants, famílies, parents, clubs o associacions	Individual o negoci familiar
Receptors	Llinatge	Comunitat o grup dins la comunitat	Els que envien els diners i buscadors negocis
Beneficiaris	Receptors i companyies que fan transferències	Comunitat, grup o els que fan el projecte	Inversors i els treballadors
Actors/institucions medidores	Famílies, llars, xarxes socials. Companyies transferència. Sector privat	Xarxa de la comunitat social, org. Migrants. Govern i ONG. Sector públic	Govern local, estatal i federal. Sector privat.
Importància de la localitat d'origen en la destinació geogràfica de la remesa	Normalment relació pròxima. La remesa va al familiar al lloc origen	Relació pròxima entre identitat, lloc d'origen i lloc on s'envien les remeses col·lectives	La relació pròxima és possible però no necessària.
Equilibri de balança. Guany/estalvis/ inversió	Moltes remeses = guanys Pocques remeses = estalvi	Remeses = estalvi (donacions no inversió)	Remeses = inversió
Control i direcció de conflictes funds	Possible conflicte per l'ús que en fan entre emissor i receptor.	Possible conflicte entre els que ho envien i els mediadors	Inversor. Rol possible per a les autoritats governamentals.
Marc de treball lògic i regulador	Lògica de lligam: normes, ideologies i processos relacionats amb la identitat, llinatge, gènere, comunitat...	Lligam filantròpic. Estatus formal i informal; acords formal entre govern i organitzacions	Lògica de mercat: regulacions internacionals d'inversió i comerç.
Usos/funcions	Reproducció social (menjar, roba, casa) educació, salut, serveis socials. Menys del 20% en capitalització (màquines), crèdits o negocis. Millorar les condicions de vida	Infraestructures públiques per a la comunitat, o de lleure... generar treball Donar serveis i bens socials per a la	Benefici a curt o llarg termini; potser generació de llocs de treball i desenvolupament econòmic. Generació de benefici.

		comunitat	
Marc de treball regulador	Normes de llinatge	Estatus formal i informal, acords amb governs	Mercat, alguns municipis i estat donen suport
Esperança de benefici/ públic vs béns públics	Per a la família. Béns privats.	Per a la comunitat. Béns públics	
Problemes sancions	Si no envien diners pot portar exclusió social i no utilitzar-los degudament conflictes de gènere i generacionals.	Pot haver-hi problemes per decidir què fer. Es necessària una transparència total en tot	
Significat social i influència	Estatus social i econòmic;	Estatus de la comunitat i de benstar.	Estatus social i econòmic privat.
Influència política	Limitada. Pot donar les bases de les demandes que puguin fer els ciutadans.	Fortes possibilitats pels grups amb organització.	A nivell privat.
Intervencions	Increment dels guanys disponibles Reducció de la vulnerabilitat.	Desenvolupament de maquinàries per a la participació i plantejament democràtic.	Millorar les infraestructures bàsiques de la comunicació i millorar clima d'inversió o les condicions estructurals per fer-ho.

Pàg. 8-9

REMESES I TRANSNACIONALISME EN LA RELACIÓ ENTRE MIGRACIÓ I DESENVOLUPAMENT

Àngels Escrivà i Natàlia Ribas

Ubicació dels canvis

La connexió entre les migracions i els processos de desenvolupament i canvi en els llocs d'origen i trànsit de l'emigració, és un tema emergent en l'agenda investigadora i política espanyola. A Espanya recentment ha començat a sorgir l'interès i creació de literatura que analitzi les relacions entre els fluxos migratoris i les transformacions que passen en els llocs d'origen, i de passada i també, l'arribada de l'emigració. Fins ara l'atenció s'ha centrat principalment en la caracterització de les persones i de les xarxes integrants de les corrents que arriben a Espanya, i en les relacions amb la societat receptora en termes dels processos denominats d'integració (1)

Pretendre que la migració a Espanya només afecti en quant a la presència física que veiem i que ens comenten, tremendament mediatitzada i estigmatitzada, i limitada a les coordenades espai-temps molt concretes, significa perdre de vista una bona part de la història i dels processos. Aquesta història que les persones porten amb elles mateixes i que van construint en la mesura que construeixen les seves vides. (...) són trajectòries que impliquen accions amb efectes immediats i de llarg termini. (1-2)

Els governs dels llocs d'origen i de trànsit constaten l'enorme impacte de l'emigració, primer amb la partida de les persones, però amb la seva immediata vinculació a través de diferents retorns, físics, material (monetaris i no monetaris) i ideològics, provoca en les dinàmiques de desenvolupament i canvi en les seves jurisdiccions. L'interès per capturar els beneficis i reduir els efectes negatius, es complementa amb una estratègia d'acció transnacional estatal (2)

Globalització i migracions

La majoria de definicions sobre la globalització fan referència a una acció d'encongiment del temps i de l'espai. Aquestes acostumen a destacar la rellevància d'un procés que transforma el món en un lloc unitari. Aquesta conversió del planeta a una "aldea global" es desprèn de les intensificacions de les relacions econòmiques, polítiques, socials i culturals a través de les fronteres. D'aquesta manera, la particularitat de la globalització es la seva potencialitat en la conformació d'un món únic amb dues dimensions bàsiques: extensió i profundització dels nivells d'interacció i interdependència. Com a conseqüència, les relacions socials ja no poden ser concebudes només en termes locals. (2)

Acompanyen a la globalització, una altre sèrie de processos. Es tracta del lliure moviment de capital, l'extensió de beneficis econòmics i socials, la circulació d'idees i informació, guaita per la nova era de les tecnologies. (...) les forces capitalistes que acompanyen a la globalització han produït al mateix temps efectes devastadors entre els països i dins d'aquests, sobretot en relació a la destrucció sense alternatives de modus vivendi anteriors, donant pas a una reestructuració profunda de la força de treball. De la mateixa manera fruit de la descolonització de la producció, molts països industrialitzats han vist incrementar la desocupació a magnituds desconegudes des dels anys trenta, i la desigualtat d'ingressos han arribat a nivells que no es registraven des del segle XIX. (3)

La globalització comporta també l'aproximació en la construcció social de les aspiracions i necessitats dels ciutadans de totes les regions del planeta. Aquest canvi ha contribuït a configurar una articulació més complexa i intensa de la mobilitat de les persones en canals migratoris, regionals, nacionals i transnacionals. És l'emergència de la migració internacional com a reacció, però també com a força per a la transformació social. (3)

Hi ha dues novetats importants respecte a la redefinició de les migracions actuals; la seva escala d'influència (afecten a totes les regions del planeta i a la majoria de països) i la complexa heterogeneïtat dels vincles. (3-4)

El desenvolupament, eix de debat

Una de les constatacions que s'extreu de l'estudi de diferents casos és el cas paral·lelisme temporal entre l'inici dels fluxos migratoris internacionals des del sud amb els intents de desenvolupament propiciats pels propis estats o imposats per les potències estrangeres. El desenvolupament es entén com modernització social, econòmica i política, en pro de l'equiparació del que no tenen o per millorar el que tenen. En aquest sentit sorgeix la pregunta de fins a quin punt la migració provocada per les actuacions a favor d'aquesta equiparació, mitjançant mesures que contempen única i principalment l'índex macroeconòmic, i que resulten sovint en diferents ajustaments estructurals, el pes dels quals recau sobre els amplis sectors de la societat. O bé al contrari, les migracions són el símptoma de la falta de desenvolupament a la vegada que mostren la necessitat d'actuar en la seva superació per diferents vessants, entre les quals actualment es destaca: les remeses dels emigrants; les ajudes procedents dels països receptors d'aquesta població; o la inversió estrangers. (5)

L'increment de l'ajuda al desenvolupament, així com altres accions que porten a propiciar-lo, en les condicions actuals, no només retenen l'emigració, sinó que sovint l'acceleren. (5)

Una resposta alternativa des d'Europa és el Coodesenvolupament. Des de finals de la dècada dels 90, aquesta proposta ve a posar més èmfasi a la necessitat de comptar amb l'aportació de la migració, de les persones i dels recursos materials i idees que transiten al llarg dels circuits migratoris, en els processos de desenvolupament nacional i local dels països d'origen. (6)

Pels governs dels llocs d'origen, un avanç en el desenvolupament passaria per afavorir la migració de forma ordenada però contínua. (6)

Pels països receptors, la clau entre la migració i el desenvolupament es troben en els retorns econòmics, tecnològics i científics, però sobretot físics. Això consisteix en que les persones que han estat acceptades durant un determinat període de temps, i sota unes condicions determinades, tornin al seu país d'origen una vegada se'ls hi hagin caducat els permisos que tenien (6)

Més enllà del propòsit oficial i dels desitjos d'autodeterminació dels migrants, existeix una realitat que amb els seus imperatius està determinant el curs dels esdeveniments. És resumeix en el creixent valor de les remeses que s'envien als països d'origen, no són l'únic valor de retorn. (7)

Consideracions sobre les remeses

L'emigració provoca impactes de diversos tipus, influint en l'economia i la societat de les àrees receptores i de les àrees emissores. També influeix en les estructures macroeconòmiques i en les corporacions i empreses transnacionals que es beneficien d'aquesta relació, per exemple les agències i els bancs que són utilitzat per part dels emigrants per enviar els diners. Pels llocs d'origen la primera i principal evidència és el conjunt de remeses i el seu significat en la balança de pagament nacionals. En la mesura que els fluxos migratoris s'intensifiquen, s'incrementa també el volum de les remeses o de diners enviats als respectius països d'origen. Aquestes principalment són dirigides cap a la família però també es fan servir per a inversions personals, donacions a les comunitats, i altres pagaments privats. (7)

Des d'una visió fortament econòmica, la principal vinculació entre la migració i el desenvolupament ha estat el càlcul de remeses. Les remeses han esdevingut el factor d'estabilitat econòmica més important en molts països. Per exemple Marroc va rebre 3.246 milions de dòlars i Equador 1.656 milions. (7)

A un nivell micro, Ribas i Sorenses (2004) mostren la complementarietat de l'emigració i les remeses amb les estratègies familiars de supervivència. Dels seus estudis es desprèn que les opcions de moltes dones de Marroc i dominicanes solteres o divorciades, amb o sense fills, en tanquen al voltant d'una migració autònoma dins d'una xarxa migratòria femenina o fent que l'home emigri. (7)

Les remeses monetàries tenen, a més d'impacte econòmic, importants impactes a nivell social, cultural i polític. Els canvis i innovacions produïdes en les polítiques governamentals, transnacionals, nacionals, regionals o locals són el producte del valor que les remeses individuals i familiars tenen per al sistema a un nivell agregat. (8)

Junt amb les remeses monetàries també es produeix transferència de productes, idees i coneixement (remeses socials) i el manteniment de les xarxes socials entre els llocs de la migració, que determinen processos transformatius. (...) L'experiència migratòria i el manteniment de les llars transnacionals ha donat lloc a una reconstrucció de les llars familiars i del paper i les condicions de cada un dels seus actors. Sorenses concretament parla del nou tractament que reben les empleades que es fan càrrec de les llars de les dones dominicanes emigrades a Espanya. L'enviament de remeses per part dels emigrants, junt amb les noves idees i formes familiars que coneixen en el país on han viscut ha influït a reafirmar el paper de les dones en les seves pròpies llars, afectant de manera molt seria les relacions de gènere prèviament establertes. (9)

Mentre que les dones tendeixen a atendre de manera prioritària les necessitats familiars en alimentació, vestit, habitatge, educació, salut, els homes a més d'ajudar a les seves famílies, es plantegen més sovint l'estalvi o la inversió dels recursos, i el seu ús en obres socials de gran visibilitat. (9)

La relació amb les remeses, la clau per a una comprensió més plena del nexa entre migració i desenvolupament s'ubica en l'estudi de les xarxes socials dins dels espais transnacionals (9-10)

POLICY RESEARCH ON MIGRATION AND DEVELOPMENT

David Ellerman

Resum

Aquesta és una enquesta i anàlisi sobre els aspectes de les migracions i les polítiques de desenvolupament dels països emissors de migració. La migració i el desenvolupament es consideren uns temes sense resoldre. La política és sorprenentment profunda i bàsicament busca la naturalesa del desenvolupament com l'oposició a la simple reducció de la pobresa. Les migracions nord – nord, sud – sud, o sud- nord són totes iguals d'importants però es posa sempre una major atenció a les migracions sud – nord. (3)

La relació existent entre les migracions internacionals i el desenvolupament en els països emissors ha estat anomenada com una relació no resolta o bé no assentada. En el transcurs d'aquesta enquesta l'autor intentarà clarificar alguns dels aspectes analítics i indicarà algunes de les connexions més fructíferes entre la recerca en migracions i les polítiques de desenvolupament. (4)

Les remeses porten a que s'incrementi la migració perquè demostren que serveixen per a finançar les despeses de la família que s'ha quedat al país d'origen. (16)

Els projectes de desenvolupament local s'acaben o deixen de fer-se si la migració laboral esdevé una forma de vida. (25)

En alguns casos les remeses no serveixen per a generar desenvolupament local sinó per a alleugerir els problemes de pobresa de les famílies que els reben així com per crear una dependència de supervivència respecte a aquestes. Una vegada els que envien les remeses es queden sense feina o se'ls acaba el contracte es veuen obligats a tornar als respectius països d'origen i es troben que tot està exactament igual que quan varen marxar-ne, pobresa (menys), no hi ha feina, la qualitat de vida no ha millorat. Al mateix temps hi ha algunes regions que han fet de la migració laboral el seu modus vivendi. Els joves quan els arriba l'hora d'entrar al mercat de treball es preparen per adquirir els coneixements que necessiten per poder marxar als països on hi ha persones que saben que l'experiència migratòria els hi ha estat positiva. Els joves és preparen per marxar i per tant tampoc no generen desenvolupament (19)

REMITTANCES AND INEQUALITY A DYNAMIC MIGRATION MODEL

Frédéric Docquier i Hillel Rapoport

Resum

Desenvolupen un model sobre les interdependències entre les migracions, les remeses i les desigualtats, i investiguen com les migracions i les conseqüents remeses afecten sobre les desigualtats entre les diferents llars a les respectives comunitats d'origen. Una característica important del seu model és que tenen en compte l'impacte de la immigració en el mercat de treball local (rural). La migració ajuda a disminuir les desigualtats de salut però pot incrementar les desigualtats de beneficis (o entrades de diners). L'impacte a curt i llarg termini de la migració en les desigualtats de guanys pot ser d'efecte contrari.

Introducció

L'anàlisi econòmic de les remeses dels immigrants tradicionalment s'ha dividit en dos tipologies; a nivell micro. Actualment les remeses es reconeix que tenen un paper molt important per a la subsistència i millora de la qualitat de vida de les persones que les reben. I a nivell macro. (2)

L'impacte de les remeses en termes de desigualtat econòmica no necessita ser monòton. Stark, Tylor emfatitzen que les remeses tendeixen a fer disminuir les desigualtats a l'origen, però suggereixen que les dinàmiques de migració i remeses poden ser representades per una relació U invertida. En presència de limitacions líquides i amb costos inicials de migració elevats, només poden accedir a incrementar els seus beneficis, les persones que tenen diners per poder-ho pagar. I com a conseqüència, les remeses ajuden a generar més desigualtats, entre les persones que tenen un familiar que ha pogut migrar i les que no tenen cap familiar que hagi pogut emigrar. En la mesura que el nombre d'emigrants s'incrementa, el cost de la migració tendeix a reduir-se, gràcies al rol que juguen les xarxes de migrants, així doncs, si s'aconsegueix fer reduir el cost inicial de l'emigració les desigualtats en les comunitats d'origen també disminuiran. El seu anàlisi es basa en la descomposició de l'Índex de Gini dels guanys de les llars per recursos de les llars. Tenint en compte la correlació entre els diferents components dels guanys (incomes). (3)

Milanovic (1987) va fer el mateix estudi en el cas de Iugoslàvia durant els 1973, 1978 i 1993. Els seus resultats donaven que les remeses tendeixen a fer incrementar les desigualtats de beneficis, i els seus efectes variaven en funció dels períodes i categories socials considerades (4)

El model

Considerem una economia rural amb dues tipologies de llars que es caracteritzen per a diferents dotacions de riquesa, i conseqüentment, diferents nivells intrínsecs de productivitat de l'activitat de la família.

LP (baixa productivitat) i HP (alta productivitat). Sense la pèrdua de la generalitat, el volum de cada llar es normalitza a la Unitat. La proporció de baixa productivitat és una invariant del temps i s'anomena p . La totalitat de l'output de la família depèn de dos elements:

La qualitat i la quantitat de terra de la família, amb tecnologia;

La proporció de membres de la llar que treballen en aquesta activitat domèstica.

Les desigualtats que pugui general la migració depenen de la distribució inicial de les dotacions que permetin fer la migració.

La relació entre els guanys i la utilització d'aquests és lineal però canvia al llarg del temps segons l'evolució de la propensió d'estalvi de les famílies més pobres.

THE ECONOMICS OF TRANSNATIONAL LIVING

Luis Eduardo Guarinzo

Una tipologia convencional de lligams econòmics transnacionals

Remeses monetàries:

Aquestes cada vegada són més importants i en alguns països han esdevingut més del 20% de la AOD. Ajuden al desenvolupament local del país d'origen (a nivell privat).

Segui quina sigui la seva quantitat, tenen efectes positius directes, com a capital d'inversió per tant possible generació d'un nou negoci, i efectes positius indirectes com ara l'expansió dels consums.

La qüestió clau és saber fins a quin punt l'arribada d'aquestes remeses monetàries ajuden a la totalitat de la comunitat, en altres paraules com la comunitat es beneficia d'aquesta arribada de diners?

Empreses dels immigrants

Empreses transnacional. En la majoria dels casos les remeses que els immigrants envien són empleades per al consum diari i en poques ocasions, segons l'autor, són utilitzades per a la inversió. S'està veient que els diners que envien en molts casos es fan servir per millorar la situació en el camp i així evitar els riscos de que la collita es faci malbé. També s'han generat negocis que importen el que produeixen.

Molts immigrants que han treballat a l'estranger que s'han format i han pogut estalviar, una vegada retornen al seu país d'origen obren un negoci.

Suport al desenvolupament de la comunitat local

Amb els diners que donen els immigrants contribueixen al desenvolupament econòmic i social de la seva comunitat, com ara, construcció carreteres, centres d'atenció sanitària, escoles... totes aquestes millores en infraestructures poden ajudar a millorar l'economia del país emissor d'immigració.

La immigració porta/demanda...

Els immigrants volen seguir els seus costums alimentaris... i això genera la creació de negocis d'importació/exportació.

Demanen mitjans de transport per poder anar a casa seva i altres tipus de comunicació.

Demanen cases, espais d'oci, música,...

MIGRATION, REMITTANCES AND GROWTH

Riccardo Faini

Introducció

En les dècades recents s'ha produït un canvi significatiu en les polítiques migratòries. Les polítiques d'immigració cada vegada són més restrictives i selectives. En molts d'aquests països es restringeix molt la entrada de les persones amb poca educació i al mateix temps es promou l'arribada d'immigrants amb una elevada formació. Aquesta tendència té conseqüències importants per als països emissors d'immigrants: el primer els països emissors no podran donar feina a totes les persones poc qualificades que ho necessiten. En segon lloc es produirà la fugida de cervells i això provoca que els països es quedin sense les persones amb una major i millor educació i formació que són els que poden ajudar a millorar la situació del país.(2)

El lligam entre la migració i el creixement econòmic del país emissor d'immigrants és molt complex. En primer lloc, els fluxos migratoris han d'estar associats amb un mateix nombre de fluxos de remeses que podran ajudar a millorar les limitacions d'intercanvi estranger. Segon, els immigrants han de retornar a casa una vegada han adquirit el conjunt d'habilitats i així tindran un impacte positiu per al creixement del seu país. I finalment, les polítiques dels països receptors en relació a la preferència de migrants qualificats no hauria de penalitzar als països emissors. (2)

Remeses i fugida de cervells

S'ha observat que hi ha una tendència a que les persones immigrants de major qualificació són les que envien una menor quantitat de remeses al seu país d'origen. Molt són també el que marxen a estudiar a l'estranger i ja no tornen, i per tant, aquesta partida prematura, genera que els lligams amb el país d'origen siguin més fins i perdurin durant menor temps.

Els estats fan una gran inversió en concepte de formació d'un nombre de persones i aquestes marxen abans de poder començar a tornar el que els hi ha estat donat en concepte de feina. (4-7)

INTERNATIONAL MIGRATION AND THE ROLE OF REMITTANCES IN EASTERN EUROPE.

Miguel León-Ledesma i Matloob Piracha

Resum

Molts estudis s'han centrat en analitzar els efectes de les migracions als països receptors i emissors, però molts pocs s'han centrat en els efectes econòmics dels fluxos derivats de les migracions. En aquest document es centren en analitzar els efectes de les trameses de diners en la generació de treball i en el canvi de les economies de la Europa Central i de l'Est.

L'impacte de les trameses sobre l'atur depèn del seu efecte en produir un creixement econòmic i en la inversió empresarial que se'n deriva. Per tal de fer un tractament empíric de les trameses estimen una equació de productivitat utilitzant onze països que durant el període 1990-99 es trobaven en transició. També analitzen l'impacte de les trameses en inversió i consum. Els seus estudis donen suport a la visió de que les trameses tenen un impacte positiu directe i indirecte tant a la productivitat com a la generació de llocs de treball mitjançant la inversió.

Introducció

El debat sobre migració i desenvolupament en els països més pobres ha estat objecte de debat des de fa molt temps. Hi ha dues maneres de veure aquesta relació: la visió negativa que argumenta que la migració internacional resulta un increment de la dependència dels països emissors de les trameses que envien els que han marxat, i que distorsiona el procés de desenvolupament en tant que aquestes trameses només beneficien a una pocs, i això genera desigualtats i malestar polític i econòmic. L'altre visió, la positiva argumenta que les trameses són un factor clau per alleugerir la pobresa i és una bona font d'ingressos per al desenvolupament econòmic dels països receptors de les trameses.

Malgrat que sigui un debat sense una resolució final sobre els efectes positius o negatius de les trameses que envien els immigrants als seus països d'origen, no hi ha dubte de que les trameses són elevades i que esdevenen una important font d'intercanvi dels països més pobres. Malgrat que els més pobres d'aquests països han d'emigrar, les trameses tenen un rol important per alleugerir la pobresa per a les famílies, sobretot en aquells països on hi ha grans disparitats de salaris.

La majoria de literatura relacionada amb la migració i les trameses dels països en desenvolupament es basava en el model tradicional de la migració, on només s'estudiava l'impacte de les migracions a mig i llarg termini. Actualment això ha canviat totalment. La majoria són temporers i això comporta principalment dos canvis: els migrants de curt termini poden utilitzar les noves qualitats que han adquirit relativament d'una manera ràpida en els països emissors quan en tornen; i el principal component d'estalvi dels migrants o d'enviar trameses no per és el consum, però la utilització d'aquests diners pot emplear-se en activitats productives en els països d'origen. Sigui com sigui, l'emigració tindrà efectes positius tant en el treball com en la formació dels treballadors.

Els ciutadans de la EE veuen en la migració temporal una alternativa a la forta desigualtat de salaris que hi ha en els seus països així com en els països de la resta d'Europa. Aquesta migració dona beneficis a tots, individus i famílies i a la totalitat de

l'economia del país. A nivell individual les persones que marxen obtenen un millor sou, adquireixen una nova formació o una habilitat per una nova feina que els podrà ser beneficiosa per trobar una nova feina quan tornin al seu país d'origen. També ajuda a sobreposar les limitacions de capital de les persones i els aporta els diners per generar una nova empresa, si s'escau. El benefici per a l'economia del país és una disminució del nombre de persones sense feina. Les migrants que retornen porten molt del capital necessari que podrà ser útil per al procés de desenvolupament del país.

L'objectiu d'aquest document és estudiar l'impacte macroeconòmic de la migració en els països, mitjançant l'anàlisi de la contribució dels migrants en el procés de desenvolupament després de la transició.

Per a fer el seu model es tenen en compte dues consideracions: el rol de la migració en els nivells de producció dels migrants que retornen a casa; i el rol de les trameses en transformació macroeconòmica dels països seleccionats. La seva hipòtesis argumenta que els migrants que retornen porten amb ells noves habilitats que poden ajudar a contribuir a la prosperitat econòmica en el país d'origen mitjançant l'increment del nivell de productivitat. Les trameses que envien els migrants poden ser utilitzades per al consum financer i per a la creació de noves empreses. És a dir, l'increment de migrants que tornen ajuda els nivells de productivitat i les trameses motiven la inversió i el consum.

Marc teòric

Els guanys maroeconòmics de la migració i de les trameses a un país determinat poden ser formalitzades en les línies de treball de Mancellari (1996) que fa una extensió del Model Aghin i Blanchard (1994) incorporant la migració. Aquest model permet extreure una sèrie de condicions sota les quals la migració i les trameses poden tenir un efecte positiu sobre el treball. Assumeixen que una persona pot treballar en el sector privat o públic o no tenir feina. L'opció per a l'atur pot ser per seguir en el país d'origen i tenir la prestació d'atur o migrar i guanyar un salari:

$$U_s = < U$$

< recursos del país; U_s és el total de treballadors en atur del país; U és el total de gent sense feina més els que han emigrat.

Valoracions empíriques

En el model que s'ha presentat (a mà) s'il·lustren les maneres on la migració i les trameses poden tenir un efecte positiu en el treball. D'aquí s'obtenen tres condicions sota les quals la migració pot fer reduir l'atur:

- a) Un gran forat i una baixa protecció social al país d'origen,
- b) El retorn dels migrants té un impacte positiu en la producció del treball
- c) Les trameses ajuden a crear nous negocis.

THE DEVELOPMENT DIMENSION OF MIGRANT REMITTANCES

Nina Nyberg

Introducció

Les migracions internacionals no només transformen la vida de les persones individuals que emigren sinó que també transforma les condicions de vida de les seves famílies, en els respectius països d'origen. Les remeses han esdevingut l'evidència més visible i el criteri (o la norma) per als lligams que connecten els immigrants amb els seus familiars. Donada la seva importància per a l'exportació de treball de l'economia dels països, els fluxos de les remeses no només poden valorar-se com un aspecte de l'experiència de la migració. En els darrers anys s'ha anat constatant que les remeses en determinats països tenen un valor superior de la AOD que la majoria dels països en desenvolupament perceben. Les remeses han esdevingut un factor clau per al desenvolupament i la supervivència de molts països.(3)

L'èmfasi de les polítiques de desenvolupament es centren en eradicar la pobresa i assolir els acords del mil·leni, que té com objectius: eradicar la pobresa, millorar la salut i l'educació, acabar amb les fortes desigualtats de gènere, igualtat de feina per raó de gènere, disminució de la taxa de mortalitat infantil, accés universal a aigua potable, etc. (3)

Una eina conceptual per entendre el rol de les remeses

Per tal de poder comprendre les relacions existents entre les remeses i el desenvolupament és necessari fer una ullada al què envien els immigrants als seus països d'origen. A continuació es donen alguns tipus d'utilitats de les remeses:

Remeses monetàries: generalment les remeses es defineixen com una part dels beneficis que fan els immigrants en el país de destinació i que envien al país d'origen. Normalment s'envien diners.(4)

Remeses socials: són definides com a idees, pràctiques, identitats i capital social que fluctua des del país receptor cap al país emissor. Són transferides pels immigrants i pels viatgers o són intercanviades per cartes o bé per les noves formes de comunicació com ara telèfon fax, internet. Poden afectar a les relacions dins la família, rols de gènere, classe i identitat racial i la participació política, econòmica i religiosa. Les remeses socials juntament amb les remeses econòmiques canvien les estructures i les pràctiques generals del país d'origen. (5)

Remeses internacionals: les remeses poden ser transferides dins i entre països. Les internacionals són dutes a terme per les persones que emigren a un altre país i envien els diners al seu país d'origen. (5)

Remeses individuals i col·lectives: el gran volum de les remeses són individuals però en menor mesura s'estan fent remeses a nivell col·lectiu per grups de migrants a un grup d'una comunitat o d'una església. Les remeses col·lectives s'organitzen en Hometown associations (HTAs). (5)

Maneres de transferir els diners: les remeses monetàries es fan de manera formal (mitjançant els bancs, oficines de correus, cases d'intercanvi o companyies especialitzades en la realització de transferències) o bé de manera informal (els amics o familiars que viatgen al país d'origen) (6)

Fluxos de remeses globals

Remeses a Amèrica llatina:

Les remeses han tingut efectes positius i negatius per al desenvolupament dels països. Algunes persones escèptiques argumenten que ha portat a majors disparitats entre les persones que reben remeses i les que no; un consum molt visible; una davallada del subministrament del menjar local donada la reducció de la producció agrícola; un increment dels preus i la vulnerabilitat de l'economia. Altres estudis troben que les remeses tenen efectes positius tant a nivell directa (inversió productiva) i indirectes (expansió del consum). (9-10)

A nivell de remeses socials, un estudi ha demostrat que la migració internacional de la població dominicana ha ajudat a canviar els rols i les ideologies de gènere així com les experiències en diferents institucions. Les dones dominicanes treballen per primera vegada fora de casa quan emigren als EEUU i els seus marits llavors comencen a fer una part de les tasques de la llar. (10)

Remeses a Àsia:

Envien una gran quantitat de diners. No s'han fet masses estudis per valorar si hi ha remeses socials. A Bangladesh la migració promou activament els lligams de solidaritat, dependència de la família i cooperació econòmica entre els emigrants. A Sri Lanka les noves oportunitats econòmiques també estan transformant les estructures de poder locals, nacionals i internacionals, i l'impacte social de les migracions ha portat canvis positius per a les estructures de les famílies, la ideologia de gènere, la jerarquia de castes i per les relacions de classes. hi ha massa evidència de que s'hagi produït remeses a nivell social. (12)

Remeses a Àfrica:

Aquesta és la regió que porta més problemes quantificar quines són les quantitats de diners que perceben dels immigrants, però es creu que el valor és més baix que a la resta de continents. (13)

Remeses dels refugiats

Les remeses que envien els refugiats s'utilitzen de la mateixa manera que les que envien els migrants treballadors: per a la subsistència diària; per a l'atenció sanitària; per a la casa; i per a l'educació, per pagar algun deute. En molts casos els diners que han enviat els refugiats han servit per a la reconstrucció d'un país després d'un conflicte bèl·lic o després d'una catàstrofe natural.(14-15)

Els principals actors

Amb el creixement de les remeses estan emergint nous actors i noves activitats amb implicacions directes i indirectes per al desenvolupament. Si l'atenció directe de les remeses és per a les estratègies de desenvolupament i per a l'anàlisi, s'han de tenir en compte actors internacionals com (16):

Els emissors: els migrants són els que envien les remeses a les respectives famílies i per tant són els principals actors. A part de les remeses monetàries sovint també porten una suma considerable de béns. Les remeses responen a una necessitat particular de la comunitat d'origen però en la majoria dels casos la manera com aquestes remeses han de ser utilitzades és un procés de negociació entre els que ho envien i els que reben.(16-17)

Els receptors: Sovint les persones que reben les remeses són conceptualitzades com a membres de la família dependents que s'han quedat al país

d'origen. Les remeses són utilitzades per varies propostes. Els receptors esdevenen agents de desenvolupament quan utilitzen els diners que han rebut per a millorar el benestar de la llar mitjançant una millor atenció sanitària i una millor salut, i/o quan aquests diners s'utilitzen per crear un nou mercat. L'evidència mostra que en un primer termini les remeses són per cobrir les necessitats familiars i posteriorment per a la inversió en activitats productives. (17)

Associacions del pobre d'origen i de la diàspora: aquestes associacions consisteixen en un grup d'immigrants de la mateixa comunitat o país els quals amb les seves activitats, mantenen els lligams formals amb els seus pobles. Aquests lligams poden ser socials, culturals, polítics, religiosos o econòmic. Els pobles que estan lligats amb algunes d'aquestes associacions tenen, per norma general, unes millors infraestructures de camins, electricitat, millors oportunitats de feina. L'increment i l'expansió d'aquestes associacions indica que són uns importants agents de desenvolupament i que per tant haurien de ser inclosos en l'anàlisi de les dimensions de desenvolupament de les trameses dels migrants.(17)

Actors de mercat: són els canals a través dels quals els migrants envien els diners al seu país d'origen. Com que cada vegada hi ha un volum més elevat de remeses també s'estan creant més centres o institucions on poder fer aquestes remeses. (17)

Govern: des dels governs s'insta a que hi hagin remeses monetàries i a que els membres que les envien i les reben inverteixin per tal de millorar la situació econòmica del país.(17)

Sistema de transferència: tant els emissors com els receptors d'aquestes remeses perden una suma important de diners en realitzar la transferència. El fet que s'estiguin generant més centres on es pugui fer la transferència pot ajudar a una davallada de les taxes per a la realització d'aquestes. (18)

Dinàmiques de les remeses

Els estudis macroeconòmics indiquen que malgrat que les remeses són afectades per als cicles econòmics dels recursos del paísos receptors d'immigrants, sovint també aporten un recurs important de moneda estrangers, increment dels guanys nacionals, importació financera i contribueixen a la balança de pagaments. (19)

Les dinàmiques macroeconòmiques més àmplies

El desenvolupament econòmic tradicionalment ha considerat l'estalvi estranger com a clau per incrementar el ratio de capital d'un país. Factors com inversió estrangera directa, ajuda oficial al desenvolupament, comerç estranger, transferència de tecnologies i més recentment les remeses han entrat en aquest anàlisi(20)

La immigració i les remeses generen un nou tipus de mercat; viatges, mitjans de comunicació internacionals, importació i exportació de determinats productes, etc. (21)

MIGRANT WORKER REMITTANCES, MICRO-FINANCE AND THE INFORMAL ECONOMY PROSPECTES AND ISSUES

Shivani Puri

Introducció

Les remeses, la proposició de guanys que els migrants envien als països d'origen, tenen un rol molt important en les economies de molts països que envien persones a treballar a l'estranger. (3)

Només es possible registrar les remeses que s'envien a través de mecanismes formals, però s'estima que mitjançant els mecanismes informals, com ara, algun membre de la família o amic que viatge al país d'origen, els fluxos de les remeses poden arribar a ser el doble o el triple. (3)

Aquest treball es centra en la regió Àsia pacífic i Sudan i Egipte.(4)

Una nova visió

Maneres de no comptabilitzar les remeses

Per a totes les persones que treballen sobre el tema està assumit que el nombre de remeses o millor dit, el volum conegut de les remeses estan subestimats. Aquest fet es degut a errors a l'hora de comptabilitzar el total de remeses així com pel fet que són moltes les persones que envien les remeses a través de canals informals. (7)

El forat (pèrdua) actual de les remeses prenen tres formes: (1) Alguns estrangers retenen part dels seus estalvis en les comptes personals a bancs estrangers amb el propòsit de poder cobrir l'educació dels seus fills/es a l'estranger o per a ser utilitzats en una posterior migració. Aquest tipus de remesa és una clara pèrdua pel país d'origen de l'immigrant; (2) Les remeses que es porten en mà (diners o xecs); (3) La transferència dels immigrants mitjançant operadors intermediaris financers en el mercat d'intercanvi estranger informal. És a dir, que els diners no entren a formar part de l'intercanvi o canvi de moneda estrangera i per tant, com que no es comptabilitza no se sap de la seva existència. (7-9)

Raons de les pèrdues de remeses

Les pèrdues de remeses passen sovint per raons de conveniència. Quan les facilitats dels bancs i de les oficines de canvi de moneda no són les adequades, o són ineficaços es molt probable que es facin servir altres mètodes.(9)

Una altra raó són les diferències de preus entre els països emissors i receptors de les remeses. Enviar o portar les remeses en forma de béns de consum, són preferits. (9)

El mercat d'intercanvi de moneda informal s'utilitza molt quan la moneda al país d'origen està molt devaluada i si es fa mitjançant els mecanismes formals implica pagar unes taxes molt elevades. (9)

Determinants de les remeses

És considera que les remeses estan influenciades pels factors següents:

Nombre de treballadors

Taxa de salaris

Activitat econòmica en el país d'origen i d'acollida

Taxes d'intercanvi

Taxa relativa d'interès entre els països emissors i receptors

Risc polític

Facilitat per a transferir els diners

Estat civil

Nivell d'educació dels migrants

Si estan acompanyats no hi ha ningú que depengui d'ells

Anys que fa que han migrat i nivell de guanys (diners) de la llar. (13)

Sistema de remeses: efectes determinants i intermediaris

	Direcció de la relació	Viable per a remeses	Decisió enviar o no	Com enviar	Quantitat a enviar	usos
Nº treballadors	+	X				
Tx. Salaris	+/-	X				
Activitat eco. origen	+	X				
Activitat eco. destinació	+	X				
Tx. Intercanvi	+/-		X	X		
Tx. Interès relatiu	+/-		X	X		
Risc polític	-		X			
Facilitats	+	?	X	X		
Ratio dones al país	-		X		X	
Anys de la migració	+/-		X		X	X
Nivell guanys llar	-		X		X	X
Feina membres família	-		X		X	X
Estat civil	+		X		X	?
Nivell educació	-		X	?	X	X
Nivell ocupació migrants	-		X			X

Pàg. 14

Usos de les remeses

Bona part de les remeses s'utilitzen per a les despeses del dia a dia; roba, menjar, casa, educació, atenció sanitària,... també s'utilitzen per comprar alguna casa, un cotxe o béns de consum com ara electrodomèstics per a la llar. Generalment només una part molt petita de les remeses s'utilitzen per a fer el que s'anomenen "inversions productives". (15)

Costos i beneficis de les remeses dels immigrants treballadors internacionals

Beneficis	Costos
Les limitacions de l'intercanvi de moneda estrangera i la millora de la balança de pagaments	Són inapreciables
Permet importar béns de capital i matèries primes per al desenvolupament industrial	Es gasten amb béns de consum que fan incrementar la demanda, la inflació s'incrementa i fa créixer els nivells de salaris
Són uns recursos potencials d'estalvi i d'inversió per al capital de formació i de desenvolupament	Resulta amb molt poca inversió per a generar activitat
Afegeixen recursos nets	L'elevada importació de consums determinats fa créixer la dependència de les importacions
Incrementen els nivells de vida dels receptors	Reemplaça altres recursos de guanys, creix la dependència, erosionen bones pràctiques de treball i potencia els efectes negatius del retorn dels immigrants
Milloren la distribució dels beneficis/guany	Es gasten de manera no productiva o per a inversió personal
	Generen enveges i ressentiment i indueixen a consum

Pàg. 17.

Mesures polítiques que influeixen els fluxos i els usos de les remeses

Al llarg dels anys els governs han introduït un conjunt de mesures polítiques per tal de que afectin a la decisió dels migrants de maximitzar els fluxos de remeses als seus respectius països d'origen i que els diners de les remeses tinguin un òptim ús social. Donat que aquestes remeses essencialment són transferències privades, les mesures polítiques que han instaurat els diferents governs han estat en formes d'incentius, però en algunes instàncies aquestes han estat imposades com a requeriments mandataris. (19)

Està generalment acceptat que les polítiques poden encoratjar les remeses per al creixement a llarg termini del país d'origen i guanyar en seguretat:

- . Encoratjant als emigrants en estalviar els seus diners en exportació de treball al seu país enlloc de fer-ho en lloc de destinació o gastar-se els diners en béns de consum;
- . Redirigint les remeses cap als canals oficials;
- . Facilitant la inversió en auto-treball o creant empreses als països d'origen. (19)

Els que han imposat requeriments mandataris han estat els coreans. Cal dir que la majoria dels coreans que treballen a l'estranger ho fan en empreses del seu propi país i els bancs els ajuden a fer les remeses més efectives i segures. La resta de països no ho fan. (19-20)

Molts països donen l'oportunitat als immigrants de que remetin els seus diners a través de comptes de moneda estrangera en bancs domèstics. Aquestes comptes no estan subjectes a les regulacions dels canvis de moneda. (20)

WORKERS REMITTANCES: AN IMPORTANT AND STABLE SOURCE OF EXTERNAL DEVELOPMENT FINANCE

Dilip Ratha

Des de que els fluxos de capital privat han davallat, les remeses dels treballadors immigrants han esdevingut una important i creixent font de recursos financers per a bona part dels països en desenvolupament. En aquest capítol s'examina la relativa importància de les remeses que envien els treballadors com a recurs per a finançar el desenvolupament i es debat sobre les mesures que els països industrialitzats i desenvolupats podrien fer per tal d'incrementar amb les remeses. Els principals missatges són (157):

. Els fluxos de remeses són el segon recurs extern, després del FDI, del finançament dels països en desenvolupament. Al 2001 les remeses que van enviar els immigrants van ser 72.3 mil milions de dòlars. Les remeses dels països més pobres eren més elevades que el PIB, més elevats que els d'altres països més desenvolupats. Les remeses també són més estables que els fluxos de capital privat, que sovint són molt cíclics, en funció de la bona marxa de l'economia (157).

. Sovint les remeses són invertides, pels receptors, particularment en els països amb polítiques econòmiques sòlides. Les millores en les polítiques i la relaxació dels controls d'intercanvi estrangers durant la dècada dels 90 pot haver motivat a utilitzar aquestes remeses com a inversió (157).

. Si s'estrenyessin les infraestructures del sector financer i es facilités el comerç internacional, els països podrien incrementar els seus fluxos de remeses. El cost de la transacció dels diners sovint superen el 20% de la totalitat de diners que es volen enviar. Si es reduís un 5% es podria generar una 3.5 mil milions d'estalvi cada any. (157-158)

. Facilitant la mobilitat laboral internacional encara és més crucial i generaria un major volum de remeses. Una major migració internacional podria generar substancials beneficis econòmics per l'economia mundial (158)

En la primera secció s'analitzen les tendències i els cicles de les remeses dels països en desenvolupament i es comparen amb els recursos d'intercanvi de guanys estrangers (importació, capital privat, fluxos oficials). En la segona s'examina l'impacte de les remeses en el creixement, inversió i distribució dels beneficis entre les economies receptores. A la tercera secció es debat sobre les maneres de lligar millor les remeses amb les infraestructures existents per poder-ho fer. En la quarta secció és parla sobre les migracions internacionals. Finalment en la darrera secció es subratllen

les remeses a curt i llarg termini, i les migracions del països en desenvolupament. (158)

Tendències i cicles de les remeses dels treballadors dels països en desenvolupament;

Al 2001 la totalitat de remeses monetàries que es varen enviar als països en desenvolupament superaven de molt l'AOD. (158)

Les remeses eren menys volàtils que altres tipus d'intercanvi de diners estrangers cap als països en desenvolupament durant la dècada dels 90. Mentre que els fluxos de capital tendeixen a incrementar-se quan hi ha un cicle econòmic favorable i reduir-se quan el cicle és negatiu, les remeses reaccionen d'una manera menys violenta i mostren una certa estabilitat durant tot el temps. Per exemple, les remeses cap als països en desenvolupament varen continuar incrementant-se durant el 1998-2001 mentre que el capital privat va anar baixant degut a la crisi financera asiàtica. Fins i tot els fluxos oficials varen baixar i les remeses seguien creixent. (160)

Les remeses que van destinades al consum acostumen a ser menys volàtils que les que van destinades a les inversions. Els immigrants incrementen les remeses quan hi ha situacions econòmiques difícils en el país d'origen, donat que en la majoria dels casos els seus familiars depenen dels diners que els hi envien. Així mateix, les crisis econòmiques també serveixen com a motivació per a la migració (persones que marxen per tal de poder enviar diners a les respectives famílies. (161)

Efecte econòmic de les remeses;

Les remeses incrementen els guanys dels receptors i incrementen les reserves de moneda estrangera dels països receptors. Si les remeses es fan servir per a la inversió, contribueixen al creixement, i se s'utilitzen per al consum, també generen múltiples efectes. Les remeses compensen alguns dels guanys perduts per un país en desenvolupat com a resultes de l'emigració de la seva població, en especial de les persones altament qualificades. També compensen les pèrdues en concepte de taxes i impostos que han deixat de pagar les persones que han emigrat. En el cas que marxin les persones menys qualificades per tal d'escapar de l'atur, les remeses esdevenen un benefici net per al país. Sembla que les remeses tenen un impacte positiu per a l'estalvi i per a la inversió (164).

Les remeses s'utilitzen per a moltes coses, d'entre les quals fóra convenient ressaltar: creació d'infraestructura urbana o agrícola, escoles, centres d'atenció sanitària, etc. (164)

Però les remeses tot i que ajuden a millorar les condicions de vida dels ciutadans, i a equilibrar la riquesa, també poden tenir l'afecte contrari. Les famílies que no reben diners de fora. (164)

Lligant les infraestructures que donen suport a les remeses;

Enviar diners a les respectives famílies té un cost molt elevat degut a les debilitats del sector financer i a les taxes econòmiques que imposen l'administració i els bancs. Es podrien establir lligams entre banc i oficines de correu i així hi hauria més remeses i els bancs es podrien quedar, temporalment, part dels diners que al mateix temps podrien servir per a donar crèdits a les comunitats. Les persones tenen

por o no els agrada treballar amb els bancs perquè, envien els diners tard, se'n queden una bona comissió. (165-166)

Facilitant la mobilitat laboral internacional;

Facilitar la mobilitat laboral internacional entre els països emissors i receptors de migrants segurament és la manera més crucial d'incrementar les remeses amb els països en desenvolupament. (166)

Els immigrants en els països de destinació ajuden a incrementar la productivitat, paguen taxes, etc. Als països d'origen la immigració els hi és positiva en tant que: marxa part de la població que no té feina, reben remeses monetàries (167-168).

Limitant i dirigint la migració;

És important que des dels països d'origen es formulin polítiques de migració per tal d'abolir tots els efectes negatius que les migracions puguin tenir pel país (fugida de cervells, migracions irregulars i perilloses) (169)

SOCIAL REMITTANCES: A CONCEPTUAL TOOL FOR UNDERSTANDING MIGRATION AND DEVELOPMENT

Peggy Levitt

La primer part del document es centra en argumentar que per a comprendre la relació entre la migració i el desenvolupament d'una manera més clara, és primordial donar un cop d'ull a què és el que els migrants envien de retorn als respectius països d'origen, els mecanismes actuals de transmissió, i els factors que condicionen l'impacte d'aquestes transferències. Aquestes remeses socials són diferents que els altres tipus de difusió cultural. Necessitem saber com són de diferents i com analitzar la significació d'aquestes migration driven cultural transfereixen en el desenvolupament. Quins són els valors que els immigrants porten a la pràctica? Com ho transmeten als seus països? Quins són els processos de disseminació? (2)

Les remeses socials són idees, comportaments, capital humà que es mou des de el país receptor cap a les comunitats d'origen, és a dir, de Nord a sud. El rol d'aquestes remeses juga un paper molt important en la promoció dels empresaris immigrants, comunitat i formació de la família, i la integració política ha estat àmpliament estudiada. El que és menys clar és com aquestes idees i pràctiques són remorejades per la vida als EEUU i quin és el seu rol en la creació i la transformació de les comunitats transnacionals (2-3)

El seu objectiu principal d'aquest document és definir el concepte de remeses socials, mitjançant la clarificació del terme. (3)

Arrels teòriques

Els teòrics neoclàssics, o de l'equilibri, veien la migració internacional com a positiu tant pel país emissor com pel país receptor. Els migrants, argumentaven, servien per cobrir la mancança de mà d'obra, guanyar millors salaris, i adquirir capital

humà. Ells generaven remeses i estalviaven i milloraven els desequilibris en la distribució global de les remeses, és a dir, ajudaven a equilibrar la balança i creixement econòmic. Les remeses també donaven capital per invertir, ajudaven a la balança de pagaments, estimulaven la demanda de béns i serveis de producció local. Així mateix els migrants que tornaven a casa venien amb una millor formació professional,... (4)

Els estructuralistes històrics són més pessimistes sobre les relacions entre les migracions i el desenvolupament. Des de que les persones que emigren són, sovint, les més ben preparades i les més productives, la migració contribueix a que es produeixi una mancança de persones qualificades en el país d'origen. Els migrants adquireixen unes noves habilitats que són de poca rellevància per a la societat d'origen. La migració fa créixer el consum i davallar la producció agrícola. Com que els migrants tenen uns salaris baixos tenen poca capacitat d'enviar remeses, i en el cas que enviïn remeses aquestes només serveixen per a la supervivència i per a incrementar el consum.(4)

Definició de les remeses socials

Les remeses socials són idees, pràctiques, identitats i capital social que es transmet a través del circuit de la migració. Les porten els migrants i els viatjants, poden enviar-se per carta, dir-se per telèfon,... (6-7).

Molts dels canvis que comporta la migració no són resultat de les remeses social, en alguns casos les transformacions dels països emissors són resultat de les conseqüències socials fruit dels canvis i/o millores econòmiques. (7)

Com els recursos socials i culturals esdevenen remeses socials

Com és que les idees i les pràctiques que porten els immigrants es transformen en remeses socials? Què determina quins són els elements socials i culturals adoptats dels EEUU? Quins factors influeixen en la manera en la que es combinen aquestes idees al país d'origen? Hi ha molts enfocaments per respondre a aquestes qüestions. (8)

Els immigrants interactuen a diferents nivells amb la seva societat d'acollida. Com s'ho fan els immigrants per seleccionar les noves tècniques i els elements simbòlics que utilitzen per crear les remeses socials? Aquells que interactuen d'una manera més intensiva amb la societat d'acollida són més propensos a ser exposats a noves característiques, que es reflexen en les seves pròpies pràctiques, i incorporen noves rutines a la seva vida diària.(9).

L'autora ha identificat tres tipologies;

. **Receptors passius**, la majoria dels quals són les dones, que s'estan a casa i que fan les compres i es socialitzen amb les altres persones de la mateixa procedència (en aquest cas llatinoamericans) i que poques vegades interactuen amb la comunitat EEUU. No busquen noves eines, simplement absorbeixen les noves idees i les noves pràctiques simplement observant el seu entorn, escoltant les descripcions dels altres o mirant la Televisió (9-10).

. Les interaccions d'altres a la feina, en el transport públic, al metge o bé a l'escola els obliga a canviar les seves referències. Necessiten incorporar noves habilitat per tal de poder-se comunicar i estar bé. Aquests **adaptadors instrumentals** alteren les seves

rutines, i les absorbeixen, per raons pragmàtiques, i poden cobrir millor les oportunitats i les mancances de la vida dels immigrants. (10)

. Finalment hi ha els immigrants que són **innovadors**. En contrast amb els receptors passius, ells són esponges que cerquen de manera agressiva, seleccionen i absorbeixen es coses noves. En contrast amb els adaptadors instrumentals, estan motivats per les seves necessitats i pel propi desig de conèixer. (10)

El nivell de contacte entre l'organització de la societat d'acollida i l'emissora també condiciona l'impacte de les remeses socials a nivell organitzatiu. L'impacte és major si a part de les idees també hi va un grup dels migrants.(10)

Sorgeixen diferents patrons de l'evolució de les remeses socials;

. En alguns casos els immigrants abandonen els elements de les eines socials i culturals quan arriben al país d'origen.(sobretot en el país de destinació). Ho deixen perquè els hi costa molt.(11)

. Les creences també es debiliten quan els comportament esdevenen no familiars i no són emprats massa sovint. Això passa sobretot amb el cas dels receptors passius. (11)

. El tercer patró passa quan els immigrants aporten nous ítem al repertori cultural sense alterar els elements existents. (adaptadors instrumentals) (11)

. El quart escenari, el que passa amb els innovadors, les idees i les pràctiques en combinen amb les normes del país d'acollida, per exemple la manera de vestir.(12)

Què s'intercanvia?

Com a mínim hi ha quatre tipus de remeses socials; estructures normatives, identitats, sistemes de pràctiques i capital social;(13)

Estructures Normatives, són idees, valors i creences. Inclouen normes per al comportament interpersonal, nocions de responsabilitat intra-familiar, estàndards pel comportament apropiat segons d'edat i el gènere, accepten els principis de veïnatge i de participació de la comunitat, i aspiracions a la mobilitat social.(13)

Identitat; nocions sobre gènere, classe, i identitat racial també són remeses socials. La posició social que ocupa l'individu determina el seu accés a determinades idees i recursos. Exemple; als EEUU els homes participen d'una manera més activa a les feines de la llar i quan una parella emigra ho adopten i això fa canviar les relacions de gènere al país d'acollida i al país receptor. (14)

Sistema de pràctiques, són les accions dutes a terme per a l'estructura normativa. Per les persones inclou les feines de la llar, les pràctiques religioses, els patrons de participació civil i política. Exemple. Quan van a viure a EEUU tenen molta privacitat, els veïns no tenen massa comunicació entre ells ni tampoc massa cotilleo, quan tornen al país d'origen volen seguir tenint aquesta privacitat. (15-16)

Capital social, tant els valors com les normes en les quals es basa el capital social, i el capital social, són remeses socials (18).

Mecanismes de transmissió

Els intercanvis socials passen entre individus, dins de les xarxes socials i dins els sistemes d'organització transnacionals. Els de les persones passen quan un emigrant retorna al país d'origen a viure o de visita, a través de la comunicació escrita o verbal. S'expandeixen a través de les xarxes socials entre els països d'origen i de destinació i també a través dels sistemes d'organització transnacional on creixen les migracions. (19)

La difusió global d'idees i de cultura també acompanya a les trameses socials.(20)

Determinants de l'impacte

La naturalesa de la remesa per ella sola. L'impacte de la remesa dependrà parcialment de com de fàcil sigui fer aquesta tramesa. N'hi ha algunes que són molt difícils ja sigui perquè són complexes o bé difícils de transmetre. Per exemple les normes i els valors són més fàcilment aplicables que no pas el reclutament per a una votació (23-24).

La naturalesa del sistema transnacional, les característiques del sistema d'organització transnacional i les xarxes socials influencien a l'efecte de la remesa. La remesa serà més efectiva si està més lligada (família, petita comunitat) que no pas si és més oberta (25)

El grup de l'audiència (target), l'impacte de les remeses també és una funció entre els nivells d'estatus i de poder entre els que els envien i els que ho reben.(26)

Diferències entre els països emissors i receptors. Si les estructures de valors i els models cognitius que envien els emigrants són semblants per a les normes prevalent i no canvien els interessos, les remeses seran acceptades d'una manera més ràpida. En canvi si la remesa representa una idea completament nova o un comportament totalment nou, es trobarà que haurà de sobrepassa més barreres abans no sigui plenament acceptat. (28-29)

Característiques dels processos de transmissió. Quan s'ha acceptat una remesa és més fàcil que se n'accepti alguna altra. (30)

ARTICLES D'ÀMBIT SOCIAL

De un proceso histórico de oportunidades y desarrollo hacia una herramienta más de explotación y subdesarrollo

Hendrik Vaneeckhaute

Codesarrollo alternativa para la gestión de migraciones y desarrollo. A puntas para la reflexión y el debate Blanca Herrero Muñoz-Cobo

Economia i Desenvolupament: Integració regional i impacte econòmic

Christian Connan

Migration could better work for the development

Daniela Boveba

Migration and trade. A change in paradigm with EU enlargement?

Gudru Biffi

Sending it home: How card payment system can facilitate remittances to help developing economies

Stuart Brocklehurst

Securitization of Remittances

Suhas Ketkar

Connecting people on the move

Thomas E. Leavey

Pobresa, migració internacional i asil

Christina Boswell i Jeff Crisp WIDER, nº 8

DE UN PROCESO HISTÓRICO DE OPORTUNIDADES Y DESARROLLO HACIA UNA HERRAMIENTA MÁS DE EXPLOTACIÓN Y SUBDESARROLLO

Hendrik Vaneeckhaute

El codesenvolupament

El terme codesenvolupament actualment és un concepte que vincula la immigració amb el desenvolupament. En el seu origen, anys 80, es va utilitzar per definir un tipus de cooperació al desenvolupament que incloïa el repartiment de les responsabilitats i dels recursos entre el nord i el sud. Sami Nair defineix el concepte com una proposta per integrar la immigració i el desenvolupament de manera tal que els dos països, emissors i receptors, es puguin beneficiar dels fluxos migratoris. La proposta del codesenvolupament es basa en els eixos següents (2):

- . Control i gestió dels fluxos migratoris
- . Establiment d'un contingent d'immigrants
- . Compromisos bilaterals entre els dos països involucrats
- . Integració dels immigrants ja establerts i es seu ús com a vectors de desenvolupament en el país d'origen.
- . Temporalitat dels nous immigrants que han de tornar al país d'origen una vegada se'ls hi hagi acabat la feina. (2)

A la política espanyola aquest terme s'utilitza dins del programa denominat GRECO. (2)

La idea de que els migrants aporten desenvolupament, tant al país d'origen com al de destinació, no és una idea nova, com a raó principal de l'emigració sempre hi ha hagut la necessitat/voluntat de buscar noves oportunitats econòmiques, socials i polítiques. (2)

La realitat de la immigració a l'Estat Espanyol

Al 2001 a Espanya hi havia 1.109.600 residents estrangers, i aquesta xifra representa el 2.8% de la totalitat d'habitants. D'ells 659.179 eren extracomunitaris, és a dir, un 1.7%. (4)

La majoria dels immigrants residents a Espanya treballen en els sectors que resulten menys atractius per a la població espanyola. (5)

Al 31 de maig de 2002 hi havia 761.473 estrangers afiliats a la Seguretat Social. Dels quals, 581.594 eren extracomunitaris i els 179.879 restants comunitaris, això vol dir que la majoria dels comunitaris no aporten res a la SS, mentre que els extracomunitaris sí. (6)

Les causes de l'emigració i la immigració.

Durant les dècades dels 60 i dels 70 els països europeus varen fomentar l'arribada d'immigrants per tal de fomentar el creixement econòmic (desenvolupament econòmic) d'aquests països. Els cridaven perquè els mancava mà d'obra. Arrel de la crisi del petroli del 1974 i el seu conseqüent retrocediment del creixement econòmic va portar a un tancament de la frontera europea. (6)

Amb al tancament de les fronteres es va iniciar un procés de reunificació familiar i d'instal·lació definitiva dels immigrants en determinats països europeus. Al mateix temps es va iniciar la immigració irregular.(7)

La demanda de mà d'obra estrangera a la UE segueix existint, tot i que ara es busquen uns perfils de persones diferents. Però el seu objectiu principal segueix essent el desenvolupament dels països europeus i el manteniment del sistema econòmic i no el desenvolupament dels països del sud, o una redistribució de la riquesa, ni del consum (7).

Cal recordar que els immigrants que arriben a Europa, no són dels països més pobres, ni tampoc són els més pobres dels seus països i que sovint tenen un molt bon nivell d'instrucció o preparació. Els que entren de manera irregular són persones que estan disposades a assumir grans riscos i a endeutar-se molt, econòmicament parlant. (7)

El codesenvolupament l'Estat Espanyol

El Pla director de cooperació espanyola 2001-2004 no apareix la idea de vincular la cooperació al desenvolupament amb la immigració i molt menys el concepte de codesenvolupament. Són poques les entitats que treballen per al codesenvolupament. Bona part de les propostes es centren en la prevenció de l'emigració.(10)

Costos i beneficis de la immigració

Els països europeus es beneficien de la formació i la disponibilitat de fer certes feines de la població immigrada. Per exemple bona part dels informàtics d'Europa són extracomunitaris. Les dones de fer feina o que atenen a nens petits i persones grans també. (12)

El codesenvolupament i el problema de la immigració

La base del codesenvolupament és el que es considera el problema de la immigració. Les preocupacions de les entitats estatals i de diferents ONG, són principalment dirigides cap al control dels fluxos d'immigrants, i augmentar el nivell de desenvolupament econòmic a les regions d'on provenen els immigrants. (15)

El codesenvolupament com una altra forma d'ajuda al desenvolupament; l'error en el plantejament del codesenvolupament està en la visió de la immigració dels països del nord, com un problema a resoldre. Es busca la causa d'aquest problema: el poc desenvolupament econòmic dels països d'emigració, i es planteja la solució com el desenvolupament (local) d'aquestes zones d'emigració. (15)

. Primer, l'emigració és molt més complexa, en la qual intervenen més factors que el poc desenvolupament econòmic. (15)

. Segon l'origen del problema, l'empobriment del sud, està més enllà del poc desenvolupament econòmic dels països d'emigració. La causa està en la desigualtat del desenvolupament econòmic entre una minoria que consumeix pràcticament la totalitat de la riquesa generada i una majoria que viu molt malament. Aquestes desigualtats són fruit d'unes polítiques històriques i actuals. Si no es canvien les polítiques no es podrà millorar la situació. (15)

. Tercer, en molts casos si que hi ha un desenvolupament econòmic però no es de tipus de lliure mercat capitalista. (15)

El codesenvolupament de la manera que s'interpreta i s'utilitza en els estats europeus, és una altra forma d'explotació al sud, mitjançant el control dels fluxos d'immigració es pretén atreure i robar la matèria gris dels països del sud (16).

Es necessari un altre codesenvolupament;

En el codesenvolupament és parla del suposat problema de la immigració una en realitat s'hauria de parlar del problema de l'emigració com a violació dels drets humans bàsics, la violació del dret a l'alimentació a l'habitatge, a la salut, a un treball i un sou digne. (16)

Per tal de que els països del sud puguin desenvolupar-se cal:
Deixar de donar recolzament als règims polítics corruptes

Deixar d'enfortir els règims que oprimeixen els moviments socials i sindicals

Deixar d'exigir el pagament de la deute externa

Deixar de reconèixer els paradisos fiscals (Luxemburg, Suïssa)

Deixar que les multinacionals utilitzin els paradisos fiscals per evadir els impostos

Deixar de corrompre els govern del sud

Deixar que els bancs del nord especulin contra les monedes dels països del sud

Deixar que les multinacionals segueixin violant els drets humans i els drets econòmics i socials

Deixar d'utilitzar les polítiques de dominació militar i el negoci de tràfec d'armes

Deixar d'imposar les polítiques dels organismes internacionals (FMI i BM) que tenen efectes desastrosos per al desenvolupament, la pobresa, la desigualtat en el sud.

Deixar d'elaborar polítiques de la OMC, que són discriminatòries, i protegeixen i enforteixen a les multinacionals.

Deixar d'exportar productes d'agricultura altament subsidiats pels estats del nord.

Deixar que els organismes internacionals menys democràtics, siguin els òrgans amb més poder. (17)

CODESARROLLO ALTERNATIVA PARA LA GESTIÓN DE MIGRACIONES Y DESARROLLO. APUNTES PARA LA REFLEXIÓN Y EL DEBATE

Blanca Herrero Muñoz-Cobo

En aquest document es pretén sistematitzar el marc teòric del Coodesenvolupament com una alternativa a la gestió de la qüestió migratòria i posant-la amb estreta relació amb el desenvolupament.(2)

El Coodesenvolupament és la resposta a una necessitat i al mateix temps és una gran oportunitat que dona: resposta a la necessitat de buscar alternatives per gestionar eficaçment la qüestió migratòria i una oportunitats per enriquir-nos, d'aprendre d'evolucionar tant els del nord com els del sud. (3)

El Coodesenvolupament és una forma de vincular de forma positiva les migracions i el desenvolupament; suposa acceptar que les migracions i els seus protagonistes, els migrants, poden ser vectors fonamentals per al desenvolupament, tant en els països emissors com receptors; suposa també acceptar que la consideració de l'immigrant com agent de desenvolupament pot ser fonamental en la congestió exitosa de la qüestió migratòria; suposa, també, una manera d'entendre les relacions entre països pobres i països rics. (3)

Els trets més característics i innovadors de les migracions a Europa a finals del segle XX són:

Globalització, cada vegada més països són d'emigració i d'immigració

Heterogeneïtat, emigren dones, gent gran, joves, estudiants, mà d'obra qualificada i mà d'obra no qualificada. Tradicionalment migraven homes joves adults.

Organització, es recolzen en xarxes

Provenen de països que s'estan desenvolupament i desestructurant. El desequilibri nord/sud no només segueix sinó que s'ha incrementat

Factor demogràfic, existeix un increment demogràfic i un canvi en la distribució mundial de la població (5)

La proposta de Coodesenvolupament com a manera de vincular positivament les migracions i el desenvolupament parteixen de tres idees claus; (8)

- La migració internacional no és alguna cosa negativa; (8)
- És un error considerar la cooperació per al desenvolupament com una via per evitar les migracions; (8)
- Els immigrants són persones entre dos móns que reuneixen una sèrie de característiques excepcionals que els fan convertir-se en extraordinaris agents de desenvolupament transnacional. (9)

Els actors de les polítiques de Coodesenvolupament:

- **L'Estat** que té com a principal interès en participar per regular els fluxos migratoris;
- Les **col·lectivitats territorials**, que poden ajudar a l'elaboració i realització de projectes de desenvolupament integrats;
- Les **ONGs i les associacions**, aporten la solidaritat, la innovació ciutadana les pràctiques d'intercanvi cultural, el recolzament als migrants i la sensibilització de l'opinió pública del país receptor d'immigració;

- **Les empreses i les organitzacions professionals**, el desenvolupament dels països de migració, passa avui en dia, per a la formació de capes intermèdies i mesures sòlides i integrades. L'emergència d'un teixit de petites i mitjanes empreses es una condició imperativa per al desenvolupament endogen;

- **Les universitats i els instituts de formació.** (13-14)

Els mecanismes de les polítiques de Coodesenvolupament:

- Instal·lar la mobilitat en el marc de la llei, ja que el tancament de les fronteres té un efecte pernicios de la instal·lació definitiva;

- Promoció dels projectes de desenvolupament que impliquin als immigrants;

- Recolzar els organismes descentralitzats quan integrin a les poblacions immigrades;

- **Sostenir i reforçar el moviment associatiu dels immigrants cap als respectius països d'origen;**

- Fer dels estudiants actors del Coodesenvolupament;

- Mobilitzar a les empreses per tal de que acullin a treballadors estrangers per a tal de fomentar de que es formin millor;

- Afavorir la mobilitat dels artistes per afavorir intercanvis culturals;

- Afavorir la inversió productiva de l'estalvi dels immigrants;

- Implicar a Europa: ajuda al retorn, al projectem a la mobilitat controlada. (14-15)

ECONOMIA I DESENVOLUPAMENT: INTEGRACIÓ REGIONAL I IMPACTE ECONÒMIC

Christian Connan

Després de molt temps la cooperació francesa s'interessa pel concepte de codesenvolupament. Aquest és un dels seus objectius essencials, però el retorn dels immigrants als respectius països d'origen no n'és pas l'únic objectiu. Gràcies a una política adaptada a l'ajuda, no només financera, sinó també ajuda per muntar el projecte de retorn, de formació.

Al 2003 el govern va definir una nova política de codesenvolupament com una eina per al desenvolupament, amb un benefici mutu pel país d'acollida i pel país d'origen.

Aquesta política s'ha traduït essencialment per les seves accions de tres branques:

- a) Incitació per tal de canalitzar una part de les transferències monetàries fetes pels immigrants cap a la inversió de productes dels països d'origen
- b) La mobilització de les competències i de les diàspores de les seves élites (universitaris, metges, enginyers,...) al servei del seu país.
- c) El cofinançament de projectes realitzats amb la iniciativa d'associacions d'immigrants i amb la seva participació financera a les viles i regions d'origen.

Les ajudes de retorn són denominades "ajudes de reinserció". Aquestes són igualment proposades per les comunitats d'estrangers interessades però no constitueixen una prioritat més.

El nou concepte francès de codesenvolupament es funda d'una part sobre la constant de que les migracions són un factor essencial de la mundialització. D'altra banda, vers un enfocament positiu de les migracions, considerant que, si bé porten nombrosos problemes també aporten un gran conjunt d'oportunitats, tan pel país d'acollida com pel país d'origen.

En el país d'acollida els immigrants contribueixen a la bona marxa de l'economia. Per d'altres raons, l'aplicació d'una política de codesenvolupament vol contribuir a una millora de la integració de les comunitats d'estrangers (la no integració de les comunitats d'estrangers és una de les raons dels problemes que hi ha), en suscitar les relacions entre les associacions de migrants, l'administració francesa i els col·lectius locals en la col·laboració.

Els països d'origen dels immigrants es beneficien de les transferències financeres que envien els compatriotes que viuen i treballen fora del país.

El codesenvolupament es situa en la confluència de tres mals majors: la mundialització, les migracions internacionals i l'ajuda per al desenvolupament.

MIGRATION COULD BETTER WORK FOR THE DEVELOPMENT

Daniela Boveba

Punts claus

Integrar inversió, comerç i polítiques de migració. Hi ha pocs casos de diàlegs o d'acords eficients entre països sobre com es podria reduir la migració i com es podrien incrementar els beneficis dels immigrants en els seus països d'origen. Posant la migració en les agendes econòmiques i promovent uns tractats de treball bilaterals i multilaterals, podrien generar en un futur creixement econòmic.

Desenvolupar instruments financers eficients per generar desenvolupament regional. El desenvolupament regional hauria de jugar un rol important per fer disminuir les migracions si s'introduïssin eines eficients en la política.

Ajudar les remeses per crear negocis i nous llocs de feina. Les dades empíriques suggereixen que la majoria de les remeses monetàries són utilitzades per al consum diari.

Suggereixen tres eines per fer que la migració treballi per desenvolupament i la cooperació:

Convergència entre el comerç, la inversió i les polítiques de migració;
Desenvolupar nous instruments financers per promoure el desenvolupament regional; i

Convertir les remeses monetàries en la generació de nous negocis i noves inversions.

Els beneficis dels acords de treball bilateral millorarien, tan en el país d'origen com en el de destinació, si es seguissin les polítiques següents:

. Aplicació de mesures especials per motivar a les persones que estan fora de que inverteixin i creïn un nou negoci. Això inclou; formació, consultes sobre les oportunitats de negocis i els recursos financers existents.

. Els migrants que retornen seran molt més competitius en el mercat de treball del seu país si aporten un certificat de la formació (teòrica o pràctica) que hagin obtingut al llarg del temps que hagin viscut fora.

. L'elaboració d'un sistema de suport a les famílies dels immigrants.

. Millorar la informació pública sobre els potencials immigrants i els retorns

. Integrar les agències nacionals en una xarxa regional i global.

. L'eficiència dels acords bilaterals si abans de la partida dels immigrants se'ls donen els coneixements que necessiten.

MIGRATION AND TRADE. A CHANGE IN PARADIGM WITH EU ENLARGEMENT?

Gudru Biffi

L'increment del comerç entre els països membres de la UE ha promogut un creixement econòmic i una major productivitat entre els països més antics, en canvi el creixement del treball ha estat relativament poc. El procés de reestructuració industrial i de recol·locació de la producció, ha tingut guanyadors i perdedors. Els qui han sortit guanyant han estat els professionals i les persones altament qualificades ; i els perdedors són les persones menys qualificades, els comerciants i sovint els immigrants

SENDING IT HOME: HOW CARD PAYMENT SYSTEM CAN FACILITATE REMITTANCES TO HELP DEVELOPING ECONOMIES

Stuart Brocklehurst

Actualment sabem que els immigrants envien diners a familiars i amics que resideixen en el seu país d'origen. Conseqüentment tenen el potencial d'exercir una influència considerable en l'estructura econòmica, social i política dels respectius països d'origen.

La suma de diners que poden enviar pot ser molt elevada, tot dependrà del nombre d'immigrants i de les feines que aquests desenvolupin en el països on han emigrat.

La majoria de les persones que envien diners als respectius països d'origen no tenen una compte bancària i això té conseqüències per a les economies dels països emissors i receptors, perquè aquests fons monetaris estan a l'ombra de l'economia (economia submergida).

L'economia submergida no fa cap mena de contribució a l'economia formal. Els diners canvien de mans sense deixar cap mena de rastre . Com a conseqüència els estats no poden recollir les taxes que serveixen per sostenir les inversions, donar serveis i desenvolupar les infraestructures bàsiques com ara accés a aigua potable, carreteres, ajudes per estudiar,...

En les economies madures, les targetes estan desplaçant a altres tipus de pagament perquè la gent els prefereix a pagar en efectiu. El punt important del sistema

de les targetes és que forma part del sistema bancari i com que passa pel banc els diners que s'han aconseguit a l'economia submergida esdevenen visibles.

Una gran quantitat de beneficis poden guanyar-se en moure els diners a una compte bancària perquè una gran quantitat de fons monetari pot convertir-se en el recurs necessari per a sostenir l'economia. Hi ha una associació directa entre la participació bancària i el nivell de desenvolupament econòmic d'un país.

SECURITIZATION OF REMITTANCES

Suhas ketkar

Una de les característiques crucials de les remeses monetàries és la seva estabilitat. Sovint són més elevades en temps de penúries econòmiques en els països d'origen.

CONNECTING PEOPLE ON THE MOVE

Thomas E. Leavey

Des de que el volum de les remeses ha començat a incrementar d'una manera molt gran s'ha descobert que per a molts països en desenvolupament el volum de les remeses que envien són, o poden ser, més elevades que la quantitat de diners que els mateixos països reben en concepte d'Ajuda Oficial al Desenvolupament (AOD) o bé com a inversió estrangera.

Per a les institucions multilaterals de desenvolupament l'oportunitat del futur és determinar quina és la millor manera de facilitar el creixement d'aquest flux econòmic per tal de que tingui un impacte positiu per al desenvolupament dels països receptors. Hi ha tres àrees de millores que estan rebent una atenció especial:

- Incrementar l'accés als canals per enviar i rebre les remeses;
- Reduir els elevats costos que estan associats a les transmissions;
- I finalment, incorporar més usuaris de remeses dins del sistema financer formal per tal d'incrementar el suport per a l'estalvi i per a la mobilització del creixement econòmic.

Una de les estratègies per aconseguir-ho és incrementant els fluxos de remeses a través de les infraestructures de comunicació com ara la xarxa postal internacional.

POBRESA, MIGRACIÓ INTERNACIONAL I ASIL

Christina Boswell i Jeff Crisp WIDER, nº 8

En els recents anys les migracions internacionals i l'asil ha estat un dels temes centrals de les agendes internacionals. Les pressions i les oportunitats lligades als processos de globalització han portat un fort increment del nombre de persones que es mouen d'un país a un altre i d'un continent a un altre. Al mateix temps, la inseguretat i els conflictes armats dels països més pobres del món i econòmicament marginats han tingut com a resultat unes noves onades de persones desplaçades. (1)

La migració pot contribuir al desenvolupament o a la reforma d'alguns països mitjançant les xarxes transnacionals on els immigrants envien diners als països d'origen, així com informació i idees. La immigració també pot portar beneficis econòmics als països de destinació, donant-los una mà d'obra flexible i barata que omple els buits que els autòctons no volen cobrir i que són necessaris per al bon desenvolupament de l'economia.(3)

Oportunitats i dilemes pels polítics:

Com maximitzar l'impacte positiu de l'emigració en el desenvolupament?

Com crear les millors oportunitats al país d'origen per aquelles persones que arriben a la seva vida per emigrar?

Com combatre el tràfic de persones humanes i prevenir l'abús del sistema d'asil per tal de que els refugiats puguin gaudir dels seus drets?

Com reconciliar les necessitats econòmiques per a la immigració amb la resistència política des països receptors? (4)

